

Sammanträdande organ

Socialnämnden

Tid

2018-06-13 kl. 15:00

Plats

Solrosen

Ärende	Beteckning
1. Upprop	
2. Val av justerare	
3. Fastställande av dagordning	
4. TEMA-Relationsvåld Kvinn- och tjejjouren Miranda och Relationsvåldsteamet	
5. – 21. Sekretessärenden	
22. Revidering av socialnämndens delegationsordning	SOCN/2018:7
23. Utredning enligt 14 kap 3 § (lex Sarah) med anledning av rapporterade brister i rättssäkerhet vid handläggning och genomförande	SOCN/2018:31
24. Riktlinjer med tillämpningsregler och handlägningsordning	SOCN/2018:49
25. Riktlinjer för Förmedlingsmedel	SOCN/2018:48
26. Handlingsplan för socialförvaltningens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck	SOCN/2018:52
27. Dataskyddsombud för socialnämnden	SOCN/2018:46
28. Verksamhetsinformation	SOCN/2017:31
29. Anmälan av delegationsbeslut- <i>delegationsbeslut tagna under maj månad för ekonomiskt bistånd, barn, unga och vuxna samt öppenvård tillkommer under slutet av veckan.</i>	
30. Meddelanden	

Marie-Louise Karlsson
Ordförande

Förhinder anmäls till Madelene Sönnerrfors, madelene.sonnerfors@katrineholm.se eller 0150-569 90.

Socialnämnden

Revidering av socialnämndens delegationsordning

Socialförvaltningens förslag på tillägg i delegationsordningen

1. Socialnämnden föreslås att under avsnitt "E. Ekonomi" i gällande delegationsordning lägga till socialförvaltningens chef som delegat i ärenden om att teckna och säga upp personuppgiftsbiträdesavtal.
2. Beslutet föreslås omedelbart justerat.

Socialnämndens beslut

Socialnämnden utser socialförvaltningens chef som delegat med rätt att teckna och säga upp personuppgiftsbiträdesavtal. Beslutet skrivs in under avsnitt "E. Ekonomi" i gällande delegationsordning.

Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning av ärendet

Enligt EU:s förordning 2016/679, om skydd för behandlingen av personuppgifter för fysiska personer, som tillämpas från och med den 25 maj 2018 ska ett personuppgiftsbiträdes hantering och behandling av personuppgifter för personuppgiftsansvarigs räkning regleras genom ett avtal (personuppgiftsbiträdesavtal), artikel 28 p. 3.

Av sakförhållandena nämnda ovan föreslås nämnden, som är personuppgiftsansvarig vid socialförvaltningen, därför besluta om följande tillägg i delegationsordningen.

Ärenden	Lagrum	Delegat	Kommentar
E. Ekonomi			
Ingå och säga upp avtal med personuppgiftsbiträde	Dataskyddsförordningen art. 28 p. 3	Förvaltningschef	

I tjänsten
Thomas Brandels
Förvaltningsjurist

Beslutet skickas till:
Akten

Socialnämnden

Utredning enligt 14 kap 3 § (lex Sarah) med anledning av rapporterade brister i rättssäkerhet vid handläggning och genomförande

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialförvaltningen föreslår socialnämnden att

- beslutar att tillräckliga och adekvata åtgärder är vidtagna av förvaltningen
- besluta att det inträffade inte utgör ett allvarligt missförhållande enligt 14 kap § 7 SoL (lex Sarah)

Sammanfattning av händelse och bedömning

Utifrån inkommet klagomål via Inspektionen för vård- och omsorg IVO gällande brister i hantering av ett ärende har socialförvaltningen utrett händelsen enligt 14 kap 3 § (lex Sarah). Klagomålet gällde brist i insats från socialtjänsten, vilken skulle kunna ha förhindrat en allvarlig händelse.

En klient besöker socialtjänsten den 3 oktober 2016 med önskemål om hjälp för sitt missbruk. Klienten är upprörd, arg och hotfull mot socialsekreterare och övriga klienter i receptionen. Klienten uttalar hot om att knivhugga någon. Socialsekreterare kontaktar sjukvård och polis utifrån bedömningen att klientens psykiska mående och kraftigt utåtagerande beteende är den primära problematiken i situationen. Journalanteckningen från den aktuella händelsen bedöms som fullständig och ger en tydlig bild av händelseförloppet.

Utifrån den allvarliga hotsituation som rådde vid tillfället bedöms påkallandet av polis som rätt åtgärder utifrån socialtjänsten ansvarsområde och uppdrag. Händelsen bedöms inte vara ett allvarligt missförhållande enligt 14 kap § 7 SoL.

Bakgrund

Den 26 mars 2018 initierar avdelningschef för myndighetsavdelningen en lex Sarah-utredning gällande brister i rättsäkerhet vid handläggning och genomförande. Anledningen är ett inkommet klagomål från Inspektionen för vård- och omsorg IVO, den 5 december 2017. IVO har i sin tur mottagit uppgifter gällande handläggning i ett ärende och hänvisar till bestämmelserna i 5 kap. 3 § SOSFS om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, där det beskrivs att den som bedriver socialtjänst ska ta emot och utreda klagomål och synpunkter på verksamhetens kvalitet.

Det inkomna klagomålet kommer från en kvinna som tidigare varit ett par med en klient vid socialförvaltningen i Katrineholm. Kvinnan beskriver att hon gjort mer än 15

orosanmälningar gällande missbruk men hennes upplevelse var att ingenting gjordes. I klagomålet beskrivs vidare att den aktuella klienten besökt socialförvaltningen den 3 oktober 2016 och uttryckte "Jag behöver hjälp med avgiftning. Och hjälper ni inte mig så kommer jag gå och knivhugga någon" Klienten ska då ha fått svar att det var fullt på den psykiatriska kliniken i Nyköping och att läkare inte hade tid att träffa honom. Dagen efter, den 4 oktober 2016 knivhögg klienten 2 personer. I klagomålet till IVO framgår vidare att uppgiftslämnaren menar att om socialtjänsten lyssnat på detta i kombination med inkomna orosanmälningar så hade denna händelse kunnat stoppas.

Underlag för utredning

- Synpunkt/klagomål från Inspektionen för vård- och omsorg, IVO, 2017-11-27
- Rapport om missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande enligt 14 kap 3 § SoL (lex Sarah) 2017-12-06
- Journalanteckning, ekonomiskt bistånd
- Intervju med socialsekreterare, ekonomiskt bistånd

Utredning av händelseförloppet

Utredningen har utgått från klientjournal samt utifrån intervju med en medarbetare på socialförvaltningen som träffade klienten den aktuella dagen. Utifrån genomgång av journaler framkommer att klienten träffade en socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd den 3 oktober 2016. Socialsekreteraren mötte klienten i receptionen, med anledning av en skuld som klienten hade. Klienten var upprörd och uttryckte att han inte sökte hjälp för skulden utanför sitt missbruk. Socialsekreteraren hämtade då kollegor från vuxengruppen, som hanterar frågor om missbruk.

Två socialsekreterare från vuxengruppen mötte klienten i receptionen. Klienten var arg och skrek att han ville ha hjälp. Han uttalade att han redan knivskurit en person och skulle knivhugga en till om han inte fick hjälp nu. Klienten skrek och var hotfull även mot andra personer som var i receptionen och sa att de skulle sluta titta på honom. Han uttryckte att han skulle döda dem om de inte slutade. En av socialsekreterarna vid vuxengruppen gick då iväg och ringde sjukvården, för att undersöka möjligheterna till vård i form av avgiftning. Socialsekreteraren meddelade därefter klienten att det fanns tid tidigast dagen efter och bad klienten komma tillbaka då. Klienten uttryckte då att han kanske redan skulle ha knivhuggit någon då och gick sedan sin väg. Utifrån detta ringde socialsekreteraren polisen och meddelade vad klienten sagt. Socialsekreteraren uppgav att klienten agerat irrationellt och bedömdes som farlig. Polisen återkopplade att de skulle leta efter klienten.

I intervju med aktuell socialsekreterare från ekonomiskt bistånd framkommer att socialsekreterare inom vuxengrupp gör bedömningen att klientens primära problematik är hans psykiska mående och kraftigt utåtagerande beteende vilket är anledningen till att kontakt tas med sjukvård och polis. Socialsekreteraren uppger att kriterier för LVM inte var uppfyllda.

Någon journalanteckning från enheten barn, unga vuxna, som hanterar ärenden kring missbruk finns inte, vilket kopplas till att det inte fanns något pågående ärende kring missbruket. Det finns ett dilemma kopplat till att aktualiseringar som inte leder till utredning inte journalförs utan försvinner från journalsystemet efter en tid. Detta är en säkerhetsåtgärd för att personer/klienter som är aktuella för bedömning inte ska finnas aktuella i journalsystemet såvida inte utredning är inledd. Om det i detta fall hade inletts en utredning för att bedöma vårdbehovet hade en journalanteckning funnits sparad.

Klienten själv uttrycker önskemål om vård, vilket styrker att utredning av behov av insats borde ha inletts och dokumenterats. Med hänsyn tagen till klientens hotfullhet och utåtagerande beteende bedöms dock den primära åtgärden vara att påkalla hjälp från sjukvård och polis.

Vid intervjun uttrycker socialsekreteraren en känsla av otillräcklighet och reflekterar kring vilka andra åtgärder som skulle ha kunnat vidtas men hänsyn till konsekvenserna.

Socialförvaltningens bedömning

Journalanteckningen från den aktuella händelsen bedöms som fullständig och ger en tydlig bild av händelseförloppet. Utifrån kompletterande intervju med den socialsekreterare som upprättat anteckningen framkommer att ställning tagits kring personens behov av vård för sitt missbruk, vilket bedömdes som sekundärt i förhållande till hans akuta tillstånd och behov av stöd från sjukvård och polis.

Utifrån den allvarliga hotsituation som rådde vid tillfället, bedöms påkallandet av polis som rätt åtgärder utifrån socialtjänstens ansvarsområde och uppdrag.

Händelsen bedöms inte vara ett allvarligt missförhållande enligt 14 kap § 7 SoL

Pia Carlsson
Avdelningschef

Matilda Gränsmark
Utredare

Beslutet skickas till: Nämnd, akten

Socialnämnden

Riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden föreslås anta socialförvaltningens förslag till förändringar i riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt.

Sammanfattning av ärendet

Socialförvaltningen har upprättat förslag till nya riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt. Detta för att ge bättre och tydligare stöd till socialsekreterarna för rättssäker handläggning. Socialtjänstlagen är enramlag som reglerar rätten till bistånd. Lagen definierar inte vilka insatser en person med behov av stöd har till. Socialnämnden fastställer på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen ska tillgodose en individs eller ett hushålls behov av ekonomiskt bistånd. Målet är att den enskilde genom ”aktivt försörjningsstöd” (ökade insatser och samverkan) ska komma vidare till egen försörjning, i första hand genom arbete eller studier. Arbetslinjen ska gälla för personer som söker ekonomiskt bistånd.

Ärendets handlingar

Förslag till revidering av Riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning. Försörjningsstöd. Ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt

Ärendebeskrivning

Myndighetsutövning utgår från socialtjänstlagen (2001:453) och socialtjänstförordningen (2001:937). Arbetet inom Socialtjänst – Socialbidrag ska präglas av socialtjänstens övergripande mål som det formuleras i portalparagrafen (1 kap 1-2§§ SoL).

Socialnämnden fastställer på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen ska tillgodose en individs eller ett hushålls behov av ekonomiskt bistånd. Katrineholms kommuns riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt utgår, förutom från lagar och förordningar, även från Socialstyrelsens handbok för socialtjänsten, ekonomiskt bistånd, samt vägledande domar från förvaltningsrätt, kammarrätt eller högsta domstol. Även beslut från JO och IVO (Inspektionen för vård och omsorg) påverkar riktlinjernas utformning.

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag.

Ledning

- Hjälpa människor till att finna vägar till egen försörjning.
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden.

Socialtjänstlagen tydliggör kommunens ansvar för att säkerställa ett yttersta skyddsnet, i de fall andra generella försäkringssystem inte är tillämpliga. Det innebär att oavsett orsak ska varje persons behov utredas och socialtjänsten ska bedöma vilket bistånd den enskild behöver för att tillgodose sina behov.

Målet är att den enskilde genom ”aktivt försörjningsstöd” (ökade insatser och samverkan) ska komma vidare till egen försörjning, i första hand genom arbete. Arbetslinjen ska gälla för personer som söker ekonomiskt bistånd. Det handlar om att ta tillvara varje människas vilja och förmåga att arbeta och försörja sig själv. Den enskildes resurser och förmågor sätts i fokus. Socialtjänstens främsta uppgifter blir därmed att genom aktiva insatser samt motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

Socialförvaltningens bedömning

Socialtjänstlagen är en ramlas som reglerar rätten till bistånd. Lagen definierar inte vilka insatser en person med behov av stöd har rätt till. En kommun har möjlighet att genom politiska riktlinjer tydliggöra hur man i första hand bedömer att socialtjänstlagen ska tolkas, vad gäller rätten till bistånd. Vanligen innebär detta att riktlinjerna beskriver vad som ska föreligga i ett ärende för att rätten till bistånd ska anses uppfylld för en viss insats. Riktlinjer med tillämpningsregler och handlägningsordning för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt behöver kontinuerligt revideras och uppdateras utifrån gällande lagar och förordning samt vägledande domar. Detta för att ge bättre och tydligare stöd till socialsekreterarna för rättssäker handläggning.

Ola Nordqvist
Förvaltningschef

Beslut skickas till:
Akten

Riktlinjer med tillämpningsregler och handläggningsordning

Försörjningsstöd

Ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt

Antagen av socialnämnden den 15 juni 2016

Innehåll

Socialtjänsten i Katrineholms kommun	7
1 kap. Socialtjänstens mål	8
2 kap. Kommunens ansvar	8
2 a kap. Ansvarsfördelning mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag	9
Ansvarig kommun	9
Ansökan om insatser i en annan kommun	9
4 kap. Rätten till bistånd	10
9 kap. Återkrav m.m.	11
11 kap. Handläggning av ärenden	12
Förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa I-visa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453)	12
Övriga kontakter kräver samtycke.....	13
Grundläggande principer för individuell behovsprövning	14
Inriktning	15
Samverkan	15
Villkor för bistånd	15
Beslut	15
Genomförandeplan	16
Barnperspektivet	16
Om rätten till ekonomiskt bistånd	16
Jämställdhet	16
Våld i nära relationer	17
FRIDA Relationsvårdsteamet kommunens resurs för våld i nära relationer	17
Kompetenshöjande verksamhet	17
Vägran eller nedsättning av ekonomiskt bistånd	17
Olika hushållstyper och beräkning av vissa kostnader	18
Hushållsgemenskap men ej sambor.....	18
Sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden (sambor).....	18
Giftna makar – ej sammanboende	18
Giftna makar – med betänketid efter skilsmässoansökan.....	18
Giftna makar – ena maken bosatt utomlands.....	18
Underårig som blir förälder	18
Ungdom som ingår äktenskap	19
Beräkning av ekonomiskt bistånd	19
Som inkomst räknas t ex:.....	20
Som inkomst räknas <i>inte</i>	20
Skatteåterbäring	20
Realiserbara tillgångar	20
Sparmedel	21

Handikappersättning och vårdbidrag	21
Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar	21
Arbetsinkomst	22
Kapital och övriga tillgångar	22
Jobbstimulans (4 kap 1b§ socialtjänstlagen)	22
Försörjningsstöd (4 kap 3§ socialtjänstlagen)	24
Riksnorm (4 kap 3§ 1 st 1p socialtjänstlagen)	24
Livsmedel	24
Kläder och skor	24
Lek och fritid	24
Hälsa och hygien	24
Förbrukningsvaror	24
Dagstidningar, telefon, mobiltelefon, TV- avgift	24
Reducerad norm (4 kap 3§ 2st socialtjänstlagen)	24
Förhöjd norm (4 kap 3§ 2st socialtjänstlagen)	25
Specialkost	25
Barnperspektiv	25
Övrigt försörjningsstöd – skäligen kostnader (4 kap 3§ 1st 2p socialtjänstlagen)	25
Extra klädbidrag	25
Akuta hjälpbehov	25
Arbetsresor	26
Boendekostnad och boendestandard	26
Boendekostnad	26
Boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov	27
Boendekostnad i hyresrätt	27
Boendekostnad i bostadsrätt eller villa	27
Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt	28
Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar	28
Boendekostnad för förälder som bor hos sitt vuxna barn	28
Inneboende	28
Andrahandsboende	28
Lägenhetsbyte som medför högre nettohyra	28
Hyresskulder	29
Intäkt av uthyrning	29
Elkostnad	29
Fackföreningsavgift/avgift arbetslöshetskassa	29
Fickpengar	29
Fritidsaktivitet för barn	29
Lägervistelse	30
Skolaktiviteter	30
Rekreationsresa/semester	30
Cykel (Barn och ungdom)	30
Fritidsaktiviteter för vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd	30
Hemförsäkring	30
Umgänge	30
Vid traditionellt umgänge	31
Vid växelvis boende	31

Umgängesresor	31
Ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt	32
Avgift för hemtjänst/hemsjukvård	32
Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass och skolbarnomsorg	32
Avgifter hos Migrationsverket	32
Begravning och dödsboanmälan	32
Cykel (Vuxen)	32
Cykelreparation	33
Dator och bredband	33
Barn och ungdom	33
Vuxna utan barn	33
Julklappar eller födelsedagspresenter	33
Familjerådgivning	33
Flyttkostnad och magasineringskostnad	33
Magasineringskostnader	34
Färdtjänstavgift	34
Glasögon	34
Barn	34
Vuxna	34
Hemutrustning	34
Tvättmaskin	35
Diskmaskin	35
Mikrovågsugn	35
Spädbarnsutrustning	35
Hjälpmedel	35
Högekostnadsskydd för hjälpmedel	35
Egenavgift	36
Ortopediska hjälpmedel (inlägg och skor)	36
ID-handling	36
Kostnader för juridisk hjälp	36
Kurslitteratur	36
Psykoterapi	36
Resor – ej arbetsresor	37
Rekreativresor	37
Resor till begravningsresor	37
Återföreningsresor	37
Återvändningsresor	37
Resor i samband med umgänge med barn	37
Övriga resor	38
Riksfärdtjänst	38
Sjukvårdande behandling	38
IVF	38
Läkarvård och sjukgymnastik m.m.	38

Medicin	39
Sjukhusvård	39
Sjukresor	39
Självrisk på försäkring	39
Skulder	39
Allmänt om skulder	39
Prövning av rätten till bistånd	40
Om vissa typer av skulder	40
Skuld för boende eller hushållsel Hyresskuld eller el- skuld	40
Skuld för avgift för förskoleverksamhet	40
Studentexamen	40
Tandvård	41
Allmänt	41
Akut tandvård	41
Nödvändig uppehållande tandvård	41
Rätt till bistånd	41
Beslut	42
Betalning	42
Övrigt om tandvård	42
Telefoninstallation	42
Äktenskapsskillnad	42
Bidragsbrott	42
Utlandsvistelse	43
Överklagande	43
Särskilda grupper	44
Ungdomar inom Klivet	44
Arbetslösa	44
Praktik eller kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap 4 § socialtjänstlagen	45
Unga arbetslösa	45
Jobbgaranti för ungdomar	45
Unga arbetslösa med arbetshinder	46
Arbetslösa med arbetshinder	46
Kommunala och kommunfinansierade arbetsmarknads- och arbetsrehabiliterade insatser	46
Sjukdom/saknar arbetsförmåga	47
Samordnad individuell plan (SIP)	47
Studerande	47
Skolungdomar	47
Vuxna	47
SFI	47
Grundskolenivå	47
Gymnasienivå	48
Godkända studier	48
Studieuppehåll i samband med ferier	49

Ledighet för personer som deltar i SFI-studier	49
Frånvaro/ledighet med full ersättning	49
Sjukfrånvaro eller annan giltig frånvaro	49
Barn som är familjehemsplacerade/släktingplacerad	49
Egna företagare	49
Personer med fria yrken	50
Långvarigt bidragsberoende	50
Genomförandeplan	50
Utländska medborgare	50
Med uppehållstillstånd	50
Utan uppehållstillstånd	50
Asylsökande	51
EU-medborgare	51
Allmän orientering	51
Uppehållsrätt	51
Uppehållskort	52
Yrkesverksamma personer	52
Arbetsökande	52
Icke yrkesverksamma personer	53
Tillfällig vistelse	53
Etableringslagen (2010:197) Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2017:820)	53

Socialtjänsten i Katrineholms kommun

Myndighetsutövningen utgår från socialtjänstlagen (2001:453) och socialtjänstförordningen (2001:937). Arbetet inom Socialtjänst – Socialbidrag ska präglas av socialtjänstens övergripande mål som det formuleras i portalparagrafen (1 kap. 1 – 2 §§ SoL)

Socialnämnden fastställer på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen ska tillgodose en individs eller ett hushålls behov av ekonomiskt bistånd. Katrineholm kommuns riktlinjer för försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt utgår, förutom från lagar och förordningar, även från Socialstyrelsens Handbok för socialtjänsten, Ekonomiskt bistånd, samt vägledande domar från förvaltningsrätt, kammarrätt eller högsta domstol. Även beslut från JO och IVO (Inspektionen för vård och omsorg) påverkar riktlinjernas utformning.

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett tvådelat uppdrag

- Hjälpa människor till att finna vägar till egen försörjning.
- Pröva rätten till ekonomiskt bistånd under tiden.

Målet är att den enskilde genom ”Aktivt försörjningsstöd” (ökade insatser och samverkan) ska komma vidare till egen försörjning, i första hand genom arbete. Arbetslinjen ska gälla för personer som söker ekonomiskt bistånd. Det handlar om att ta tillvara varje människas vilja och förmåga att arbeta och försörja sig själv. Den enskildes resurser och förmågor sätts i fokus. Socialtjänstens främsta uppgift blir därmed att genom aktiva insatser samt motivations- och förändringsarbete skapa förutsättningar för den enskilde att ta detta ansvar.

För gruppen arbetslösa/arbetssökande finns kommunens arbetsmarknadsenhet, Viadidakt. De ansvarar för att tillsammans med socialsekreterare inom försörjningsstöd och med berörd klient arbeta fram personliga genomförandepplaner som regelbundet ska följas upp, senast var tredje månad.

Viadidakt har två kärnverksamheter, arbetsmarknadsenheten och vuxnas lärande. Socialtjänsten har möjlighet att i samarbete med arbetsmarknadsenheten aktualisera klienter för kompetenshöjande verksamhet. Det övergripande kravet för de arbetssökande är att alla ska förväntas delta i samtliga åtgärder som kan bidra till en egenförsörjning och en kompetensutveckling.

Klienter med funktionshinder som kan påverka deras arbetsförmåga ska alltid utredas och deras eventuella rätt till socialförsäkringsförmåner klarläggas. Sådan utredning eller prövning kan exempelvis ske i samarbete med klientens övriga vårdkontakter, TRIS (Tidig rehabilitering i samverkan) eller hos arbetsförmedlingen.

För personer som saknar arbetsförmåga eller vars arbetsförmåga inte är klarlagd ska arbetet inriktas mot arbetsförberedande och rehabiliterande insatser. Möjligheterna till annan försörjning ska undersökas.

Socialtjänstlagen tydliggör kommunens ansvar för att säkerställa ett yttersta skyddsnät, i de fall andra generella försäkringssystem inte är tillämpliga. Det innebär att oavsett orsak ska varje persons behov utredas och socialtjänsten ska bedöma vilket bistånd den enskilde behöver för att tillgodose sina behov.

1 kap. Socialtjänstens mål

1 § Samhällets socialtjänst ska på demokratins och solidaritetens grund främja människors

- ekonomiska och sociala trygghet
- jämlikhet i levnadsvillkor
- aktiva deltagande i samhällslivet

Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet.

2 § När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

Viktiga styrdokument är följande:

- Socialtjänstlag (2001:453)
- Delegationsordning för socialnämnden.
- Separata rutiner för handläggning. Finns i Gemensam katalog under enheten Ekonomiskt bistånd.
- Socialstyrelsens årliga meddelande om Riksnorm. Finns i Gemensam katalog under enheten Ekonomiskt bistånd.
- Socialstyrelsens ”Allmänna råd om ekonomiskt bistånd”
- Socialstyrelsens ”Ekonomiskt bistånd – stöd för rättstillämpning och handläggning”
- Socialstyrelsens skrift ”Barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd”

2 kap. Kommunens ansvar

1 § Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

Bestämmelser om ansvarsfördelningen mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag finns i 2 a kap.

I fråga om den som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. finns särskilda bestämmelser om bistånd i den lagen. *Lag (2011:328).*

6 § Kommunen får träffa överenskommelse med landstinget, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen om att, inom ramen för socialtjänstens uppgifter, samverka i syfte att uppnå en effektivare användning av tillgängliga resurser. Kommunen skall bidra till finansieringen av sådan verksamhet som bedrivs i samverkan. Enligt bestämmelserna i lagen (2003:1210) om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser får kommunen delta i finansiell samordning inom rehabiliteringsområdet.

Riksrevisionen får granska sådan verksamhet som bedrivits i samverkan med och delvis finansierats av Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen. Vid en sådan granskning har Riksrevisionen rätt att ta del av de uppgifter som behövs för att granska verksamheten. *Lag (2007:409).*

7 § När den enskilde har behov av insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården ska kommunen tillsammans med landstinget upprätta en individuell plan. Planen ska upprättas om kommunen eller landstinget bedömer att den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda, och om den enskilde samtycker till att den upprättas. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål.

Planen ska när det är möjligt upprättas tillsammans med den enskilde. Närstående ska ges möjlighet att delta i arbetet med planen, om det är lämpligt och den enskilde inte motsätter sig det.

Av planen ska framgå:

1. vilka insatser som behövs
2. vilka insatser som respektive huvudman ska ansvara för
3. vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget, och

4. vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen. Lag (2009:981).

2 a kap. Ansvarsfördelning mellan kommuner i fråga om stöd och hjälp enligt denna lag

Ansvarig kommun

1 § Den kommun där den enskilde vistas ansvarar för stöd och hjälp enligt 2 kap. 1 §, om inte annat följer av 3-5 §§. Lag (2011:328).

2 § Om det står klart att en annan kommun än vistelsekommunen ansvarar för stöd och hjälp åt en enskild, är vistelsekommunens ansvar begränsat till akuta situationer. Lag (2011:328).

3 § Om den enskilde är bosatt i en annan kommun än vistelsekommunen, ansvarar bosättningskommunen för det stöd och den hjälp som den enskilde behöver. Lag (2011:328). Med bosättningskommun avses i detta kapitel

1. den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller
2. om den enskilde är stadigvarande bosatt i en kommun men har sin starkaste anknytning till en annan kommun, den sistnämnde kommunen, eller
3. om den enskilde saknar stadigvarande bostad, den kommun till vilken han eller hon har sin starkaste anknytning. Lag (2011:328).

5 § Den kommun där den enskilde är folkbokförd ansvarar för stöd och hjälp

1. under kriminalvård i anstalt,
2. under vård på sjukhus eller annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än en kommun,
3. som aktualiserats inför avslutningen av vård enligt 1 eller 2. Lag (2011:328).

Ansökan om insatser i en annan kommun

8 § En person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den kommunen om han eller hon

1. till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- eller omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas, eller
2. på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas. Lag (2011:328).

9 § En ansökan enligt 8 § ska behandlas som om den enskilde var bosatt i inflyttningskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas.

Bosättningskommunen är skyldig att på begäran bistå i den utredning som den andra kommunen behöver för att kunna pröva ansökan. Lag (2011:328).

4 kap. Rätten till bistånd

Rätten till och andra förutsättningar för ekonomiskt bistånd regleras med stöd av 4 kap.1 – 6 §§ samt 9 kap 1 – 4 §§ Socialtjänstlagen.

1 § Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den som inte kan försörja sig men som kan arbeta har rätt till försörjningsstöd enligt första stycket om han eller hon står till arbetsmarknadens förfogande. Om det finns godtagbara skäl har den enskilde rätt till försörjningsstöd även om han eller hon inte står till arbetsmarknadens förfogande.

Vid prövningen av behovet av bistånd för livsföringen i övrigt får hänsyn inte tas till den enskildes ekonomiska förhållanden om rätten att ta ut avgifter för biståndet regleras i 8 kap.

Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv. Lag (2010:52)

1 a § Följande inkomster ska inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 1 §

1. hemmavarande barns inkomster av eget arbete
2. hemmavarande skolungdoms inkomster av eget arbete, om skolungdomarna är under 21 år

Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan eller annan jämförlig utbildning

Inkomster som avses i första stycket får dock beaktas vid tillämpning av 1 § till den del de överstiger ett prisbasbelopp per kalenderår enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken. Lag (2013:421).

1 b § För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömning av rätten till bistånd enligt 1 § (särskild beräkningsregel). Den särskilda beräkningsregeln gäller under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen. Den särskilda beräkningsregeln gäller inte inkomster som anges i 1 a §. Lag (2013:421).

2 § Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 1 § om det finns skäl för det.

Ansökan ska först prövas enligt 4 kap 1 § för att den enskilde ska ha möjlighet att överklaga ett beslut om avslag. Därefter tas ställning till om bistånd kan beviljas enligt 4 kap 2 §. Beslut enligt 4 kap 2 § fattas enligt delegationsordning för socialnämnden.

3 § Försörjningsstöd lämnas för skäliga kostnader för

1. livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidningar, telefon och TV-avgift
2. boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring, samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Skäliga kostnader enligt första stycket 1 ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion. Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl, ska socialnämnden dock beräkna dessa kostnader till en högre nivå. Nämnden får också i ett enskilt fall beräkna kostnaderna till en lägre nivå, om det finns särskilda skäl för detta. Lag (2009:1233). *Se Socialnämndens delegationsordning*

4 § Socialnämnden får begära att den som får försörjningsstöd under viss tid ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd. *Se Socialnämndens delegationsordning.*

Den praktik eller kompetenshöjande verksamhet som avses i första stycket ska syfta till att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Verksamheten ska stärka den enskildes möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, på en fortsatt utbildning. Den ska utformas med skälig hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar.

Socialnämnden ska samråda med Arbetsförmedlingen innan beslut fattas enligt första stycket. Lag (2013:421).

5 § Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet som anvisats enligt 4 §, får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas. Detsamma gäller om han eller hon utan godtagbart skäl uteblir från praktiken eller den kompetenshöjande verksamheten.

Se Socialnämndens delegationsordning.

6 § Den som deltar i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet enligt 4 § ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. I den utsträckning den enskilde utför uppgifter som stämmer överens med eller till sin art liknar sådant som vanligen utförs vid förvärvsarbete, ska han eller hon dock likställas med arbetstagare vid tillämpning av 2 kap 1-9 §§, 3 kap 1-4 §§ och 6-13 §§, 4 kap 1-4 §§ och 8-10 §§ samt 7-9 kap arbetsmiljölagen (1977:1160) och av bestämmelserna om arbetsskadeförsäkring i socialförsäkringsbalken. Lag (2010:1284)

9 kap. Återkrav m.m.

1 § Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap 1 § utgetts obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Se rutin Försörjningsstöd som betalats ut på felaktiga grunder.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Se rutin Försörjningsstöd som betalats ut på felaktiga grunder.

2 § Socialnämnden får, i andra fall än som avses i 1 §, återkräva bistånd som den enskilde har erhållit enligt 4 kap 1 § endast om den lämnats:

1. som förskott på förmån eller ersättning,
2. till den som är indragen i arbetskonflikt, eller
3. till den som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över hindrats från att förfoga över sina inkomster och tillgångar.

Se rutin Försörjningsstöd mot återbetalning samt Socialnämndens delegationsordning.

Har ekonomisk hjälp lämnats i annat fall än som avses i 4 kap 1 § får socialnämnden återkräva hjälpen, om den utgetts under villkor om återbetalning. Ett beslut som avser ekonomisk hjälp som kan komma att återkrävas enligt denna paragraf ska vara skriftligt. Beslutet ska innehålla uppgift om den eller de omständigheter som enligt denna paragraf utgör grund för återbetalningsplikten. Beslutet ska delges den enskilde.

Se rutin Försörjningsstöd mot återbetalning samt Socialnämndens delegationsordning.

3 § Vill socialnämnden föra talan om ersättning som en enskild inte återbetalar frivilligt för ekonomisk hjälp som avses i 1 eller 2 § eller för kostnader som kommunen har haft enligt 8 kap 1 § första eller andra stycket, ska talan väckas hos förvaltningsrätten inom tre år från det kommunens kostnader uppkom. Talan väcks vid den förvaltningsrätt inom vars domkrets den enskilde är bosatt.

Talan om ersättning får inte bifallas, om den ersättningsskyldige genom att återbetala kostnaden eller en del av denna kan antas bli ur stånd att klara sin försörjning eller sin dagliga livsföring i övrigt eller annars synnerliga skäl talar mot bifall till ersättningsanspråket. Lag (2009:836).

Se rutin Föra talan om återkrav samt Socialnämndens delegationsordning

4 § Socialnämnden får helt eller delvis efterge den ersättningsskyldighet som avses i 1 och 2 §§ och i 8 kap 1 § första och andra styckena.

Se rutin Eftergift samt Socialnämndens delegationsordning.

11 kap. Handläggning av ärenden Förordningen (2008:975) om uppgiftsskyldighet i vissa I-visa fall enligt socialtjänstlagen (2001:453)

1 § Denna förordning innehåller närmare föreskrifter om vilka uppgifter som Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, arbetslöshetskassorna, Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Pensionsmyndigheten ska lämna till socialnämnden enligt 11 kap. 11 §, 11 a § och 11 b § socialtjänstlagen (2001:453). Förordning (2009:1200).

2 § Socialnämnden har rätt att hos Centrala studiestödsnämnden ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. att en ansökan om studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har lämnats in
3. vilken form av studiestöd som har sökts, beviljats respektive betalats ut
4. för vilken tidsperiod studiestöd har sökts, beviljats respektive betalats ut
5. omfattningen av studiestöd i form av studiemedel
6. med vilket belopp studiestöd har beviljats eller betalats ut fördelat på form av stöd
7. med vilket belopp lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar har beviljats eller betalats ut
8. datum för utbetalning av studiestöd eller lån till hemutrustning för flyktingar och vissa andra utlänningar
9. att beviljat eller utbetalt studiestöd i form av studiemedel avser studier på grundskolenivå.

3 § Socialnämnden har rätt att hos Försäkringskassan ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts
5. vilket belopp som har betalats ut
6. datum för utbetalning.

4 § Socialnämnden har rätt att hos en arbetslöshetskassa ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer,
2. beslut om rätt till arbetslöshetsersättning
3. att en ansökan om utbetalning av arbetslöshetsersättning har lämnats in
4. med vilket belopp arbetslöshetsersättning har betalats ut eller ska betalas ut
5. vilka kalenderveckor och antal dagar utbetalning enligt 4 avser
6. datum för utbetalning av arbetslöshetsersättning
7. beslut om avstängning från rätt till ersättning enligt 43–43 b §§ lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och beslut om fränkännande av rätt till ersättning enligt 46 § samma lag.

5 § Socialnämnden har rätt att hos Arbetsförmedlingen ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. från och med vilken dag en person är anmäld eller inte längre anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen
3. en arbetssökandes tillhörighet till arbetslöshetskassa enligt registrering
4. en persons rätt till etableringsersättning enligt lagen (2010:197) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare
5. med vilket belopp, under vilken period och i vilken omfattning etableringsersättning har beviljats
6. om ett beslut om etableringsersättning har ändrats

6 § Socialnämnden har rätt att hos Skatteverket ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer
2. sammanlagda intäktsposter och överskott i inkomstslaget kapital enligt inkomstskattelagen (1999:1229)
3. belopp och datum för återbetalning av skatt enligt skatteförordningen (2011:1244)

7 § Socialnämnden har rätt att hos Pensionsmyndigheten ta del av följande uppgifter om enskilda:

1. namn, personnummer och i förekommande fall samordningsnummer

2. att en anmälan eller ansökan om förmån, ersättning eller annat stöd har lämnats in
3. vilken förmån, ersättning eller annat stöd som har beviljats
4. under vilken tidsperiod och i vilken omfattning en förmån, ersättning eller annat stöd utges eller har utgetts
5. vilket belopp som har betalats ut
6. datum för utbetalning.

Övriga kontakter kräver samtycke

Sekretessen hävs om den enskilde samtycker till det. Den enskilde kan helt eller delvis häva sekretess som gäller till skydd för honom eller henne, om inte annat anges i Offentlighet och sekretesslag (2009:400) (OSL). Samtycke kan ges med förbehåll som inskränker mottagarens rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den. Ett samtycke är frivilligt och kan alltid återkallas av den enskilde.

Socialtjänsten ska bygga på respekt för människors självbestämmande och integritet. I första hand ska information hämtas från den enskilde själv.

JO har sagt att det är lämpligt att den enskilde och socialsekreteraren hos socialnämnden gemensamt diskuterar vilka kontakter som behövs för att utreda den enskildes behov av bistånd och att socialsekreteraren dokumenterar vad man kommit överens om. Ett förfarande som ger socialnämnden rätt att efter egen bedömning fritt ta utredningskontakter är olämpligt. Det kan vara till exempel att socialnämnden på ansökningsblanketten för ekonomiskt bistånd har ett generellt utformat samtycke som den enskilde ska ta ställning till. Ett annat handlingsätt strider mot grunderna i socialtjänstlagen och de principer som gäller för socialnämndens verksamhet. Ett samtycke kan därför inte vara ett krav för att få sin ansökan om ekonomiskt bistånd behandlad. I de fall socialnämnden kan få nödvändiga uppgifter direkt från den enskilde, kan det inte heller vara ett krav för att få rätt till bistånd.

Det måste vara klart vilket samarbete den enskilde gett samtycke till och samtycket ska dokumenteras.

Utan samtycke får ärendet avgöras på de uppgifter som finns.

Grundläggande principer för individuell behovsprövning

Med ekonomiskt bistånd avses försörjningsstöd enligt 4 kap 1 och 3 §§ socialtjänstlagen samt ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen.

Rätten till ekonomiskt bistånd bygger inte på inkomstbortfallsprincipen utan på en individuell behovsbedömning. Det skiljer ekonomiskt bistånd från de flesta andra svenska bidragssystem. Ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen är den enda delen av de socialpolitiska systemen som är helt relaterad till det enskilda hushållets behov.

Rätt till ekonomiskt bistånd har den som vistas i kommunen och som inte själv kan försörja sig eller få behoven tillgodosedda på annat sätt. Den enskilde har i första hand ett eget ansvar att efter förmåga medverka till sin försörjning. Det innebär att den enskilde måste utnyttja alla de möjligheter som normalt står honom eller henne till buds.

När vuxna som har barn vänder sig till socialtjänsten med ansökan om ekonomiskt bistånd för sin försörjning ska barnets situation särskilt uppmärksammas och bedömas.

Den enskilde eller familjens behov av stöd och hjälp behöver utredas och klargöras för att den eller de ska kunna få hjälp att bli självförsörjande. Den enskildes resurser och behov ska framgå av utredningen. Socialsekreterare ska tillsammans med den enskilde ta reda på hur hans/hennes svårigheter ser ut, vad han eller hon kan och vill och på vilket sätt socialtjänsten kan ge bistånd till att avhjälpa svårigheterna.

Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas individuellt även om biståndet omfattar flera familjemedlemmar. Om biståndet omfattar en familj med två vuxna ska bådas behov prövas. Biståndet ska utformas i samförstånd med den enskilde eller båda vuxna i familjen.

Biståndet ska utformas så att det utöver att avhjälpa det aktuella behovet även underlättar för den enskilde att själv klara sin försörjning och livsföring i övrigt. Biståndet ska syfta till både hjälp till självförsörjning och hjälp till försörjning. Den enskilde eller de vuxna i familjen ska vara delaktig i planeringen av biståndets utformning och på vilket sätt det ges.

Som medlemmar i hushållet räknas makar, registrerade partners, sambor samt barn och ungdomar tom 20 år som föräldrarna är underhållsskyldiga för.

Föräldrar har underhållsskyldighet tills barnet fyller 18 år. Om barnet går i skolan efter denna tidpunkt är föräldrar underhållsskyldiga så länge skolgången pågår, dock längst tills barnet fyller 21 år. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning (7 kap 1 § föräldrabalken). Detta omfattar även gymnasieutbildning vid den kommunala vuxenutbildningen, också om den unge har fullföljt gymnasieskolan och läser vid kommunal vuxenutbildning för att få behörighet till högskolestudier.

Barn är aldrig försörjningsskyldiga gentemot sina föräldrar. Har barn tillgångar kan dessa beaktas när det gäller barnets egen del av försörjningsstödet. Tillgångar som i realiteten inte kan disponeras bör dock inte tas med vid bedömningen.

Vid bedömning och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd sammanräknas gemensamma inkomster och kostnader för hushållets medlemmar. Ömsesidig underhållsskyldighet mellan makar/sambor gäller i första hand. Undantag kan göras i de fall där den som söker ekonomiskt bistånd kan visa att den andre parten vägrar att bidra till försörjningen. I avvaktan på rättslig prövning kan bistånd utbetalas för att täcka ett tillfälligt hjälpbehov.

Om den ene av två makar är bosatt i annat land, ska hans eller hennes möjlighet att bidra till försörjning av familjen i Sverige utredas. Handlingar ska lämnas, som visar hur parten utomlands försörjer sig och om han/hon har tillgångar. Vilka handlingar som ska lämnas bedöms utifrån den aktuella situationen för den part som är bosatt i annat land. Om maken i Sverige inte medverkar i denna utredning kan ansökan om ekonomiskt bistånd avslås.

Om en person eller en familj som får ekonomiskt bistånd samtidigt har kontakt med annan enhet inom

kommunens socialtjänst ska samarbete och samordning ske i det sociala arbetet så att en helhetssyn och tydlighet i ansvarsfördelning och planering av insatser uppnås.

Inriktning

Det sociala arbetet inom Socialtjänst – Ekonomiskt bistånd utgår från olika perspektiv:

Förändringsperspektivet innebär att den enskilde genom stödjande och kompetenshöjande insatser kan frigöra egna resurser och öka sin förmåga att försörja sig.

Försäkringsperspektivet innebär att den enskilde utifrån sina resurser tar ansvar för sin egen försörjning och efter bästa förmåga gör vad han kan för att försörja sig men behöver kompletterande försörjningsstöd för att uppnå en skälig nivå.

Omsorgsperspektivet innebär, att den enskilde har stora arbetshinder, som medför att krav på förändring inte ställs *för närvarande*, och att behovet av försörjning inte heller kan tillgodoses på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd.

Myndighetsutövningen ska präglas av följande synsätt:

- Barnens bästa
- Helhetssyn
- Respektfullt bemötande
- Information som är tillräcklig för att den enskilde ska kunna ta tillvara sina rättigheter
- Delaktighet
- Tillgänglighet
- Rättssäkerhet
- Snabb och effektiv utredning och handläggning

Samverkan

Om den enskilde behöver insatser från andra samhällsorgan också ska socialnämnden samverka med dem (3 kap 5 § SoL). Huvudregeln är att den enskilde måste ha gett sitt samtycke till samarbetet och till informationsöverföringen mellan socialnämnden och andra myndigheter.

Samverkan innebär ett gemensamt arbete för ett bestämt syfte och mål. Syftet med att samverka är att samordna insatser för enskilda som behöver ekonomiskt bistånd av olika skäl. Samverkan hör ihop med att ha ett helhetsperspektiv på den enskildes situation vilket förutsätter att socialnämnden samarbetar med andra på olika sätt.

Samverkan innebär också att efter noggrann kartläggning och utredning utarbetar myndigheterna tillsammans med den enskilde en gemensam arbetsplan, som ska leda till en så bra lösning som möjligt och en förändrad situation.

Villkor för bistånd

Socialtjänsten får ställa krav på den enskilde att göra vad han eller hon kan för att försörja sig och öka sina möjligheter att bli självförsörjande. Det kan gälla att aktivt söka arbete, delta i Arbetsförmedlingens program eller att genom kommunal praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet öka sina möjligheter till anställning. Det kan också innebära att den enskilde medverkar i arbetsrehabiliterande åtgärder för att på längre sikt kunna leva ett självständigt liv. De krav som socialtjänsten ställer på den enskilde ska vara rimliga såväl utifrån den enskildes personliga förutsättningar och det omgivande samhället.

Beslut

Varje ansökan ska dokumenteras och avgöras genom ett beslut. Utredningen ska leda till ett förslag till beslut och beslutet ska fattas av någon som är behörig enligt den delegationsordning som socialnämnden antagit. Det beslut som fattas ska motsvara den enskildes ansökan, och det måste klart framgå vad den sökande beviljats eller avslagits. Lagrum för beslutet ska anges, och beslutet ska tydligt motiveras. Om ansökan avslås, ska

skriftligt beslut och besvärshänvisning lämnas. Vid beslut om avslag ska ställning tas till den enskildes rätt till reducerat ekonomiskt bistånd, nödprövning, – *om den enskilde ansöker om det.*

Genomförandeplan

För personer som bedöms få behov av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en genomförandeplan upprättas i samråd med den enskilde. Syftet med planen är att skapa en tydlig struktur för genomförandet och uppföljningen av en beslutad insats. Genom planen tydliggörs både för den enskilde och för personalen vad som ska göras, vem som ska göra vad, när och hur. Planen ska beskriva mål (dvs. vad den enskilde vill uppnå ifråga om förändring), medel och planering för att nå målet, syftet med insatsen/insatserna samt på vilket sätt och när uppföljning ska ske. Det ska framgå av planen vad den enskilde ska uppfylla för villkor för att få bistånd.

Barnperspektivet

Barnperspektivet grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter, som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. I Sverige omfattar konventionen alla barn och ungdomar under 18 år. Konventionen kan sammanfattas med orden "barn ska respekteras".

I socialtjänstlagens 1 kap 2 § anges, att hänsyn ska tas till barnets bästa vid beslut om åtgärder som rör barn. Ett barnperspektiv ska därför *alltid* finnas när det gäller frågor som rör ekonomiskt bistånd för barnfamiljer.

Om rätten till ekonomiskt bistånd

I beslut som rör ekonomiskt bistånd är det angeläget att ha ett barnperspektiv. Utsatta grupper ska särskilt beaktas, exempelvis barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och/eller psykisk ohälsa eller i familjer med ekonomisk utsatthet.

När barnfamiljer får långvarigt behov av ekonomiskt bistånd ska barnets situation särskilt uppmärksammas. Särskild vikt ska läggas vid vilka konsekvenser familjens behov av biståndet får för barnet, t ex i vilken mån det påverkar barnets möjligheter att ha ett aktivt liv utanför hemmet och skolan.

En förälder har rätt att stanna hemma för vård av barn, i samband med barnets födelse, under den tid som föräldrapenningen gäller och tills barnomsorg kan erbjudas. Man har rätt att spara 1,5 månader av garantitiden för inskolning av barn i barnomsorg/skola.

Den som pga. låg föräldrapenning inte uppnår skälig levnadsnivå enligt kommunens riktlinjer har rätt till ekonomiskt bistånd.

Jämställdhet

Det är självklart att kvinnor och män, pojkar och flickor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla områden i livet. I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grunder ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt.

Jämställdhetsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling mellan könen måste finnas inom nämndens alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egen försörjning ska kvinnor och män erbjudas likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån deras behov och förutsättningar.

Även flickor och pojkar ska bedömas på ett likvärdigt sätt när det gäller beslut som berör barnen. Socialtjänsten ska vara särskilt uppmärksam på att både flickor och pojkar ska få samma möjligheter till bland annat fritidsaktiviteter.

Våld i nära relationer

Våld i nära relationer är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem. En övervägande del av våld i nära relationer är riktat mot kvinnor och barn, det sker oftast i hemmet och utövas av män i nära relation. Det förekommer i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Det finns även män som utsätts för våld i nära relationer och mellan parter av samma kön. I 5 kap 11 § socialtjänstlagen anges att socialtjänsten ska verka för att de som utsatts för brott och dessas anhöriga får stöd och hjälp. Socialtjänsten ska också särskilt beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Den 1 oktober 2014 trädde nya föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:4) om våld i nära relationer i kraft. Författningen gäller för socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer. Syftet med den nya författningen är att höja kvaliteten i stödet till våldsutsatta barn och vuxna samt barn som bevittnat våld och att stödja våldsutövare att upphöra med våldet. De nya föreskrifterna och allmänna råden ersätter Socialstyrelsens allmänna råd (2009:22) om socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld.

FRIDA Relationsvåldsteamet kommunens resurs för våld i nära relationer

Där ges stöd för kvinnor och män som blir utsatta för våld i sin relation. Frida Relationsvåldsteamet erbjuder samtal för både kvinnor och män, och hjälper till att ta kontakt med andra myndigheter. Stödgrupper kan erbjudas för kvinnor, barn och ungdomar samt stöd för män som vill ändra sitt beteende.

Frida Relationsvåldsteamet samarbetar bl.a. med polisen, åklagare, socialtjänsten, kvinnojouren, brottsofferjouren och familjerådgivningen. Socialtjänstens personal som i sin verksamhet kommer i kontakt med våldsutsatta kan hänvisa och hjälpa till med att etablera kontakt med Relationsvåldsteamet Frida.

Kompetenshöjande verksamhet

Enligt 4 kap 4 § SoL får socialtjänsten begära att den som får försörjningsstöd, och som inte kan beredas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd genom arbetsförmedlingen, ska delta i praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. Samråd ska ske med arbetsförmedlingen innan beslut fattas.

Den kompetenshöjande verksamheten ska vara individuellt utformad och det innebär att socialnämnden inte kan kräva deltagande i sådan verksamhet från första dagen som bistånd ges för. Den enskildes förutsättningar och behov måste utredas. Även JO har konstaterat att socialnämnden inte kan anvisa en enskild praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet innan ansökan om ekonomiskt bistånd prövats och den enskildes behov av kompetenshöjande verksamhet är utredd (JO:s beslut den 21 mars 2012, dnr 1859-2011).

Verksamheten ska utformas med skäligen hänsyn till den enskildes individuella önskemål och förutsättningar. Det ska vara ett led i en medveten strategi för att förbättra den enskildes förutsättningar att komma in på den reguljära arbetsmarknaden eller en utbildning. Det finns ingen tidsgräns för hur lång en period med praktik eller kompetenshöjande verksamhet får vara utan det kan avgöras med hänsyn till den enskildes individuella situation. Men den ska vara tidsbestämd, den enskilde ska veta när den upphör.

Verksamheten är generellt inte avsedd för personer som behöver tillfälligt ekonomiskt bistånd, och som bedöms ha goda förutsättningar att inom rimlig tid få ett arbete eller en arbetsmarknadspolitisk åtgärd inom ramen för de ordinarie systemen. Den är heller inte tänkt att tillämpas på till exempel personer med problem av mer personlig natur.

Socialtjänstens åtgärder får inte ersätta de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

Vägran eller nedsättning av ekonomiskt bistånd

Om den enskilde utan godtagbart skäl avböjer att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan fortsatt ekonomiskt bistånd vägras (helt avslås) eller nedsättas (reduceras) med stöd av 4 kap 5 § SoL. Innan beslut fattas ska den enskildes behov och förmåga att medverka noggrant utredas. Vid enstaka ogiltig frånvaro reduceras det ekonomiska biståndet med ett dagsbelopp per utebliven dag. Beslut att vägra eller reducera det ekonomiska biståndet kan också fattas enligt 4 kap 1 § SoL.

Olika hushållstyper och beräkning av vissa kostnader

Hushållsgemenskap men ej sambor

Hushållsgemenskap innebär att fler personer – utan att leva under äktenskapsliknande förhållanden – stadigvarande delar bostad på sådant sätt att flerpersonshushållets ekonomiska fördelar kan utnyttjas. Det kan gälla vuxet barn och föräldrar, syskon, vänner eller andra. Riksnormens belopp för gemensamma hushållskostnader blir därför lägre per individ i de fall hushållsgemenskap finns.

Även boendekostnaderna påverkas av om de som delar bostad lever i hushållsgemenskap eller inte
Se avsnitt Boendekostnader och boendestandard.

Se Socialstyrelsens handbok för ”Ekonomiskt bistånd” sid 47-48, 102.

Personer som anses ingå i en hushållsgemenskap

- förälder som bor hos vuxet barn
- vuxet barn som slutat gymnasiet och bor kvar i föräldrahemmet
- andra vuxna som delar bostad och hushållskostnader

Beräkning av personliga kostnader och hushållskostnader

För den som delar bostad och lever i hushållsgemenskap med övriga i bostaden beräknas de personliga kostnaderna som för *ensamstående vuxen* och hushållskostnaderna till en *andel av* beloppet för den *aktuella hushållsstorleken*.

Sammanboende under äktenskapsliknande förhållanden (sambor)

Vuxna personer som oavsett kön lever under äktenskapsliknande förhållanden likställs i ekonomiskt biståndssammanhang med gifta makar och beräkning av rätten till ekonomiskt bistånd görs på samma sätt som för dessa.

Gifta makar – ej sammanboende

Makar och registrerade partners är ömsesidigt underhållsskyldiga oavsett om de lever ihop eller inte. Om en av dem ansöker om ekonomiskt bistånd ska i första hand makarnas försörjningsansvar gentemot varandra gälla. Den *gemensamma* inkomsten ska ligga till grund för bedömningen om rätt till ekonomiskt bistånd, och hänsyn tas inte till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll (t ex räknas hyra för endast *en* bostad). Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt. Ekonomiskt bistånd kan också beviljas den som är utsatt för våld eller hot om våld – utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

Gifta makar – med betänketid efter skilsmäsoansökan

Makars underhållsskyldighet gäller även under betänketiden, oavsett om de då bor tillsammans eller inte.

Om en allvarlig konflikt mellan makarna medför att den ene parten vägrar att bidra till den andres försörjning kan ekonomiskt bistånd beviljas utan hänsyn till gemensamma inkomster i avvaktan på att frågan prövas rättsligt.

Ekonomiskt bistånd kan också beviljas den som är utsatt för våld eller hot om våld från make/maka – utan att hänsyn tas till den ömsesidiga underhållsskyldigheten.

Gifta makar – ena maken bosatt utomlands

Den ömsesidiga underhållsskyldigheten gäller också när den sökande är gift med person som fortfarande är bosatt utomlands. Båda makarnas ekonomiska situation ska därför utredas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Om nödvändiga handlingar inte lämnas kan avslag ges på ansökan. Ekonomiskt bistånd kan efter ansökan om nödprövning beviljas.

Underårig som blir förälder

En underårig som blir förälder är underhållsskyldig för sitt barn. Om barnet har behov, som inte täcks av barnbidrag och underhållsbidrag/underhållsstöd, kan den underåriga ansöka om ekonomiskt bistånd för dessa

kostnader.

Den underåriges föräldrar har kvar underhållsskyldigheten för sitt eget barn tills hon/han fyller 18 år. Om barnet går i skolan efter denna tidpunkt, kvarstår underhållsskyldigheten så länge skolgången pågår, dock längst tills den unge fyller 21 år.

Om den underåriges föräldrar inte kan försörja sitt barn, kan de ansöka om ekonomiskt bistånd med det egna barnet inräknat i hushållet. Barnbarnet inräknas *inte* i deras hushåll, eftersom de inte är underhållsskyldiga för detta.

Ungdom som ingår äktenskap

Vid äktenskap övertar maken/makan den primära underhållsskyldigheten för den som fortfarande går i skolan och är under 21 år. Om maken/makan inte kan fullgöra underhållsskyldigheten är den unges föräldrar i stället (sekundärt) underhållsskyldiga för sitt barn så länge skolgången pågår.

Beräkning av ekonomiskt bistånd

I normalfallet beräknas hushållets godtagbara kostnader utifrån utgifter för den innevarande perioden, dvs. icke förfallna kostnader. Som godtagbara kostnader räknas dels de behovsposter som ingår i försörjningsstödet, dels behovsposter för livsföring i övrigt som framgår av riktlinjerna. Även andra behov utöver vad som framgår av riktlinjerna kan efter individuell behovsprövning godtas.

För nybesök räknas i normalfallet *inte* inkomster som utbetalats för period före ansöknings-månaden. Sådana inkomster kan i vissa fall medräknas, t.ex. om inkomsterna varit mycket höga eller avsedda för en längre period, eftersom den enskilde har ett eget ansvar att planera sin ekonomi. Inkomster för period före ansökningsmånaden kan också medräknas i de fall den sökande haft kännedom om Katrineholms kommuns riktlinjer eller om man kunnat förutse minskad inkomst.

Handlingar som styrker inkomster och utgifter för två månader före ansökningsmånaden bör uppvisas för att korrekt bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd ska kunna göras

Vid nybesök ska hänsyn tas till att en person som saknar kunskap om kommunens norm för ekonomiskt bistånd inte kan förväntas leva på denna nivå före ansökan. Ekonomiskt bistånd är avsett att utgöra en kortsiktig försörjningskälla och nivån förutsätter att människor före och efter biståndsperioden har möjligheter att leva på en högre nivå än ekonomiskt biståndsnormen.

Hushåll som varit långvarigt bidragsberoende (sex månader) kan ha rätt till jobbstimulans. Om hushållet efter en tid åter blir beroende av ekonomiskt bistånd ska det överskott som kan ha uppstått inte räknas som normöverskott som påverkar rätten till bistånd eller beräkningen. Om det finns ett normöverskott när jobbstimulansen räknats bort kan det beaktas i samband med normberäkningen.

Se avsnitt Jobbstimulans.

För hushåll som är berättigade till ekonomiskt bistånd läggs i normalfallet riksnormens belopp ihop med godkända belopp för tilläggskostnader. Från denna summa avräknas hushållets samlade inkomster och mellanskillnaden utgör det belopp som ska beviljas.

Som inkomst räknas i normalfallet utbetalt nettobelopp.

Undantag:

- vid löneavdrag för förmåner (t ex lunchkuponger, p-plats) räknas avdraget belopp som inkomst
- vid avdrag på lön eller annan ersättning för ogiltig frånvaro ges avslag på komplettering till full norm (beräknad på nettobeloppet) med motivering att behovet hade kunnat tillgodoses genom inkomst av arbete. Beviljat ekonomiskt bistånd reduceras med det belopp som dragits av för ogiltig frånvaro.
- vid utmätning i lön eller annan ersättning, har den enskilde inte rätt till ekonomiskt bistånd eftersom han eller hon har rätt till förbehållsbelopp som täcker alla nödvändiga kostnader.
- Vid behov av pengar till t ex tandvård, ökad boendekostnad mm, ska den enskilde hänvisas till Kronofogdemyndigheten.

Som inkomst räknas t ex:

- normöverskott för period före ansökningsmånaden kan *i vissa fall* räknas som inkomst vid ny ansökan
- normöverskott för period före ansökningsmånaden räknas i normalfallet som inkomst i pågående ärende
- lön, arvode, sjuk-/aktivitetsersättning, sjuklön, sjukpenning, föräldrapenning, del av vårdbidrag,
- avgångsvederlag
- etableringsersättning
- pension, äldreförsörjningsstöd, barnpension (inklusive eventuellt ATP-belopp) barn tillägg m m,
- tilläggspension, livränta
- övriga försäkringsersättningar/tjänsteinkomster, **exempelvis** ex-vis AGS, TGL
- underhållsstöd, underhållsbidrag
- barnbidrag, studiebidrag, flerbarnstillägg
- bostadsbidrag, bostadstillägg
- vårdnadsbidrag
- studiehjälp, studiemedel, tilläggs lån
- den del av hemmaboende barns (under 18 år) och skolungdomars (under 21 år) inkomst av eget arbete som *överstiger* ett helt basbelopp per kalenderår. **Med inkomst avses exempelvis lön och överskjutande skatt.**
- den del av ensamkommande flyktingbarns (skolungdom över 18 och under 21 år) inkomst av eget arbete, som *överstiger* ett helt basbelopp per kalenderår – under förutsättning att den unge bor i utslussboende med vuxenstöd *och saknar* vårdnadshavare i landet. **Med inkomst avses exempelvis lön och överskjutande skatt.**
- arbetslöshetsersättning (grundbelopp eller inkomstrelaterad ersättning), aktivitetsstöd
- försäkringsersättning ~~med visst undantag~~ beroende på skadefall
- familjebidrag (vid värnplikt)
- uttryckningsbidrag (värnplikt, kriminalvård)
- skadestånd med visst undantag – se nedan
- överskjutande skatt
- arv, vinster, avkastning av kapital samt penninggåvor
- realiserbara tillgångar
- sparmedel

Som inkomst räknas inte

- handikappersättning som avser merkostnader på grund av funktionsnedsättning
- vårdbidrag, den del som avser ersättning för omkostnader till följd av barnets funktionsnedsättning
- omkostnadsersättning till uppdragstagare (t ex familjehem, kontaktperson/-familj)
- hemmaboende barns (under 18 år) och skolungdomars (under 21 år) inkomst av eget arbete *upp till* ett basbelopp per kalenderår
- ensamkommande flyktingungdomars (skolungdom över 18 och under 21 år) inkomst av eget arbete *upp till* ett basbelopp per kalenderår – under förutsättning att den unge bor i utslussboende med vuxenstöd *och saknar* vårdnadshavare i landet.
- behovsprövat extra tillägg till studiebidrag för hemmaboende skolungdom eller ensamkommande flyktingungdom
- inackorderingstillägg för gymnasieelever som studerar på annan ort (boendekostnaden på studieorten räknas inte med som godtagbar utgift, den ska täckas av inackorderingstillägget)
- habiliteringsersättning (utgår till person som deltar i daglig verksamhet LSS-beslut)
- försäkringsersättning som avser kompensation för ekonomiska förluster (t ex vid inbrott)
- skadestånd som är avsett att bekosta långvariga och kostsamma behandlingar
- stipendier och fondmedel som är avsedda för ett visst ändamål, t ex en resa, eller som uppmuntran till skolelever
- Jobbstimulans, 25 procent av nettoinkomst för personer berättigad till Jobbstimulans. *Se avsnitt Jobbstimulans.*

Skatteåterbäring

Skatteåterbäring räknas som en inkomst för den enskilde. I det fall den enskilde har skulder hos Kronofogden kommer Skatteverket i första hand överföra skatteåterbäringen till Kronofogden för att betala skulden. Är den överskjutande skatten mer än skulden utbetalas resterande belopp av Skatteverket. Den enskilde ska begära att få behålla s.k. förbehållsbelopp. I förbehållsbeloppet ingår dels boendekostnad, dels ett så kallat normalbelopp som ska täcka vanliga levnadsomkostnader. Där ingår till exempel mat, kläder, hygien, telefon, bredband, hushållsel, försäkringar, fackföreningsavgift, a-kasseavgift och andra mindre utgifter för tillfälliga behov. Beloppet varierar beroende på familjesituation. Till exempel får man tillägg om det finns barn att försörja.

Realiserbara tillgångar

Realiserbara tillgångar (även utomlands) kan t ex vara tomtmark, skog, kapitalvaror, motorfordon, husvagn, smycken, tavlor, aktier och obligationer mm. Även privat pensionssparande kan i vissa fall vara realiserbar

tillgång.

Förbehåll i testamente kan innebära att ärvda tillgångar inte alltid är realiserbara. Bedömning görs från fall till fall.

Villa och bostadsrätt ska i normalfallet ses som realiserbar tillgång om behovet av ekonomiskt bistånd inte är tillfälligt eller kortvarigt. Med kortvarigt avses som regel en period som understiger tre sammanhängande månader, dock längst sex månader.

Den enskilde ska i första hand realisera sina tillgångar innan rätt till ekonomiskt bistånd föreligger. Ibland kan den enskilde behöva skäligt rådrum innan en försäljning kan genomföras. Hur lång tid som krävs för detta beror på tillgångens art.

Vid ett tillfälligt, kortvarigt hjälpbehov kan den enskilde, i den mån det finns värdefulla tillgångar, själv lösa sin tillfälliga kris genom att pantsätta värdeföremål.

Bil bedöms i normalfallet vara en realiserbar tillgång. Krav på försäljning görs utifrån en individuell bedömning. Skäligt rådrum för försäljning måste ges (1 – 2 månader) beroende på hur marknaden ser ut. Om inköp av bilen har finansierats genom lån via bilfirma ska skulden först lösas innan pengarna används för familjens försörjning.

Bilnehav kan godtas om det finns synnerliga sociala, fysiska eller psykiska skäl. **En godtagbar summa är högst 35 % av prisbasbeloppet.** Om bilen har ett högre värde kan krav ställas på byte till billigare bil. Bilnehav godtas i de fall Försäkringskassan har beviljat bilstöd. *Se rutin bilnehav/Fordonsinnehav.*

Sparmedel

I normalfallet ska sparmedel vara förbrukade innan rätt till ekonomiskt bistånd föreligger.

I undantagsfall kan sparmedel accepteras framförallt för personer som under längre tid varit bidragsberoende eller levtt på en nivå under och/eller på ekonomiskt biståndsnorm. Det gäller medel som sparats för att bekosta mer sällan förekommande utgifter, t ex möbelinköp eller tandvård.

I normen finns vissa budgetposter som kräver ett visst sparande, **exempelvis** ex-vis till telefon och kläder mm. Vilket sparbelopp som kan godtas utan att påverka rätten till ekonomiskt bistånd bedöms individuellt.

Ålderspensionärens sparade medel (motsvarande ett halvt basbelopp) till egen begravning räknas inte som inkomst vid bedömning av rätten till ekonomiskt bistånd.

Minderåriga barns sparmedel – *Se avsnitt Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar.*

Handikappersättning och vårdbidrag

Handikappersättning för merkostnader

Kan sökas from 1 juli det år man fyller 19 år om man har merkostnader pga. sjukdom eller funktionsnedsättning.

Vårdbidrag för merkostnader

Kan utgå t o m 30 juni det år barnet fyller 19 år, om merkostnader finns pga barnets sjukdom eller funktionsnedsättning.

Se vidare www.forsakringskassan.se.

I handikappersättning och vårdbidrag kan ingå kompensation för ett flertal olika merkostnader, t ex färdtjänst, specialkost samt läkarvård och medicin upp till högkostnadsskydd. Kontroll bör därför alltid göras hos Försäkringskassan.

För kostnader som ersätts via handikappersättning och vårdbidrag ska ekonomiskt bistånd inte beviljas.

Hemmaboende barns- och skolungdomars inkomster och tillgångar

Barn är aldrig försörjningsskyldiga för sina föräldrar och syskon, och barnets inkomster kan därför inte användas till övriga familjens försörjning. Vissa inkomster och tillgångar (t ex barnpension, arv, inkomst av kapital) ska användas till barnets eller skolungdomens egen försörjning.

Arbetsinkomst

Enligt 4 kap 1a § socialtjänstlagen gäller att:

- hemmavarande barn (under 18 år) och skolungdom (under 21 år) får tjäna upp till ett basbelopp per kalenderår utan att inkomsten påverkar barnets del av familjens ekonomiska bistånd
- Som skolgång räknas grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlig grundutbildning.

Barn och skolungdom som har egna inkomster ska själv bekosta utgifter för sin livsföring i övrigt. För kostnader som ingår i försörjningsstödet budgetposter får den unge själv betala den del av kostnaden som överstiger gällande normbelopp, t ex extra kostnader för fritidsaktiviteter.

Kapital och övriga tillgångar

Om ett barn har tillgångar som föräldrarna inte kan förfoga över, bör det inte påverka föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd för barnet. Detta gäller t ex bankmedel som står under överförmyndarens kontroll, om överförmyndaren inte ger sitt samtycke till uttag.

Utöver hemmavarande barns och skolungdomars inkomster av arbete ska minderåriga barns sparmedel eller andra tillgångar inte medräknas med större belopp än vad överförmyndaren medger för barnets egna kostnader. Barn bör kunna ha sparmedel upp till 15 % av basbeloppet utan att det påverkar beräkning av ekonomiskt bistånd.

Skolungdomar 18-21 år är myndiga och har rätt att själv disponera sitt kapital och övriga tillgångar. Överförmyndaren har inget att säga till om – utom i de fall den unge har god man. Föräldrarna har försörjningsansvar för skolungdomen upp till 21 år, på samma sätt som för minderåriga. En skolungdom bör, utöver inkomster av eget arbete upp till ett basbelopp, på samma sätt som minderåriga barn få ha sparmedel upp till 15 % av basbeloppet utan att det påverkar beräkning av ekonomiskt bistånd.

Jobbstimulans (4 kap 1b§ socialtjänstlagen)

Hushåll som har fått ekonomiskt bistånd i form av försörjningsstöd minst sex månader i följd och som får arbete och arbetsinkomst eller ökar sin arbetsinkomst har rätt till jobbstimulans. Jobbstimulansen är utformad som en särskild beräkningsgrund som innebär att 25 % av nettoinkomsten (av anställning) inte ska beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Jobbstimulansen ska dras av *innan* socialnämnden gör normberäkning för hushållet (prop. 2012/13:94 s. 20 och 26). Eftersom jobbstimulansen enbart är en beräkningsregel för inkomster saknar det betydelse vad den enskilde ansöker om. Det saknar även betydelse om den enskildes nettoinkomst innan jobbstimulansen har dragits av är högre än behovet av ekonomiskt bistånd vid ansökningstillfället.

Jobbstimulansen är personlig och gäller inte hushållet som helhet. Det bör uppmärksammas att det inte finns krav på att den enskilde har fått försörjningsstödet från samma kommun under sexmånadersperioden.

När den enskilde uppger arbetsinkomst ska kontroll om den enskilde är berättigad till jobbstimulansen ske. Det innebär kontroll av om den enskilde fram till den tidpunkten har fått försörjningsstöd sex månader i följd i den egna och/eller i en tidigare kommun. Den enskilde ska samtycka till att kontroll görs i annan kommun. Om den enskilde inte samtycker till kontrollen får socialnämnden besluta på de uppgifter som finns.

Se Justitieombudsmannens, JO, beslut den 2 maj 2013, dnr 4815-2012.

Har den enskilde fått avslag för en månad avbryts kvalificeringsperioden och en ny kvalificeringsperiod på sex månader påbörjas. Om avslaget överklagas och domstolen bedömer att den enskilde hade rätt till bistånd kan socialnämnden behöva justera beräkningarna.

Jobbstimulans i form av den särskilda beräkningsregeln gäller i 24 månader. Tiden ska vara sammanhängande.

Även om den enskilde är självförsörjande under någon del av tvåårsperioden löper tiden för jobbstimulansen på under den påbörjade tvåårsperioden. Det finns ingen gräns i socialtjänstlagen för hur många gånger en biståndssökande kan få jobbstimulans.

Den särskilda beräkningsregeln gäller för inkomst av anställning. Regeln gäller inte för inkomster som träder i stället för eller grundas på inkomst av anställning, till exempel aktivitetsstöd, aktivitetsersättning, sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inte heller inkomst av kapital, näringsverksamhet eller skadestånd är undantagna, liksom barns och skolungdomars arbetsinkomster. **T ex uppdrag som förtroendevald politiker.**

Jobbstimulansen innebär att det skapas ett utrymme för den enskilde att öka sin konsumtion eller att spara en del av sin inkomst. Om den enskilde sparar inkomsten (dvs. de 25 % som inte beaktas i beräkningen) ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd under den tvåårsperioden som den särskilda beräkningsregeln gäller. Om den enskilde efter tvåårsperioden åter behöver ekonomiskt bistånd ska behovet bedömas på vanligt sätt, dvs. socialnämnden får i varje enskilt fall bedöma om sparandet ska påverka rätten till bistånd eller inte. *Se Socialstyrelsens meddelandeblad nr 7 2013.*

Försörjningsstöd (4 kap 3§ socialtjänstlagen)

Riksnorm (4 kap 3§ 1 st 1p socialtjänstlagen)

Riksnormen specificeras i 4 kap 3 § första stycket SoL. Riksnormens nivåer och konstruktion fastställs årligen av regeringen. Riksnormens nivåer för olika åldrar och familjetyper framgår av beloppsbilagan.

Riksnormen omfattar budgetposter för personliga kostnader

- livsmedel
- kläder och skor
- fritid och lek
- hälsa och hygien
- barn- och ungdomsförsäkring

och för gemensamma hushållskostnader

- förbrukningsvaror
- dagstidning
- telefon
- TV-avgift

Livsmedel

Beräkningarna utgår från en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all tillredning sker i hemmet. Hänsyn har tagits till ensamhushållens dyrare kostnader.

Kläder och skor

Beloppet beräknas täcka det vardagliga behovet av kläder och skor under året samt skoreparationer och en del tillbehör som väska, klocka, paraply.

Lek och fritid

Avser kostnader för aktiviteter som det är rimligt att alla får möjligheter till, **exempelvis** ex-vis biobesök, lyssna på musik och läsa böcker, viss motion och kultur. Huvudregeln är att cykel ingår i posten lek och fritid. Som försörjningsstödstagare beviljas man inte bilinnehav och bör därmed beviljas kostnad för en begagnad cykel. Detta för att man skall ha möjlighet att ta sig till olika aktiviteter samt som stöd för att kunna göra inköp av matvaror. Cykel ger även möjlighet för en familj att under sommaren kunna ta sig till badstrand etc. Innan detta beviljas skall kontroll göras om familjen utnyttjat posten lek och fritid **samt om möjligheten finns att arva från äldre syskon**. Detta gäller familjer som har varit aktuella för försörjningsstöd under minst ett år **en längre tid (ca 9 mån)**. **Se avsnitt Fritidaktivitet för barn, Cykel.**

Kostnader för semester och dyrare fritidsintressen ingår inte i beräkningarna.

Bistånd till träning på recept ska ej beviljas utöver det som ingår i riksnormen för vuxna i posten lek och fritid. Om kostnaden överstiger posten för lek och fritid kan det överskjutande beloppet beviljas.

Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien som tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd, hårklippning m.m.

Förbrukningsvaror

Avser kostnader för rengöring av bostaden, skötsel och vård av kläder, skor m.m.

Dagstidningar, telefon, mobiltelefon, TV- avgift

Kostnader för helårsprenumeration på en dagstidning, avgift för TV-licens, abonnemangs- och samtalsavgift för telefon, mobiltelefon samt brevpapper och frimärken ingår.

Reducerad norm (4 kap 3§ 2st socialtjänstlagen)

Reducerad norm kan enligt 4 kap 3 § 2 st SoL användas vid tillfälliga behov, akuta behov eller då den enskilde inte har vissa kostnader som omfattas av riksnormen, eller dessa är lägre än den nivå som riksnormen utgår ifrån.

Om den enskilde har för avsikt att endast vara en kortare tid i vistelsekommunen kan reducerad norm i form av matpengar beviljas. Reducerad norm kan även användas då den enskilde uppenbart inte använder biståndet till vad det är avsett för.

Förhöjd norm (4 kap 3§ 2st socialtjänstlagen)

Om det finns särskilda skäl kan kostnaderna enligt 4 kap 3 § 2 st SoL beräknas till en högre nivå än riksnorm. Förhöjd norm används i vissa fall för personer som pga. sjukdom eller handikapp har kostnader som inte ryms inom ramen för riksnormens schabloniserade nivå och som inte ersätts på annat sätt. Om den enskilde har tillfälligt höga kostnader, t ex för livsmedel, kläder och skor eller telefon, som beror på att han eller hon är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående eller för något annat brott. *Se SOSFS 2009:23*

Specialkost

Enligt Konsumentverkets beräkningar är matkostnaderna högre vid vissa sjukdomar som kräver specialkost. Kosttillägg bör därför beviljas för vuxna personer som enligt läkarintyg behöver sådan kost t ex laktos/glutenallergi. Skälet till behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Det ska framgå av intyget hur länge läkarens bedömning gäller. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad. *Se rutin Kosttillägg.*

Barnperspektiv

Kostnad för mat bör beviljas med högre belopp för barn som pga. sjukdom har behov av specialkost enligt läkarintyg, i de fall vårdbidrag för merkostnader inte utgår. *Se rutin Kosttillägg.*

Umgängeskostnader

Vissa kostnader bör beviljas med högre belopp än vad som ingår i riksnormens budgetposter, om det är nödvändigt för att en förälder ska kunna upprätthålla kontakt och/eller umgänge med barn. Om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut

Övrigt försörjningsstöd – skäligen kostnader (4 kap 3§ 1st 2p socialtjänstlagen)

Skäligen, faktiska kostnader ska utgå för att täcka vissa bestämda behovposter inom ramen för försörjningsstödet. Den faktiska kostnaden per månad för dessa utgifter läggs, i vissa fall med begränsningar som framgår av riktlinjerna, till riksnormen.

Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes tidigare inkomster enligt avsnittet om ”Beräkning av ekonomiskt bistånd” samt väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter.

Extra klädbidrag

Bistånd till inköp av kläder och skor prövas separat och beviljas med beloppet för motsvarande post i riksnormen. Detta kan vara aktuellt exempelvis vid institutionsvistelse eller vid kraftig vikt upp- eller nedgång på grund av hälsoskäl. Biståndet till kläder och skor kan beräknas utifrån posten för kläder och skor för 2-3 månader, beroende på årstid och sökandens behov.

Vid ansökan om kläder till begravning får en individuell bedömning göras utifrån vad den enskilde äger. Bistånd kan beräknas utifrån posten för kläder och skor för en månad.

Akuta hjälpbehov

Bistånd i akuta nödsituationer (nödprövning) kan beviljas även om rätt till försörjningsstöd i övrigt inte föreligger. Den som saknar medel till *uppehälle, hyra, el eller medicin* kan beviljas ekonomiskt bistånd för att avhjälpa eller förhindra, akut nödsituation, om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Detta gäller även om den sökande förbrukat inkomster som överstiger ekonomiskt biståndsnormen.

Ansökan om bistånd till *skulder* som orsakar att nödsituation uppstår kan beviljas endast om det är enda möjligheten för den enskilde att uppnå en skälig levnadsnivå.

Om det finns barn i familjen ska i samband med bedömning särskilt utredas hur barnets/barnens situation

påverkas om bistånd inte beviljas.

Bistånd som beviljas enligt 4 kap 1 § SoL i akut situation kan i vissa fall vara förenat med återbetalningsskyldighet enligt 9 kap 2 § 1 st SoL om den enskilde har inkomster som är intjänade eller avsedda för ansökningsperioden, men som ännu inte utbetalats och om betalningsförmåga bedöms föreligga, dvs. om den sökandes egna inkomster överstiger ekonomiskt biståndsnormen. *Se RÅ 1995 ref 56.*

Arbetsresor

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd för arbetsresor är huvudprincipen att bevilja resekostnader för det billigaste färd sättet. T ex busskort eller andra allmänna kommunikationer. I fall där det inte går att använda allmänna kommunikationer pga. av geografisk belägenhet eller arbetstider kan ersättning för resor med bil beviljas.

Arbetsresor ska då beviljas med 18,50 kr/mil för att även täcka kostnad för skatt, försäkring och besiktning.

Denna bedömning gäller i de fall då insatsen pågår över tid och bedömningen är att insatsen/utbildningen gör personer mer attraktiv på arbetsmarknaden eller insatsen/praktik bedöms leda till ett arbete som gör personen självförsörjande.

När Arbetsförmedlingen beviljat ersättning för bilresor till utbildningar (programresor) räknas på samma sätt som ovan kostnad per mil. Den summan läggs som godtagbar utgift för resor och beloppet som Arbetsförmedlingen betalar ut i resekostnad och räknas som inkomst. Detta med anledning att Arbetsförmedlingen i regel betalar ut ersättning i efterskott.

Se rutin Arbetsresor

Boendekostnad och boendestandard

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare i Katrineholms kommun har möjlighet att kosta på sig. Utgångspunkt för boendekostnader är de hyresnivåer som Försäkringskassan har för skälig kostnad för en medelstor kommun.

Vid bedömning av skälig boendekostnad tas hänsyn till hyrans storlek, bostadens storlek och standard samt bostadssituationen i Katrineholms kommun.

Vad som bedöms vara skälig bostadsstorlek och boendestandard påverkas av familjens sammansättning, barnens ålder och kön och andra sociala samt medicinska faktorer och eventuell funktionsnedsättning. Hänsyn ska också tas till barns behov av utrymme. Detta gäller även för de barn som vistas i bostaden endast under umgängestid.

För ensamstående kan möblerat rum eller andrahandsboende anses vara skälig boendestandard.

Boendekostnad

Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad tillämpas vid bedömning av rätten till bistånd. *Summorna framgår av Försäkringskassans författningssamling, FKFS 2015:7 "övriga kommuner"*

Den genomsnittliga boendekostnaden enligt föreskrifterna ovan ska vara vägledande när en person söker ett första boende eller vid byte till annan lägenhet

Högsta godtagbara boendekostnad enligt föreskrifterna ovan används för den som redan har ett befintligt boende när ärendet aktualiseras för ansökan om ekonomiskt bistånd. Detsamma gäller då det finns anledning att frånga beräkningen om genomsnittlig hyresnivå, exempelvis när anvisad bostad ligger i ett nybyggnadsområde och hyresnivån av den anledningen överstiger den genomsnittliga kostnaden som Katrineholms fastighetsbolag har.

Det kan även finnas anledning att frånga beräkningen för personer som har bistånd i form av socialt kontrakt och som erbjuds en bostad med eget förstahandskontrakt om hyresnivån överstiger genomsnittlig bostadskostnad. Ett eget förstahandskontrakt prioriteras alltid före socialt kontrakt även om det innebär att hyran överstiger högsta godtagbara. Dock ska klienten göra vad som är möjligt för att sänka boendekostnaden

för att bli självförsörjande.

Beräkning av boendekostnad/hyresdel vid hushållsgemenskap. För personer som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren (*se avsnitt Olika hushållstyper och Beräkning av ekonomiskt bistånd*) beräknas boendekostnaden enligt Försäkringskassans föreskrifter (FKFS 2015:7) om beräkning av boendekostnader. Boendekostnaden utgör den andel av bostadsinnehavarens boendekostnad, som motsvarar det antal rum som den sökande disponerar i förhållande till det totala antalet rum i bostaden. Varje rum beräknas som två enheter och köket som en enhet. *Se Socialstyrelsens handbok för "Ekonomiskt bistånd" sid 48.*

Boendekostnad vid kort- och långvarigt biståndsbehov

Vid ett kortvarigt biståndsbehov bör som regel den faktiska boendekostnaden godtas. Med kortvarigt avses en period om maximalt tre sammanhängande månader.

Om boendekostnaden bedöms vara för hög i förhållande till vad som är skäligt för det aktuella hushållet är det rimligt att vid *längre* tids bidragsbehov ställa krav på byte av bostad. Hänsyn måste tas till om ett bostadsbyte är möjligt att genomföra eller om det är möjligt att på annat sätt sänka boendekostnaden. För byte av bostad ska ges skäligt rådrum ges, i normalfall fyra månader.

Hänsyn bör även tas till om det i individuella fall finns särskilda skäl mot byte av bostad eller bostadsområde som t ex

- om det finns risk för att ett byte medför negativa sociala konsekvenser, exempelvis försvårar deltagande i arbetsförberedande aktiviteter eller i rehabiliterande insatser, försvårar deltagande i arbetslivet eller att utnyttja allmänna kommunikationer eller leder till isolering.
- om en barnfamilj genom att flytta skulle tvingas bryta upp från barnomsorg, skola och sociala nätverk
- om en ensamstående vuxen, t ex med funktionsnedsättning eller sociala problem och äldre med sviktande hälsa, har ett särskilt behov av kontinuitet i det sociala nätverket eller den fysiska miljön som hänger samman med det nuvarande boendet,
- om bostaden är anpassad till en boendes funktionsnedsättning
- om den enskilde har begränsade möjligheter att bli godkänd som hyresgäst, t ex saknar godtagbar inkomst eller har betalningsanmärkning.

Barnperspektiv

Om det finns barn i familjen måste barnets bästa beaktas vid byte av bostad eller bostadsområde. Utredningen ska beskriva eventuella konsekvenser för barnet av ett bostadsbyte.

Boendekostnad i hyresrätt

I boendekostnaden godkänns inte avgift för garage, kabel-tv, bredband, p-plats eller tillval i standardhöjande syfte. Undantag görs när någon flyttar in i en bostad där tillvalskostnaden redan finns eftersom kostnaden då inte kan påverkas.

Den faktiska boendekostnaden ersätts om den bedöms vara skälig. I annat fall bör den godtas under en övergångsperiod, så att den enskilde får skäligt rådrum (fyra månader) att byta till billigare bostad.

Boendekostnad i bostadsrätt eller villa

Om en försäljning av bostaden innebär att den enskilde får tillgång till kapital som kan användas till försörjningen, får man i allmänhet anse att behoven kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde måste ges skäligt rådrum (fyra månader) för byte av bostad. En bedömning måste göras om det finns sociala och/eller humanitära skäl som talar för kvarboende. Om det finns barn i familjen måste barnets bästa beaktas och utredningen beskriva eventuella konsekvenser för barnet av ett bostadsbyte.

Bistånd beviljas inte till amorteringsdel på lån som tagits för inköp av bostaden, eftersom det innebär att socialtjänsten bidrar till en kapitalisering. Bistånd kan däremot utgå till räntekostnaden om avgift och ränta tillsammans inte överstiger genomsnittskostnaden eller högsta godtagbara hyresnivå (Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högsta godtagbara boendekostnad).

Observera: Krav ska ställas på den enskilde att ansöka om skattejämkning för räntekostnaderna och om sådan beviljas godtas 100% av räntekostnaderna som boendekostnad. I annat fall godtas 70% av räntekostnaderna, eftersom 30% är avdragsgilla vid självdeklarationen.

För den som saknar skattepliktig inkomst ersätts 100% av räntekostnaden, med den begränsning som finns i genomsnittlig boendekostnad och högsta godtagbara hyreskostnad.

Boendekostnad vid vistelse på kriminalvårdsanstalt

I första hand ska den enskilde hyra ut sin bostad. I vissa fall kan ekonomiskt bistånd utgå till boendekostnad om strafftiden är högst sex månader om personen annars riskerar att bli bostadslös. Det kan även vara nödvändigt att pröva rätten till bistånd utöver sex månader om särskilda omständigheter föreligger.

För personer som vistas på kriminalvårdsanstalt och är folkbokförda i annan kommun är folkbokföringskommunen ansvarig för insatser enligt socialtjänstlagen under fängelsevistelsen och i samband med frigivningen.

Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för vuxet barn (dock ej gymnasiestuderande), som *bor kvar* i föräldrahemmet *endast* om föräldern därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft. Högre boendekostnad kan uppstå om föräldern/föräldrarna måste behålla en större bostad *eller* får sitt bostadsbidrag sänkt. Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas också för vuxet hemmaboende barn, som *varit självförsörjande och haft kostnad för boende* i egen bostad eller hos föräldrarna. **Se rutin Innboendehyra och hyresdel.**

Hyresdel räknas ut enligt följande (Socialstyrelsens handboken för socialtjänsten, Ekonomiskt bistånd): Om den biståndssökande disponerar ett rum i sina föräldrars bostad på fyra rum och kök, innebär det att han eller hon disponerar två av totalt nio enheter (fyra rum x 2 = 8 + kök = 9 enheter). Hela boende-kostnaden är 6 000 kr per månad. Den sökandes andel av boendekostnaden beräknas då genom att 6 000 divideras med 9 och därefter multipliceras med 2, det vill säga $6\,000/9 \times 2 = 1\,333$ kr per månad.

Boendekostnad för förälder som bor hos sitt vuxna barn

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för förälder som bor hos vuxet barn, *endast* om det vuxna barnet därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft.

Högre boendekostnad kan uppstå om det vuxna barnet måste behålla en större bostad eller får sitt bostadsbidrag sänkt. Beräkning av hyresdel görs enligt: Boendekostnad för vuxet barn (18-24 år) som bor kvar hos sina föräldrar

Inneboende

För att bistånd till hyresdel ska kunna prövas, krävs ett inneboendekontrakt samt en hyresspecifikation så att en bedömning av boendekostnad kan göras. Både den som hyr ut del av bostad och den som hyr del av bostad ska vara folkbokförda på adressen. *Den som lever i hushållsgemenskap med bostadsinnehavaren räknas inte som inneboende.*

När syskon eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om bägge står på kontraktet och om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna vid inneboende. Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten. **Se rutin Inneboende och hyresdel.**

Andrahandsboende

Bistånd till hyreskostnad beviljas om den sökande är folkbokförd på adressen (förstahandshyresgästen ska ej vara folkbokförd på samma adress). Uppvisar verifikation på betald hyra eller uppvisar hyresavi.

Ett andrahandskontrakt som inte är godkänt av hyresvärd/styrelse ger inte rätt till bostadsbidrag. Den sökande ska därför göra vad som är möjligt för att kontraktet ska godkännas och därigenom kunna söka bostadsbidrag. Om dessa villkor inte uppfylls måste en individuell bedömning göras utifrån den sökandes sociala situation och möjligheter till boende.

För andrahandsboende gäller samma regler som för förstahandskontrakt. Begärd hyra accepteras om den

bedöms skälig.

Lägenhetsbyte som medför högre nettohyra

Om den enskilde anser sig behöva byta bostad under pågående bidragstid, och detta medför ökade boende- eller andra kostnader (t ex resekostnader), ska **bör** samråd ske med handläggande socialsekreterare i syfte att undvika avslag på den merkostnad förändringen medför.

Om det inte finns sociala (**exempel trångboddhet**) eller medicinska skäl för bostadsbyte kan ansökan om ekonomiskt bistånd avslås avseende den del av nettohyran och övriga kostnader som innebär en merkostnad. Den enskilde får själv ansvara för merkostnaden så länge inte skäl finns för annan bedömning.

Om bostadsbytet skett utan samråd ska socialnämnden i varje enskilt fall pröva om bostadsbytet varit nödvändigt för att tillförsäkra den enskilde en skälig levnadsnivå. För att försörjningsstöd ska kunna beviljas för den högre boendekostnaden krävs det att den enskilde inte går utöver vad som är skäligt.

Hyresskulder

Hyresskulder och andra boendeskulder bör bedömas utifrån de allvarliga konsekvenser som en avhysning kan medföra, särskilt för barnfamiljer. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att ta reda på hur detta påverkar barnens livssituation och avhysning av barnfamilj bör ske endast i undantagsfall.

Hänsyn bör också tas till familjens möjligheter att i framtiden kunna godkännas som hyresgäst med eget kontrakt.

Barnperspektiv

Barn ska alltid tillförsäkras ett tryggt boende — både hos umgängesförälder eller vid växelvis boende. Detta ska alltid beaktas när någon av föräldrarna riskerar att avhysas.

Texten är flyttad till avsnittet som avser "Skulder".

Intäkt av uthyrning

Om den enskilde har en boendekostnad som överstiger högsta godtagbara nivå och hyr ut en del av lägenheten för att minska kostnaden, ska hyresintäkten reducera boendekostnaden och *inte* räknas som inkomst för den enskilde. Intäkt av uthyrning reducerar hyran även i de fall ett kvarboende vuxet barn betalar hyra.

Om boendekostnaden trots intäkt av uthyrning fortfarande överstiger högsta godtagbara nivå, bör den enskilde göra vad han/hon kan för att skaffa en billigare bostad. Under förutsättning att så sker, godtas under en övergångsperiod (rådrum är fyra månader) boendekostnaden (reducerad med hyresintäkten) i avvaktan på bostadsbyte.

Elkostnad

Den faktiska kostnaden för hushållsel ersätts, om den är rimlig. I vissa fall ingår elkostnaden i hyresbeloppet.

Fackföreningsavgift/avgift arbetslöshetskassa

Ekonomiskt bistånd beviljas till faktisk kostnad för fackföreningsavgift och/eller avgift till arbetslöshetskassa. Om det är möjligt för den enskilde att få helt eller reducerad avgift ska i första hand en sådan ansökan göras.

Fickpengar

Fickpengar till vuxna som saknar inkomst och vistas på sjukhus/behandlingshem m.m. utbetalas med belopp som motsvarar budgetposterna: lek och fritid, hälsa och hygien samt dagstidning, telefon och TV-avgift. Kostnader för lokala resor kan tillkomma. *Se Riksnormstabell för Katrineholm.*

Fritidsaktivitet för barn

Riksnormens budgetpost för lek och fritid omfattar kostnader för sådana inomhus- och utomhusaktiviteter som

det är rimligt att alla får möjlighet att delta i. Kultur och viss motion ingår, liksom kostnad för inköp av cykel, skidutrustning och skridskor. Sådana inköp kräver dock en längre tids sparande, vilket för familjer som under längre tid lever på socialbidragsnormens nivå knappast är möjligt.

Barnperspektiv

Barn i familjer som fått försörjningsstöd under längre tid kan beviljas extra bistånd till fritidsaktiviteter, lägervistelser eller annan rekreation, om biståndet är en förutsättning för att barnet ska kunna delta i sådana aktiviteter.

Ekonomiskt bistånd kan också beviljas för resor med allmänna kommunikationsmedel för att barnet ska ha möjlighet att delta i aktivitet som bistånd beviljats för.

Lägervistelse

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till lägervistelse, t ex idrottsläger, scoutläger, cirkusskola etc. under ferier.

Skolaktiviteter

Barn bör ha möjlighet att delta i aktiviteter som ordnas för klassen, **exempelvis** ex. vis lägerskola, klassresa. Ekonomiskt bistånd kan därför beviljas till skälig kostnad.

Rekreationsresa/semester

Ekonomiskt bistånd kan ges till barnfamiljer för att göra en resa tillsammans under sommaren. För detta ändamål kan 1000 kronor per vuxen och 750 kronor per barn i familjen beviljas. **Se avsnitt Resor- ej arbetsresor, Rekreationsresor**

Cykel (Barn och ungdom)

Huvudregeln är att kostnad för cykel ingår i riksnormen. **Se avsnitt Försörjningsstöd, Lek & fritid.**

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till inköp av cykel **och cykelhjälm** med högst 700 kr per barn maximalt 2 gånger under grundskoletiden. Om bistånd inte utgått under grundskoletiden kan man få bistånd till en cykel under gymnasietiden om behov föreligger. **Se avsnitt Försörjningsstöd, Lek & fritid.**

Fritidsaktiviteter för vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd

Vuxna med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd, som på grund av medicinska, psykiska eller sociala skäl har svårigheter att vara aktiva och hålla kontakt med andra, kan beviljas bistånd till fritidsaktiviteter för att bryta isolering och passivering. Fritidsaktivitet kan vara att delta i studiecirkel, fysisk träning eller annan organiserad verksamhet. Om skälen uppfylls kan bistånd utöver lek & fritidsnormen beviljas under tre månader. Därefter ska en ny bedömning göras.

Om det finns medicinska skäl till att delta i aktiviteter ska detta styrkas med intyg från behörig sjukvårdspersonal eller tillämpas i samband med utskrivet fysisk aktivitet på recept (FAR).

Hemförsäkring

Ekonomiskt bistånd beviljas för hemförsäkring i form av grundskydd (ej tilläggsförsäkring) inklusive rättsskydd. I skyddet ryms ersättning enligt fullvärde för egendomsskada vid stöld, vatten eller brand. Reseskydd och ansvarsdel ingår. Ansvarsdelen gäller dock inte när två personer som omfattas av samma försäkring tvistar, exempelvis vid skilsmässa eller vårdnad om barn.

Ekonomiskt bistånd ska beviljas till skälig kostnad. I de fall den sökande har årsinbetalningar ska individen uppmanas begära månads-, eller kvartalsinbetalningar.

Alla som är folkbokförda på en adress täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring. Det gäller personer som har någon form av hushållsgemenskap med lägenhetsinnehavaren, till exempel unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon eller kamrater som delar lägenhet. Inneboende utgör undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring. Observera att flertalet fackligt organiserade har en kollektiv hemförsäkring.

I de fall socialtjänsten godtar att den sökande bor kvar i ägd bostad godtas kostnad för kompletterande bostadsrätts- eller villaförsäkring. Schablonbeloppet beräknas enligt Konsumentverkets schabloner och genomsnittskostnader.

Umgänge

Barn och ungdomar ska i ekonomiskt biståndssammanhang inte missgynnas av att föräldrarna inte lever tillsammans. Vid tillämpning av riksnormen räknas barn alltid som hushållsmedlem, och kostnaden för den unge beräknas utifrån det antal dagar barnet vistas hos respektive förälder. Vid beräkning av umgängeskostnad ska reducerad riksnorm beviljas för det antal dagar barnet är hos umgängesföräldern (exempelvis varannan helg/sex dagar i månaden). På sommaren och vid större helger får antalet dagar anpassas till överenskommelse mellan föräldrar om den är skälig. Avtal mellan föräldrarna om umgänge ska uppvisas vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

Umgängeskostnad kan beviljas till och med juni det år ungdomen fyller 20 år under förutsättning att ungdomen går i skolan på heltid på grundskolenivå, gymnasienivå eller motsvarande studiestöd eller förlängt barnbidrag.

Vid traditionellt umgänge

Boföräldern (den som barnet är folkbokförd hos) har rätt till underhållsstöd från Försäkringskassan om underhållsbidrag helt eller delvis inte betalas av den andre föräldern.

Ekonomiskt bistånd beviljas till umgänge enligt fastställt avtal om rätt till umgänge. Ersättning utgår till umgängesföräldern med dagsbelopp motsvarande riksnormens budgetposter för livsmedel, hälsa/hygien, lek och fritid.

Om *boföräldern* erhåller ekonomiskt bistånd, görs avdrag motsvarande budgetposterna för livsmedel, hälsa/hygien, lek och fritid om barnet under minst 14 dagar sammanhängande vistas hos umgängesföräldern.

Vid växelvis boende

Vid växelvis boende, dvs. när barnet bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna, kan vardera föräldern ansöka om underhållsstöd hos Försäkringskassan. Detta inkomstprövas mot den *sökande* föräldern, till skillnad från övriga typer underhållsstöd. Försäkringskassans beslutsunderlag gällande underhållsstöd ska uppvisas. Vid växelvis boende beviljas ekonomiskt bistånd för aktuellt antal dagar enligt riksnormens dagsbelopp för aktuell åldersgrupp.

Umgängesresor

Se avsnitt Resor i samband med umgänge med barn.

Ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt

Försörjningsstödets behovsposter och fastställda riksnorm enligt 4:3 SoL kan inte helt ersätta den individuella behovsprövningen. Möjligheter att bevilja ekonomiskt bistånd med andra belopp och till andra ändamål måste alltid finnas. Den enskilde kan ha rätt till ekonomiskt bistånd i speciella situationer eller till särskilda behov för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Avgift för hemtjänst/hemsjukvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till fastställd avgift. Den som saknar beskattningsbar inkomst eller förmögenhet behöver inte betala avgift för hemtjänst och hemsjukvård. Den enskilde ska då söka nedsättning av avgiften hos kommunens avgiftshandläggare på Vård- och omsorgsförvaltningen.

Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass och skolbarnomsorg

Avgift för förskoleverksamhet, förskoleklass, fritidsklubb och skolbarnomsorg beviljas enligt kommunens taxa. Den enskilde kan ha rätt till nedsatt avgift och ska därför först ta kontakt med handläggare inom Bildningsförvaltningen för att begära avgiftsbefrielse.

I Katrineholms kommun erbjuds avgiftsfri förskola för barn 3-5 år från och med höstterminen det år barnet fyller 3 år. De tre-, fyra – och femåringar som inte redan har plats i förskolan, erbjuds avgiftsfri plats å 15 timmar i veckan under samma terminstid som grundskolan. Se hemsidan www.katrineholm.se för mer information.

Kostnad för resor till förskolan/skolan beviljas inte, om inte särskilda medicinska eller sociala skäl föreligger. I första hand bör behovet av skolskjuts tillgodose av Bildningsförvaltningen genom en ansökan. Ekonomiskt bistånd utgår inte heller till de depositionsavgifter som vissa privata förskolor debiterar när barnet skrivs in.

Avgifter hos Migrationsverket

Vid ansökan om svenskt medborgarskap ska en avgift betalas. Ekonomiskt bistånd beviljas inte till avgiften då skälig levnadsnivå kan uppnås utan medborgarskapet.

Ansökningsavgiften för uppehållstillstånd ska i regel inte beviljas.

Se avsnitt *Resor- ej arbetsresor, Övriga resor* för resekostnaden till Migrationsverket.

Begravning och dödsboanmälan

Handläggning av dödsboanmälan och bistånd till begravningskostnader utförs av socialförvaltningen. Se separata riktlinjer för handläggning av dödsboärenden.

I första hand ska begravningskostnaderna betalas av tillgångarna i dödsboet. Om ett dödsbo saknar tillgångar eller om tillgångarna inte räcker till för att betala begravningskostnaderna kan ekonomiskt bistånd utgå. I begravningskostnader ingår kostnader för begravningsgravsten, annons, samt minnesstund.

Bistånd till begravningskostnaderna beviljas med högst 50 procent av basbeloppet. Bistånd beviljas med mellanskillnaden mellan boets tillgångar ett halvt basbelopp. Överstiger tillgångarna ett halvt basbelopp utbetalas inget bistånd. Kostnader överstigande 50 procent av prisbasbeloppet ansvarar dödsboets beställare för.

Andra räkningar såsom hyra, sjukvårdskostnader, hushållsel, telefon ska betalas efter begravnings- och bouppteckningskostnaderna. Framkommer nya tillgångar som inte beaktades vid biståndsberäkningen till exempel återbetalning av skatt, så kan beviljat bistånd återkrävas enligt 9 kap 2 § 1 st. Sol. Dödsboanmälan kan upprättas när boets tillgångar inte räcker till en bouppteckning och det inte finns fast egendom, tomträtt eller testamente.

Cykel (Vuxen)

Huvudregeln är att kostnad för cykel ingår i riksnormen. Se avsnitt *Försörjningsstöd, Lek & fritid*. En sökande som har en daglig aktivitet och som på grund av avstånd, motivation, medicinska eller sociala skäl kan beviljas

en begagnad cykel för att kunna fullfölja planeringen mot egen försörjning. Bistånd kan beviljas till en cykel med högst 500 kr.

Cykelreparation

Ekonomiskt bistånd till cykelreparation kan beviljas om det anses skäligt i förhållande till nyanskaffning av begagnad cykel.

Dator och bredband

Bredbandskostnad kan beviljas med max. 0,5 % av basbeloppet per månad vid särskilda fall såsom starka sociala eller medicinska omständigheter/skäl.

Barn och ungdom

I Katrineholms kommun kan barn och ungdomar som studerar på grundskolan och gymnasiet få tillgång till dator/iPad av skolan.

Vuxna utan barn

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till kostnad för en dator per hushåll, om det finns arbetsrehabiliterande eller sociala skäl. Det kan bland annat handla om att bryta isolering eller utöva kompetenshöjande verksamhet. Uppfylls skälen kan ekonomiskt bistånd till inköp av dator beviljas med upp till sex procent av basbeloppet

Julklappar eller födelsedagspresenter

Bistånd till julklappar och födelsedagspresenter ingår ej i begreppet livsföring i övrigt och ska därför inte beviljas.

Familjerådgivning

Ekonomiskt bistånd till avgift kan beviljas om behov av familjerådgivning föreligger.

Flyttkostnad och magasineringskostnad

Flytt eller byte av bostad godtas om medicinska och/eller sociala skäl finns. Individuell bedömning görs av den enskildes möjlighet att själv ordna vad som krävs vid flyttning.

- Hyrbil/släpkärra: kostnad godtas i normalfallet under förutsättning att den enskilde själv kan köra eller få hjälp av anhörig/vänner. I vissa fall kan skäl finnas att godta kostnad att anlita flyttfirma.

- Flytt av fast telefonabonnemang: kostnad godtas om abonnemang finns och det också finns sociala, medicinska eller psykiska skäl för telefoninnehav

- Dubbla månadsavgifter: godtas i normalfallet inte då den enskilde förväntas planera flytten så att dubbla kostnader inte uppstår. Om den enskilde inte själv kan påverka dag för inflyttning kan dubbla månadsavgifter godtas under förutsättning att det föreligger särskilda skäl. Dubbla månadsavgifter bör också godtas för våldsutsatta personer som är i behov av skyddat boende och som inte har möjlighet att disponera eventuella egna medel.

- Flyttstädning: kostnad godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att städa själv.

- Reparationskostnad: för reparation på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet godtas inte, men undantag kan göras om mycket starka skäl finns för att flytta.

- Flytt hjälp: kostnad godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att själv ansvara för att packa, bära etc.

- Sanering: kostnad godtas i normalfallet inte, men en individuell prövning görs av den enskildes möjlighet/förmåga att själv vidta åtgärder samt utifrån ekonomiska, sociala och medicinska skäl. Exempel på situationer är vid risk för avhysning eller när hemtjänsten bedömer att hemmet är en sanitär olägenhet för att de ska kunna utföra sitt arbete.

Magasineringskostnader

Kostnad för magasinering av bohag godtas endast i undantagsfall efter ansökan från den enskilde, som själv ansvarar för att beställa tjänsten och ingå avtal med magasineringsfirman. **Kostnadsförslag från olika magasineringsfirmor bör lämnas in för bedömning av billigaste alternativet.** Beslut om bistånd till magasineringskostnad ska tidsbegränsas. Vid bedömning av rätten till bistånd ska hänsyn tas till bohagets skick och storlek samt om kostnad för magasinering överstiger kostnad för inköp av nytt motsvarande bohag.

Vid avhysning ansvarar Kronofogdemyndigheten för magasinering av bohaget under viss tid och debiterar den enskilde kostnaden för detta, liksom för övriga kostnader i samband med avhysningen. Ekonomiskt bistånd beviljas i normalfallet inte till sådan kostnad. Om den enskilde har behov av sitt magasinerade bohag, kan han eller hon hämta det mot en avgift. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till sådan avgift efter individuell prövning.

Färdtjänstavgift

För färdtjänst beviljas faktisk egenavgift per månad. Kostnaderna för egenavgiften ska styrkas. *Observera att kostnad för färdtjänst kan ingå i handikappersättningen, och i dessa fall beviljas inte ekonomiskt bistånd till kostnaden.*

Glasögon

Om den enskilde uppger ett behov av glasögon kan kostnaden för synundersökning beviljas efter uppvisande av kvitto.

Barn

Inom Landstinget Sörmland kan barn mellan åldrarna 8-19 år få ett bidrag om 800 kronor per år till glasögon. Den enskilde får betala för glasögonen själv och i efterhand söka bidraget från Landstinget.

Vuxna

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Bidrag till glasögonbågar beviljas med högst 1,7 procent av basbeloppet.

Om det finns medicinskt behov av till exempel särskild slipning eller behandling av glasen **(exempel antireflex/repskydd)** ska det framgå av intyget. Den extra kostnaden ska godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. Kostnad för ögonlinser ska godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg.

Hemutrustning

Ekonomiskt bistånd till komplettering eller nyanskaffning av möbler, husgeråd eller annan hemutrustning som behövs för att hemmet ska fungera, kan beviljas till hushåll som under överskådlig tid ej beräknas bli självförsörjande.

Hänsyn ska tas till allmän standardutveckling i samhället och till vad en låginkomsttagare i normalfallet kan bekosta. Nivån på det bistånd som beviljas ska utgöra varken över- eller understandard, och även den begagnade marknaden bör undersökas. Utrustning och aktuella belopp. *Se rutin Hemutrustning.*

Efter en vårdperiod kan personer, som i ett led i rehabiliteringen flyttar till eget boende, ha rätt till ekonomiskt bistånd till hemutrustning om han/hon saknar bohag sedan tidigare.

I en akut situation efter t ex brand i bostaden, kan ekonomiskt bistånd till hemutrustning beviljas om hemförsäkring saknas.

För den som är flykting kan behovet av hemutrustning tillgodoses genom hemutrustningslån via CSN.

Barnperspektiv

För barnfamiljer som har långvarigt behov av ekonomiskt bistånd bör barnens situation särskilt beaktas när behovet av förnyelse av hemutrustning bedöms. För umgängesbarn bör kostnad för säng och sängutrustning beviljas.

Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas i följande fall:

- Medicinska skäl till att tvätta mycket mer än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg.
- Fysiskt eller psykiskt funktionshinder som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga.
- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt till exempel genom handikappersättning eller hjälp i hemmet.

Om behov av tvättmaskin uppstått på grund av att fastigheten saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till hyresvärden. Om den enskilde själv önskar få tvättmaskin/torktumlare installerad av hyresvärden i sin lägenhet och som medför en installationskostnad/tilläggsavgift på månadshyra från månadshyra, kan ovanstående punkt tillämpas vid bedömning.

Diskmaskin

Se kriterier för Tvättmaskin, samma resonemang kan tillämpas.

Mikrovågsugn

Bistånd beviljas ej till Mikrovågsugn. Behovet bedöms kunna tillgodoses genom användning av kökets grundutrustning.

Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid (minst sex månader) haft försörjningsstöd eller som under längre tid kommer att vara beroende av försörjningsstöd eller har inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn.

Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att skaffa nödvändig utrustning från sitt sociala nätverk såsom vänner och familj. Om familjen har äldre barn bör behovet av spädbarnsutrustning utredas närmare kring vad som eventuellt behöver kompletteras. Om föräldern är ensamstående bör även den andra förälderns möjligheter till att bidra utredas. Hembesök kan göras för att utreda behovet av spädbarnsutrustning. Bistånd till hel full spädbarnsutrustning beviljas med högst 10 % av basbeloppet efter utredning av behovet och innefattar en grundutrustning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn. Vad som omfattar en grundutrustning. Se rutin Spädbarnsutrustning. Kostnaden för barnvagn beräknas utgöra ungefär halva beloppet och kostnad för säng med utrustning cirka en fjärdedel. Vid inköp av spädbarnsutrustning hänvisas i första hand till begagnade marknaden. Biståndet kan utbetalas 1-2 månader innan beräknad nedkomst

Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn. Detta kan bli aktuellt vid behov av dubbelvagn. Inkomsterna vid försäljning av liggvagn tillsammans med biståndet som är uträknat för barnvagn bör täcka behovet av dubbelvagn. Vid annat fall är det individuell bedömning av behovet och det billigaste alternativet som gäller. Bistånd betalas ut med 50 % av beviljat belopp en månad innan beräknad nedkomst. Resterande betalas ut efter barnets födsel och efter att födelsebevis uppvisats.

För den som är flykting kan behov av spädbarnsutrustning tillgodoses genom statliga lån via CSN (extra hemutrustningslån). Se hemsidan www.csn.se för mer information.

Hjälpmedel

Kommunens Rehabenhet förmedlar hjälpmedel som till exempel rullator, rullstol, toaförhöjning och övriga hjälpmedel som kan vara aktuella för den dagliga livsföringen. Ekonomiskt bistånd kan beviljas efter individuell prövning till kostnad för egenavgiften om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Kontakt bör tas med arbetsterapeut, sjukgymnast, ring 0150-48 84 60, om oklarheter finns kring ansvarsfördelning, kostnader etc.

Högekostnadsskydd för hjälpmedel

Hjälpmedel för barn och ungdomar är avgiftsfria – utom ortopediska skor, för vilka en egenavgift tas ut.

Hjälpmedel för vuxna (utom ortopediska skor) omfattas av särskilt högekostnadsskydd. Vid behov av ortopediska skor ska medicinska underlag styrka behovet. Möjlighet till landstingsbidrag ska utredas. Vissa

förbrukningsartiklar, t ex stomihjälpmiddel, förskrivs på s.k. hjälpmiddelskort och omfattas av högkostnadsskyddet för läkemedel.

Egenavgift

Bistånd beviljas efter sedvanlig ekonomisk prövning till egenavgiften för läkarföreskrivna hjälpmiddel som till exempel hörapparat, batterier, TENS med mera, om behovet inte kan tillgodoses via landstinget eller försäkringskassan.

Ortopediska hjälpmiddel (inlägg och skor)

Vid behov av ortopediska inlägg eller skor ska medicinska underlag styrka behovet. Möjlighet till landstingsbidrag ska utredas. *Se rutin Ortopediska hjälpmiddel- skor och inlägg.*

ID-handling

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för att införskaffa en giltig ID-handling, om den enskilde saknar pass eller annan ID-handling, och behöver sådan i kontakt med myndigheter, sjukvården, teckna avtal eller för att sköta post- och bankaffärer m.m. Enlighet med lagen om identitetskort för folkbokförda i Sverige (2015:899) är åldersgränsen för att utfärda ett identitetskort från 13 år. Ekonomiskt bistånd kan därför beviljas till barn/ungdomar från 13 års ålder om föräldrarna i samband med ansökan uppger godtagbara skäl för behovet. Bistånd kan beviljas för ID-handling för personer från 16 års ålder. Om barnet/ungdomen avser att öppna ett eget bankkonto på den bank som vårdnadshavaren är kund hos, ska möjligheten för kostnadsfri ID-handling undersökas. Kostnaden för ID- foto kan då beviljas.

Kostnad för pass beviljas i regel ej.

Kostnader för juridisk hjälp

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller till exempel för tvister angående vårdnad och underhåll men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning. Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan när rättshjälppskydd ingår i den enskildes hemförsäkring. Ekonomiskt bistånd kan i vissa fall beviljas till kostnader för rådgivning som föregår ett beslut om rättshjälp, och rättshjälpsavgift samt självriskan när rättshjälppskydd ingår i den enskildes hemförsäkring. Detta kan bli aktuellt om det finns särskilt starka sociala skäl, t.ex. familjerättsliga ärenden eller ärenden som rör boendet.

Gällande resekostnad till tingsrätten vid förhandling. *Se avsnitt Resor- ej arbetsresor, Övriga resor.*

Kurslitteratur

Om ekonomiskt stöd ges av socialtjänsten för studier på grundskolenivå ska även rimlig kostnad för böcker och annat studiematerial ingå i biståndet. Möjligheten att inköpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

Psykoterapi

Ekonomiskt bistånd till psykoterapi beviljas i normalfallet inte. Landstinget har huvudansvaret för psykoterapikostnader. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmaste öppna psykiatriska mottagning. Patientens kostnad för psykoterapi som omfattas av högkostnadsskyddet räknas som godtagbar utgift.

Ekonomiskt bistånd till kostnad för psykoterapi, som inte omfattas av högkostnadsskyddet kan i **mycket sällsynta fall** undantagsfall beviljas. Undantag kan även göras för den som i en **akut** krissituation har behov av terapeutiska samtal och inte omedelbart kan erbjudas detta genom landstinget. *En bedömning om behovet kan tillgodoses genom socialnämndens behandlingsgrupp ska göras innan annat bistånd övervägs.*

Till utredningen ska bifogas:

- intyg av läkare med psykiatrikompetens som styrker att behov finns ur psykiatrisk synvinkel och att behovet inte är så akut att behandling prioriteras av landstinget. Av intyget ska framgå vilken terapiform som krävs, förväntad behandlingstid och förväntad effekt av behandlingen.
- utlåtande/behandlingsplan från psykoterapeut som visar planerat antal terapitillfällen per månad, den totala terapitidens längd, terapeutens kompetens och kostnad per terapitillfälle.

- landstingets beslut om avslag på ansökan om landstingsbidrag

Om villkoren är uppfyllda kan bistånd beviljas i form av ett begränsat antal behandlingar hos legitimerad psykiaterapeut till dess att landstinget kan överta ansvaret för behandlingen. Besked ska inhämtas från landstinget om när övertagande kan ske. Om den terapeutiska behandlingen utförs av en privatläkare kan detta beviljas om den ingår i vårdgarantin.

Resor – ej arbetsresor

Rekreativresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreativresor inte ska beviljas. För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig eller dylikt i rehabiliterande syfte. T ex. resa till AA- konvent.

Undantag kan göras för barnfamiljer som haft behov av bistånd under lång tid (mer än sex månader) och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödsinsats. Bedömning av barnets behov ska göras av socialsekreterare som har god kännedom om familjen. *Se avsnitt Fritidsaktivitet för barn, Rekreation/semester.*

Barnperspektiv

Hänvisa familjer i första hand till barn och ungdomsaktiviteter inom kommunen som vanligtvis är kostnadsfria eller till en skälig självkostnadspris. Undantag från huvudregeln kan göras för barnfamiljer som haft behov av ekonomiskt bistånd under minst ett år och som inte beräknas bli självförsörjande med egna inkomster inom överskådlig tid. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och med hänsyn till barnets ålder. Om föräldern/föräldrarna omfattas av Jobbstimulans ska detta tas i beaktande i bedömningen för hur familjen själv har planerat för en semesteraktivitet.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas med högst 1000 kr per vuxen och högst 750 kr per barn utifrån en individuell bedömning beroende på vilken aktivitet/resa familjen lämnat in som förslag.

Rekreativresa med umgängesbarn kan beviljas om särskilda skäl föreligger. I bedömningen ska dessutom ovanstående tas i beaktande.

Rekreativresa för barnfamiljer ska i regel inte beviljas varje år.

Resor till begravningsresor

Bistånd kan beviljas för resa om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till inom Sverige. Det innebär att billigast möjliga färdmedel ska användas.

Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl. Det gäller både för resor som den i Sverige bosatte gör för att leta efter anhöriga i utlandet och för anhörigas resor till Sverige. Undantag kan göras när Röda Korset beviljat hjälp till reskostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige. Undantaget gäller även för föräldrar/syskon som beviljats hjälp till reskostnaden för att återförenas med sitt barn som kommit till Sverige som ensamkommande. Vid sådan resa kan bistånd beviljas till egenavgiften. *Se kammarrättsdom, målnr. 2013-2765*

Återvändningsresor

Ska prövas individuellt genom utskottsbeslut, efter utredning om Migrationsverkets regler för detta.

Resor i samband med umgänge med barn

Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge.
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar.

- Skäligheten av kostnaden för resan.

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur reskostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Vid längre avstånd (minst 10 mil enkel väg eller vid resor utomlands), har dock boföräldern ansvar att bidra utifrån sin ekonomi, men om han/hon inte kan betala, får umgängesföräldern stå för hela kostnaden.

Om barnet är placerat utanför hemmet (familjehemsplacering/HVB) ska kontakt tas med ansvarig socialsekreterare för ärendet kring umgänget.

Bistånd till umgängesresor kan beviljas utöver riksnormens dagsbelopp vid umgänge. Ersättning ges för resa med billigaste färdmedel max två gånger per månad utifrån vad som är rimligt med hänsyn till avstånd och barnets ålder.

Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta, dock högst en resa per månad inom Norden. Bistånd till utlandsresor beviljas inte utan synnerliga skäl.

Övriga resor

Kostnad för resor i samband med ansökan om uppehållstillstånd och anskaffande av ID-handling beviljas.

Kostnad för resor till och från domstolen ska i första hand ansökas om från aktuell domstol. På kallelsen till domstolen står det om möjligheterna att begära utbetalning i förskott. På hemsidan www.domstol.se/Till-dig-som-ar finns information om vilka ersättningsregler som gäller för brottsoffer, åtalad, vittne och klagande. Man kan även ringa till domstolen för information om vilka ersättningsregler som gäller.

Riksfärdtjänst

Ekonomiskt bistånd till egenavgift för riksfärdtjänst beviljas i normalfallet inte. Ändamålet med riksfärdtjänst är resor utanför hemkommunen för rekreation eller annan personlig angelägenhet och bistånd för sådana aktiviteter beviljas endast i undantagsfall.

Sjukvårdande behandling

IVF

Par som utreds eller genomgår en IVF behandling inom Sörmlands landsting kan beviljas bistånd för kostnader till läkarbesök/undersökning om dessa avgifter ingår i högkostnadsskyddet. Detta gäller även utgifter för medicin i samband med behandling, under förutsättning att det ingår i högkostnadsskyddet.

Vid behov av resor till kliniker utanför länet beviljas kostnad för sjukresa av Landstingets Sjukreseenhet. Ansvarig läkare ska då ha skickat en specialistvårdsremiss till Sjukreseenheten för att erhålla ersättning i efterhand.

Landstinget i Sörmland erbjuder två kostnadsfria försök. Ekonomiskt bistånd till ytterligare behandlings tillfällen beviljas ej.

Läkarvård och sjukgymnastik m.m.

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnader för åtgärder som omfattas av Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) och som omfattas av högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort. Högkostnadskort ska uppvisas vid ansökan. Från och med 1 januari 2017 infördes avgiftsfria besök inom primärvården. Se landstinget Sörmlands hemsida för fullständig lista på patientavgifter. All registrering av högkostnadskort och frikort sker digitalt i Sörmland. Vid ansökan ska kvitto eller faktura uppvisas.

Undantag gäller för kostnader till gynekologiskt cellprov, som godkänns trots att det inte ingår i högkostnadsskyddet. Mammografiscreening ingår i högkostnadsskyddet. Gynekologisk cellprovtagning och mammografiscreening är gratis inom Landstinget Sörmland.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till fakturaavgift för akutbesök om särskilda skäl föreligger.

Kostnad för tilläggsavgift vid hembesök omfattas inte av högkostnadsskyddet och ersätts inte.

Ekonomiskt bistånd ska inte beviljas till avgift för åtgärder som den kommunala hemsjukvården ansvarar för. I första hand ska nedsättning av avgiften ske.

Medicin

Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för förskrivet läkemedel som ingår i högkostnadsskyddet i avvaktan på rätt till frikort. Enligt reglerna för högkostnadsskyddet, ska apoteket erbjuda det billigaste alternativet av det förskrivna läkemedlet. Om den enskilde väljer ett dyrare alternativ får hon/han betala en merkostnad, som inte omfattas av högkostnadsskyddet. Ekonomiskt bistånd beviljas *inte* till sådan merkostnad.

Om ett förskrivet läkemedel av medicinska skäl inte får bytas ut, ska läkaren ange det på receptblanketten. Om det förskrivna läkemedlet ingår i högkostnadsskyddet, behöver den enskilde då inte betala någon merkostnad. Om det förskrivna medlet *inte* ingår i högkostnadsskyddet, får hon/han betala hela kostnaden själv. Ekonomiskt bistånd beviljas *inte* till läkemedel utom högkostnadsskyddet. ~~sådan merkostnad.~~

Ekonomiskt bistånd kan utifrån en individuell bedömning beviljas till preventivmedel.

~~Vid kortvarigt biståndsbehov bör den enskilde undersöka möjligheten att dela upp kostnaden över ett kalenderår och betala en månadsavgift.~~

Barnperspektiv

Vid särskilda skäl när barn är i behov av läkemedel som ej ingår i högkostnadsskyddet kan en individuell prövning göras. Behovet ska vara styrkt med intyg från vården.

Sjukhusvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till dygnsavgift efter reducering med normens belopp för livsmedel.

Barnperspektiv

Vid barns sjukhusvistelse, godtas avgift för förälders vistelse på sjukhuset efter individuell prövning utifrån barnets behov.

Vid förlossning kan sjukvårdsavgift godtas för pappas eller annan anhörigs vistelse på sjukhus under ett dygn.

Sjukresor

Personer som har ett hälsotillstånd som medför stora svårigheter att resa med allmänna kommunikationer har rätt till sjukresor från Landstinget Sörmland. Ekonomiskt bistånd beviljas till kostnad för egenavgift i avvaktan på rätt till frikort enligt högkostnadsskyddet ~~för egenavgifter.~~

För personer som har behov av att resa till olika vårdinstanser inom Sörmlands landsting, men som ej är berättigad till sjukresa, kan bistånd beviljas för billigaste färdstätt. *Se rutin Ersättning för resor.*

Självrisk på försäkring

Om en sökande ansöker om kostnaden för självrisk vid ett skadefall, får en individuell bedömning göras utifrån typ av skadefall om bistånd ska beviljas. Om självrisken överstiger vad som bedöms som skälig kostnad för aktuellt skadefall ska ekonomiskt bistånd inte beviljas. *Se avsnitt Beräkning av ekonomiskt bistånd, Som inkomst räknas t ex och Som inkomst beräknas inte.*

Skulder

Allmänt om skulder

Med skulder avses kostnader som förfallit till betalning.

Undantag: kostnad för obetald el- eller hyresfaktura som förfallit till betalning inom den senaste månaden räknas inte som skuld.

Ekonomiskt bistånd till skulder ska prövas restriktivt. Den enskilde bör vid behov erbjudas tid hos budget- och skuldrådgivare för att därigenom hjälpas i kontakterna med fordringsägarna eller få sin skuld prövad enligt skuldsaneringslagen.

Prövning av rätten till bistånd

Bistånd till skulder prövas i första hand enligt 4 kap 1 § SoL. Om utredningen visar att obetald skuld får allvarliga sociala konsekvenser för den enskilde kan ekonomiskt bistånd beviljas om det är enda möjlighet för den enskilde att uppnå skälig levnadsnivå. I första hand gäller detta skulder för boende eller hushållsel, där utebliven betalning kan medföra avhysning från bostaden eller avstängning av elleveransen.

Ekonomiskt bistånd till skulder kan också beviljas, om betalning av skulden är en förutsättning för att uppnå målet med *andra* insatser, **exempelvis** *ex-vis* arbetsmarknadsinsatser, arbetsrehabilitering eller boende.

Om vissa typer av skulder

Skuld för boende eller hushållsel **Hyresskuld eller el-skuld**

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till skuld för boende eller hushållsel **för att avhjälpa eller förhindra nödsituation, dvs. risk för avhysning eller avstängning av elleveransen. Se Socialnämndens delegationsordning.**

Hyresskulder, andra boendeskulder och el-skulder bör bedömas utifrån de allvarliga konsekvenser som en avhysning eller avstängning av elleverans kan medföra, särskilt för barnfamiljer. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för att ta reda på hur detta påverkar barnens livssituation. Avhysning och elavstängning för barnfamiljer bör ske endast i undantagsfall.

Hänsyn bör också tas till familjens möjligheter att i framtiden kunna godkännas som hyresgäst med eget kontrakt.

Barnperspektiv

Barn ska alltid tillförsäkras ett tryggt boende – både hos umgängesförälder eller vid växelvis boende. Detta ska alltid beaktas när någon av föräldrarna riskerar att avhysas.

Ekonomiskt bistånd till skuld för boende eller hushållsel kan i vissa fall beviljas med *villkor om återbetalning* om den sökande regelbundet haft och har inkomster som överstiger ekonomiskt biståndsnormen, och därigenom uppnår skälig levnadsnivå, och det inte är möjligt att nå överenskommelse med fordringsägaren om avbetalning inom rimlig tid.

Bistånd till skuld mot återbetalning beviljas enligt 4 kap 2 § SoL med villkor om återbetalning enligt 9 kap 2§ 2st SoL. *Se rutin Försörjningsstöd mot återbetalning.*

Skuld för avgift för förskoleverksamhet

Skulden behandlas normalt som andra skulder. Den sökande har möjlighet att göra upp en avbetalningsplan med Bildningsförvaltningen. Hotas ändå barnet av uppsägning från plats i förskoleverksamheten och det är viktigt att så inte sker ska ansvarig för förskoleverksamheten kontaktas. Har barnet av sociala skäl behov av platsen får den enligt skollagen inte sägas upp. En individuell bedömning måste göras i varje ärende där helhetssituationen måste beaktas.

~~I Katrineholms kommun erbjuds avgiftsfri förskola för barn 3-5 år från och med höstterminen det år barnet fyller 3 år. Tre-, fyra- och femåringar som inte redan har plats i förskolan, erbjuds avgiftsfri plats á 15 timmar i veckan under samma terminstid som grundskolan.~~

Studentexamen

För gymnasieelever som tar studenten kan bistånd till studentmössa beviljas med högst 600 kr. Biståndet bör beviljas då de flesta låginkomsttagare bedöms kunna bekosta en studentmössa. Det bedöms viktigt att barn vars föräldrar som uppbär försörjningsstöd får en likvärdig examen som sina skolkamrater.

Vid ansökan om kläder i samband med studentexamen hänvisas familjen/ungdomen att i god tid börja planera

för utgiften. Detta utifrån att riksnormen samt det behovsprövade extra tillägget till studiebidraget för hemmaboende skolungdomar eller ensamkommande flyktingungdomar från CSN inte medräknas som inkomst.

Tandvård

Allmänt

Vid ansökan om ekonomiskt bistånd för tandvård vid nybesök och som redan är utförd ska kostnaden betraktas som skuld och beviljas ej.

Vid nybesök om ekonomiskt bistånd för tandvård som redan är utförd ska kostnaden betraktas som skuld och ej beviljas då den sökande vid undersökningstillfället ej varit berättigad ekonomiskt bistånd.

Akut tandvård

Ekonomiskt bistånd beviljas till akut tandvård som innebär åtgärder för att avhjälpa svåra smärttillstånd eller tillstånd som medför betydande obehag. Det ska framgå av inlämnat kvitto/faktura att tandvården varit av akut karaktär. Framgår det inte på ett tydligt sätt ska kontakt tas med tandläkaren för klargörande av karaktären av den genomförda behandlingen.

Nödvändig uppehållande tandvård

Ekonomiskt bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas för personer som under *minst* 1 år haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnorm och som under överskådlig tid inte förväntas öka sina inkomster.

Personer med införsel ska uppvisa ett beslut på kronofogdens bedömning innan behov av försörjningsstöd till akut eller nödvändig tandvård utreds och bedöms. Personer som har införsel och lever på Kronofogdens förbehållsbelopp och är i behov av akut eller nödvändig tandvård ska kontakta Kronofogden för att få nedsatt införsel för motsvarande kostnad. De ska styrka behovet med det billigaste alternativet för tandvård genom att lämna ett kostnadsförslag till kronofogden. Personer med införsel ska uppvisa ett beslut på kronofogdens bedömning innan behov av försörjningsstöd till akut och nödvändig tandvård utreds och bedöms.

När det gäller personer med pågående skuldsanering inkluderats akut och nödvändig tandvård det belopp som de har till sin försörjning varje månad.

Sökanden som har egna inkomster i nivå med försörjningsstödsnormen men ändå söker ekonomiskt bistånd för tandvård, kan beviljas bistånd i vissa fall. Om tandvårdskostnaden är skälig beviljas bistånd till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader. I första hand ska den sökande hänvisas till avbetalningsplan med behandlande tandläkare. Vid bedömning av omfattning och kostnad av den sökta tandvården ska den jämföras med vad en låginkomsttagare har råd med.

Behandlingen ska syfta till att personen uppnår en godtagbar tuggförmåga och ges möjlighet att fungera socialt. I undantags fall kan kostnader för narkos eller annan motsvarande smärtlindring godtas för personer med extrem tandvårdsrädsla. Detta ska vara styrkt med läkarintyg och personen ska inte kunnat tillgodogöra sig sjukvårdens behandling för tandvårdsrädsla.

Kostnadsförslag som överskrider 10 % av basbeloppet ska lämnas till konsulttandläkare för bedömning. Även kostnadsförslag på lägre belopp kan lämnas för konsultation vid behov. Eventuell avgift för upprättande av kostnadsförslag ersätts i de fall socialtjänsten särskilt har begärt sådant.

Rätt till bistånd

Vid bedömning av rätten till bistånd tas ställning till dels den föreslagna behandlingen och dels till kostnaderna för denna. Den kostnad som godtas ligger till grund för prövningen av den sökandes rätt till ekonomiskt bistånd.

En bedömning görs också av den sökandes inkomst under en längre tid och hans/hennes sökandes möjlighet att själv betala (del av) den godtagbara kostnaden.

Vid tillfälligt behov av ekonomiskt bistånd (högst 3 månader) beviljas ekonomiskt bistånd i normalfallet endast till kostnad för *akut tandvård*.

Vid förväntad egen försörjning inom nära framtid (c:a 3 månader) görs övervägande om den sökande kan vänta

med hela eller del av tandvårdsbehandlingen tills han/hon blir självförsörjande.

Vid normöverskott förväntas den enskilde spara till mer sällan förekommande utgifter, och bör i normalfallet själv kunna betala sina tandvårdskostnader. Han/hon hänvisas att om möjligt göra en avbetalningsplan med sin tandläkare.

Om kostnaden och behandlingens omfattning är skälig, kan ekonomiskt bistånd beviljas till den del av kostnaden, som överstiger vad den sökande själv kan betala med sitt normöverskott under sex månader.

Beslut

Beslut om bistånd till tandvårdskostnad ska tidsbegränsas att gälla för den angivna behandlingsperioden (i normalfallet högst 12 månader). Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad. Ett förbehåll om återkallelse ska skrivas in i beslut som avser behandling som sträcker sig över *mer än en månad*.

Betalning

I normalfall får den enskilde en specificerad faktura som denne får lämna in till ansvarig socialsekreterare vid månatliga ansökan om ekonomiskt bistånd, eller utifrån förfallodatum. Socialsekreteraren betalar vanligtvis fakturabeloppet direkt till behandlande tandläkare. I övriga fall får socialsekreteraren komma överens med den enskilde om hur fakturan ska betalas.

I de fall socialsekreteraren bedömer att den enskilde saknar möjlighet att själv betala till tandläkaren, kan *faktura* – som ska vara *adresserad till den enskilde* godtas på utförd och godkänd behandling. Eventuell fakturaavgift godtas i dessa fall.

Övrigt om tandvård

I Sörmland är det avgiftsfri tandvård till och med det år man fyller 21 år. För att kunna ta del av den kostnadsfria tandvården måste man vara folkbokförd i Sörmland.

Personer med sjukdom eller funktionsnedsättning kan få tandvårdsstöd som består av två delar.

- Den ena delen av stödet riktar sig till personer som har stora tandvårdsbehov på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning. De som uppfyller förutsättningarna för denna del av stödet kan, efter prövning av landstinget, få tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift.
- Den andra delen är ett bidrag som kan användas till förebyggande tandvård. Bidraget, som hanteras av Försäkringskassan kallas särskilt tandvårdsbidrag, STB, och riktar sig till personer som på grund av sin sjukdom eller funktionsnedsättning riskerar att få en försämrad tandhälsa.

Kriminalvården Om en intagen avtjänar ett straff som är längre än två år kan ~~han eller hon~~ **den enskilde** få grundläggande tandvård i Kriminalvården. Det får den intagne betala med egna medel. Kriminalvården kan ibland betala för akut tandvård.

Kronofogdemyndigheten kan bevilja anstånd vid pågående utmätning för att möjliggöra betalning av tandvårdskostnad. *Se avsnitt Nödvändig uppehållande tandvård.*

Telefoninstallation

Ekonomiskt bistånd till installation av fast telefoni kan beviljas om det finns sociala, medicinska eller psykiatriska skäl till telefoninnehav, bl a för att upprätthålla kontakter med andra.

Alternativ till fast telefoni är mobilt telefoni och bedömning bör göras om detta är ett mer fördelaktigt och lämpligt alternativ, t ex i de fall den enskilde har skulder som förhindrar att fast abonnemang kan tecknas. Ekonomiskt bistånd beviljas i första hand till mobiltelefon med kontantkort, högst 1 % av basbeloppet.

Äktenskapsskillnad

Bistånd kan beviljas för avgiften som betalas till Tingsrätten vid ansökan om äktenskapsskillnad i de fall det föreligger särskilda skäl. Exempelvis kvinnofridsärenden eller i de ärenden där individer är gifta, men inte lever tillsammans och det är ett hinder för möjliga ersättningar från Försäkringskassan

Särskilda frågor

Bidragsbrott

Bidragsbrottslagen omfattar ekonomiska förmåner som betalas ut för personligt ändamål och som beslutas av Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten, CSN, Migrationsverket, Arbetsförmedlingen, arbetslöshetskassorna eller kommunerna.

~~Vid upptäckt av eller misstanke om att en person som söker eller har ekonomiskt bistånd har begått brott enligt denna lag ska en anmälan till polismyndigheten ske. Undantag görs om det belopp som den enskilde genom bidragsbrottet fått är så pass lågt att polismyndigheten inte avser att åtgärda anmälan. Beloppsgränsen är 300 kronor.~~

Vid upptäckt av eller misstanke om att en person som söker eller har ekonomiskt bistånd har begått brott enligt bidragsbrottslagen ska utredning inledas. En anmälan till polismyndigheten ska ske om utredningen visar misstänkt bidragsbrott. *Se Delegationsordning*

Undantag görs om det belopp som den enskilde genom bidragsbrottet fått är så pass lågt att polismyndigheten inte avser att åtgärda anmälan. Beloppsgränsen är 300 kronor. **Om samma person vid upprepade tillfällen fått ut belopp som understiger 300 kronor kan ett undantag göras i bedömningen av beloppsgränsen av polismyndigheten.** *Se rutin Bidragsbrott.*

~~Undantag sker i ärenden där samma person vid upprepade tillfällen fått ut belopp som understiger 300 kronor.~~

Utlandsvistelse

Personer som uppburit försörjningsstöd mer än ett år, kan ha rätt till bibehållet försörjningsstöd till uppehälle under högst en månad per år, om starka sociala skäl föreligger. Detta under förutsättning att vistelsen i övrigt inte påverkar utbildnings- eller arbetsmöjligheter negativt. Bedömningen bör vara att vistelsen är ägnad att stärka den enskildes förutsättningar att leva ett självständigt liv.

Överklagande

Beslut om ekonomiskt bistånd kan överklagas genom förvaltningsbesvär (22-25 §§ förvaltningslagen) med stöd av 16 kap 3 § socialtjänstlagen.

Ett beslut som överklagas genom förvaltningsbesvär innebär att domstolen kan pröva både lagligheten och lämpligheten av ett beslut. Domstolen kan därvid göra en fullständig omprövning av hela beslutet och sätta ett nytt beslut i stället för det tidigare. Beslut enligt 4 kap 1 och 5 §§ socialtjänstlagen kan överklagas med förvaltningsbesvär. *Se rutin Överklagan.*

Särskilda grupper

Ungdomar inom Klivet

- Ungdomarna inom Klivet ingår i försörjningsstöd efter att ha fått bistånd att flytta in på Klivet.
  - En Socialsekreterare inom Ekonomiskt bistånd ansvarar för alla Klivet-ungdomar, ingen kontakt med mottagningen är nödvändig då ett beslut om Klivet redan är taget.
  - Föräldrars betalningsförmåga prövas, detta om ungdomen studerar eller är under 18 år.
  - Bostadsbidrag söks när de är över 18 år.
  - Ev. aktivitetsstöd eller CSN räknas inkomst.
  - Möte med socialsekreterare på försörjningsstöd en gång i månaden tillsammans med kontaktman på Klivet. Räkningar betalar ungdomen tillsammans med kontaktman på Klivet.
  - Möbelbidrag beviljas efter behov som max 4000 kr och utbetalas till ungdomen. Som en pedagogisk insats åker ungdomen och kontaktpersonen till Ikea och inhandlar detta. Här ser kontaktpersonen hur ungdomen tänker ekonomiskt.
  - Utbetalning sker en gång i månaden enligt överenskommelse till ungdomens konto som Klivet har dispositionsrätt på.
  - Om ungdomen har sparade pengar vid inflyttningen så får de ha totalt max 15 000 kr sparade. Detta kan vara pengar från ett skadestånd, pengar från mor och farföräldrar eller sparade pengar som ungdomen själv sparar för att kunna ta körkort. Detta underlättar och möjliggör att ungdomen kan få ett jobb efter avslutad skola och det minskar risken att bli beroende av försörjningsstöd.
  - Om beloppet överstiger 15 000 kr ska dessa gå till ungdomens försörjning.
  - Om ungdomen behöver ansöka om ev. extra pengar ska detta göras hos försörjningsstöd i samråd med Klivet, då den ekonomiska diskussionen hela tiden är levande under boendetiden.
  - När ungdomen är klar att flytta till egen lägenhet utanför Klivet ska han/hon få behålla sparade pengar upp till 15 000 kr, som finns på eget konto, inklusive de ev. 2500 kr som finns över på dispositionskontot som Klivet ansvarar för, och som ungdomen får ta med sig.
- Viktigt att dokumentera i journalen för försörjningsstöd att dessa pengar inte ska räknas in i normen vid normberäkningar framöver.*

Arbetslösa

Arbetslös är den som saknar arbete på hel- eller deltid, den som väntar på eller uppbär arbetslöshetsersättning och den som väntar på eller deltar i arbetsmarknadsåtgärd. Arbetslös är också den som studerar eller är sjukskriven och som saknar ett arbete att återgå till.

Socialtjänsten kan som huvudregel kräva att en arbetslös person står till arbetsmarknadens förfogande på heltid och att denne tar anvisat arbete. Den biståndssökande måste söka och ta varje lämpligt arbete, utifrån den sökandes förutsättningar för arbetet och övriga personliga förhållanden. Egen försörjning är primärt framför önskat arbete.

Socialtjänsten ska som huvudregel samarbeta med Arbetsförmedlingen kring arbetslösa biståndsmottagare, i synnerhet när det rör människor med olika former av arbetshinder. En förutsättning för att ett samarbete och utbyte av information är att den sökande ger sitt medgivande till att det sker. Ett medgivande ska vara skriftligt.

För att som arbetslös ha rätt till ekonomiskt bistånd ska man

- vara anmäld som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen
- aktivt söka arbete på egen hand, söka brett yrkesmässigt, söka regelbundet och inom pendlingsavstånd, eller vara beredd att flytta
- följa Arbetsförmedlingens planering
- delta i aktiviteter som bidrar till att förbättra sina möjligheter att bli självförsörjande

Socialtjänsten kan som huvudregel inte kräva motprestation i form av oavlönad heltidssysselsättning som inte är att betrakta som arbete, arbetsmarknadspolitisk åtgärd, praktik eller kompetenshöjande åtgärd. Socialtjänsten kan dock ställa krav på deltagande i praktiskt arbete när det ingår som en tidsbegränsad del i en utredning och är motiverat utifrån den enskildes situation.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att den enskilde ska delta i behandlingsinsatser på grund av **personliga-sociala problem**, exempelvis ex-vis missbruk, för att få ekonomiskt bistånd. Sådana insatser är inte att betrakta som kompetenshöjande insatser.

Socialtjänsten ska göra en grundläggande utredning som belyser den sökandes sociala situation, hälsomässiga förutsättningar, utbildningsbakgrund och arbetslivserfarenhet. Av utredningen ska framgå hur länge den sökande varit inskriven på Arbetsförmedlingen, vilka aktiviteter som planeras och om handlingsplan är upprättad.

Det är viktigt att ta reda på om den sökande har en funktionsnedsättning som ger en nedsatt arbetsförmåga. Planering ska göras tillsammans med den sökande och dokumenteras i en genomförandeplan som ska kunna överlämnas till den som ska se till att planeringen kan verkställas. Kartläggningen om den sökandes situation kopplat till arbetslöshet och bedömning av behov av kompetenshöjande insatser eller praktik kan göras av Viadidakt. Kartläggningen som görs på Viadidakt är en del av socialtjänstens utredning. Den samlade utredningen ligger till grund för vilka insatser den sökande har behov av.

Praktik eller kompetenshöjande verksamhet enligt 4 kap 4 § socialtjänstlagen

Bestämmelserna i 4 kap 4§ SoL ger möjligheter att ställa krav på arbetslösa personer som uppstår försörjningsstöd att delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet om den enskilde inte har kunnat erbjudas någon lämplig arbetsmarknadsåtgärd.

Syftet med praktik eller andra kompetenshöjande insatser är att utveckla den enskildes möjligheter att i framtiden försörja sig själv. Den enskilde ska utveckla sina möjligheter att komma in på arbetsmarknaden eller, där så är lämpligt, i en fortsatt utbildning. Insatsen ska utformas med skäligen hänsyn till dennes individuella önskemål och förutsättningar.

Innan beslut fattas ska samråd ske med Arbetsförmedlingen för att förvissa sig om att Arbetsförmedlingen inte kan erbjuda sina åtgärder och att insatsen är den mest lämpade. Socialtjänstens insatser får inte ersätta arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Om den sökande utan godtagbart skäl avböjer att delta i, eller uteblir från, praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet får fortsatt försörjningsstöd vägras eller nedsättas enligt 4 kap 5§ SoL.

Unga arbetslösa

Jobbgaranti för ungdomar

Jobbgaranti för ungdomar är ett arbetsmarknadsprogram för arbetslösa ungdomar 16 – 24 år. Syftet med jobbgarantin är att erbjuda ungdomar särskilda insatser på ett tidigt stadium för att de så snabbt som möjligt ska få arbete eller påbörja utbildning. Det är av största vikt att de ungdomar som söker ekonomiskt bistånd är anmälda som arbetssökande på Arbetsförmedlingen så att de kommer att omfattas av jobbgarantin. Ett nära samarbete kring unga arbetslösa mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen ska alltid ske, om biståndsbehovet inte bara är tillfälligt och om den sökande ger sitt samtycke. Om den sökande inte ger sitt samtycke till utbyte av information och samarbete ska han eller hon verifiera att han/hon är inskriven, har en pågående handlingsplan, är aktivt arbetssökande och följer planeringen med Arbetsförmedlingen.

Den som deltar i jobbgarantin får ersättning i form av aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning. Försäkringskassan beräknar och betalar ut ersättningarna. Aktivitetsstödet storlek beräknas enligt tre nivåer av den dagsförtjänst som arbetslöshetskassan lämnar uppgifter om. Utvecklingsersättningens storlek beror dels på om den unge har slutbetyg från gymnasiet och dels på ålder.

För att den unge ska beviljas ersättning ska han/hon följa den planering som görs med Arbetsförmedlingen om det inte finns särskilda skäl som talat emot detta. I Katrineholms kommuns arbetsmarknadsenhet, Viadidakt, finns Ungdomstorget. Där kan ungdomar erbjudas kompetenshöjande verksamhet som insats från Socialtjänsten eller Arbetsförmedlingen.

Om den unge inte kan delta i ungdomsgarantin pga. hälsoskäl ska detta styrkas med läkarintyg.

Unga arbetslösa med arbetshinder

För arbetslösa ungdomar 18-24 har socialtjänsten samma ansvar och förhållningssätt som för vuxna.

Ungdomar som inte får eller kan delta i Jobb- och utvecklingsgarantin för unga ska aktualiseras på arbetsmarknadsenheten i projektet Vinka In som är en samlokaliseringsmodell där man samlar aktörer som jobbar mot målgruppen unga med komplex problematik under samma tak. Målgruppen är individer mellan 18-27 år med komplex problematik och som är i behov av stöd från fler aktörer än en för att närma sig egen försörjning, studier eller arbete. Det kan handla om individer som har en diagnos, som eventuellt är berättigade en diagnos eller individer som är i behov av vård-/stödkontakt som kanske har boendesvårigheter, missbruksförhållanden eller liknande. Några av de gemensamma aktörerna i Vinka In är bland annat Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, socialförvaltningen i Katrineholm, Mercur öppenvård, Ungdomstorget och Vård- och omsorgsförvaltningen i Katrineholm. Vinka In syftar till att bilda ett arbetslag av flera aktörer runt den unga för att med gemensamma insatser hjälpa individen att närma sig egen försörjning. Om den sociala utredningen visar att den enskilde inte bedöms ha förmåga att långsiktigt komma ut i ett arbetsliv ska andra möjligheter till en framtida egen försörjning, social trygghet och ett självständigt liv utredas.

Arbetslösa med arbetshinder

Den som på grund av sjukdom, funktionsnedsättning eller social problematik är förhindrad att stå till arbetsmarknadens förfogande har rätt till bistånd om han eller hon utifrån förmåga verkar för att försöka förändra sin situation på ett sådant sätt att målet egen försörjning kan uppnås. Socialtjänstens utredning kan behöva kompletteras med en utredning och bedömning av arbetsförmåga eller en arbetspsykologisk utredning för att bedöma behovet av rehabiliterande insatser. För personer som är aktuella för samverkan mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan (**exempelvis** *ex-vis* sjukskrivna arbetslösa) sker sådan bedömning genom dessa parter, men för personer som av olika skäl inte får tillgång till dessa åtgärder kan vid behov detta utföras inom den kommunala arbetsmarknadsenheten, Viadidakt.

Den enskilde ska medverka till utredning och rehabilitering i syfte att återfå eller uppnå en större arbetsförmåga. En individuell bedömning ska ske om den enskilde i någon mån kan stå till arbetsmarknadens förfogande trots sitt arbetshinder, och om det är rimligt att ställa krav på att denne ska vara anmäld på arbetsförmedlingen och söka arbete.

Arbetslösa personer som på grund av funktionsnedsättning har en nedsatt arbetsförmåga kan få extra stöd från Arbetsförmedlingen på flera olika sätt. En nedsatt arbetsförmåga kan kompenseras med hjälp av ekonomiskt stöd, ändrad arbetsorganisation, alternativa arbetssätt eller en fysisk anpassning av arbetsplatsen. Arbetsförmedlingen gör alltid en bedömning av den sökandes behov och prövar om han eller hon har rätt till särskild hjälp.

För personer som har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering, och är inskrivna vid Försäkringskassan samverkar Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kring rehabiliteringen. Arbetsförmedlingen har specialister som kan klargöra den enskildes förutsättningar och vid behov anpassa den enskildes arbetssituation.

För personer som har behov av rehabilitering, men saknar rätt till sjukpenning (s.k. 0-klassade) har socialtjänsten, utifrån kommunens yttersta ansvar, ansvar för att se till att den enskilde får de insatser som behövs för att kunna återfå, eller öka, sin arbetsförmåga. Ett samarbete med Landstinget, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ska ske genom TRIS (Tidig Rehabilitering I Samverkan).

Kommunala och kommunfinansierade arbetsmarknads- och arbetsrehabiliterade insatser

Kommunens arbetsmarknadsenhet, Viadidakt, erbjuder arbetsmarknadsåtgärder för personer från 16 år och uppåt. Syftet är att deltagarna ska nå egen försörjning. De arbetar med personer varav en del har nedsatt arbetsförmåga eller bristande kunskaper i svenska. Det kan handla om såväl praktik som olika former av anställning. Uppdragen får de från Arbetsförmedlingen och Socialförvaltningen i Katrineholms kommun. Tillsammans med deltagaren tar de fram en individuell handlingsplan. Syftet är att deltagaren ska få arbetslivserfarenhet och att genom en bra utförd praktik ska kunna få goda referenser. Praktik kan också vara att prova ett yrke inför eventuella studier. De använder ett coachande förhållningssätt, det vill säga de arbetar

med stöd till deltagaren.

Sjukdom/saknar arbetsförmåga

Arbetshinder på grund av sjukdom ska styrkas med läkarintyg. Av intyget ska framgå vilken arbetsförmåga den enskilde har utifrån sin sjukdom eller funktionsnedsättning. Intyget behövs för att utreda om den enskilde helt eller delvis kan arbeta, söka arbete, arbetsträna eller delta i andra kompetenshögjande insatser. Om den sociala utredningen visar att den enskilde saknar arbetsförmåga av sociala, psykiska eller fysiska skäl kan ekonomiskt bistånd beviljas utan läkarintyg.

Om det är medicinskt lämpligt ska den enskilde erbjudas arbetsrehabiliterande insatser, **exempelvis** ex-vis-arbetsträning. Krav kan även ställas på att personer med lindrigare psykiska problem ska delta i arbetsträning, praktik eller andra kompetenshögjande insatser enligt 4 kap 4§ SoL. Insatserna ska inte ersätta vård och behandling, men kan vara ett komplement eller ett led i rehabiliteringen. De krav som ställs ska vara relevanta och sakligt grundade utifrån behovet av kompetensutveckling.

Samordnad individuell plan (SIP)

Om den enskilde har behov av samordnade insatser både från socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska kommunen och landstinget upprätta en individuell plan, om den behövs för att den enskilde ska få sina behov tillgodosedda och han eller hon samtycker till att den upprättas (2 kap 7 § SoL). Om det utifrån individens situation finns behov av samverkan med Arbetsförmedling och Försäkringskassa ska även de, om individen samtycker till det, bjudas in till mötet om den individuella planen.

Studerande

Skolungdomar

Föräldrar/vårdnadshavare är försörjningsskyldiga för ungdomar som går i gymnasiet, dock längst tills han/hon fyller 21 år (7 kap 1§ Föräldrabalken). Ungdomar som går i gymnasieskola eller annan jämförbar utbildning inklusive gymnasiestudier vid Komvux räknas med i familjens norm vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd. Detta gäller även för gymnasieelever som studerar på annan ort. Tillämpliga studiestödsformer ska sökas, t ex inackorderingstillägg.

Från det år den unge fyller 20 år kan den unge söka studiemedel för gymnasiestudier. Krav ska ställas på att ungdomen söker bidragsdelen.

*Observera: När föräldrarnas försörjningsskyldighet för ungdomen upphör när denne fyllt 21 år och han/hon väljer att fortsätta studier på gymnasienivå eller motsvarande, ställs samma krav som för övriga studerande att söka bidrag- samt lånedel från CSN. Då räknas han/hon som självförsörjande och ska inte medräknas i familjens norm **men ska dela på de gemensamma hushållskostnaderna. Se rutin Inneboende och hyresdel.***

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till ungdomar som omfattas av barn- och ungdomsvården och som behöver fullfölja sina studier på gymnasium vars föräldrar inte fullföljer/kan fullfölja försörjningsskyldigheten.

Eventuella kostnader för kurslitteratur, i första hand begagnade böcker, kan beviljas om studierna godkänns enligt ovan.

Vuxna

Vid godkända studier kan utgifter för obligatorisk studielitteratur räknas som godtagbar kostnad. Möjligheten att köpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

SFI

För personer som omfattas av etableringsprogrammet, förutsätts grundutbildningen i svenska vara avklarad efter avslutat program. För övriga personer godkänns studier på SFI upp t o m D-nivå om studierna bedöms underlätta för individen att ta sig in på den reguljära arbetsmarknaden.

Grundskolenivå

Vuxna som studerar på grundskolenivå bör ha rätt till försörjningsstöd i de fall socialsekreterare bedömer att studierna är en förutsättning för att den enskilde i framtiden ska kunna stå till arbetsmarknadens förfogande. Viktigt att upprätta en genomförandeplan med den enskilde, då studierna godkänns för en tidsbegränsad period

och omprövas terminsvis. En förutsättning för beviljande av försörjningsstöd är att alla andra bidragsformer från CSN är prövade. Krav ställs inte på att studielån ska tas vid studier på grundskolenivå.

Om merparten av studierna, det vill säga mer än hälften av de valda kurserna, ligger på grundskolenivå gäller reglerna för studier på grundskolenivå. Bedrivs studierna i huvudsak på gymnasienivå ska bedömningen av rätten till ekonomiskt bistånd göras utifrån reglerna för studier på gymnasienivå.

Gymnasienivå

Studier på gymnasienivå kan vara Komvux, Folkhögskola och yrkesutbildningar. Grundregeln är att den som studerar på gymnasienivå ska om det är möjligt söka studiemedel från CSN det vill säga lån och bidrag.

Utgångspunkten är att vuxenstuderande på gymnasienivå inte står till arbetsmarknadens förfogande och är därför inte berättigade till försörjningsstöd. Grundregeln är att man som vuxenstuderande söker de studiesociala stödformer som finns. Klarar den studerande inte sin försörjning, och har reella möjligheter att utan studier få ett arbete som medför stadigvarande försörjning, är det rimligt att kräva att han eller hon avbryter studierna och söker arbete. Det bör dock vara möjligt att avsluta påbörjad kurs eller termin för att inte försvåra för den enskilde att i framtiden återuppta studierna.

En individuell prövning kan även ske och undantag kan till exempel göras om det föreligger starka medicinska/sociala skäl. Medicinska skäl ska styrkas med läkarintyg. Den enskilde kan ges möjlighet att under en termin prova på att studera på gymnasienivå för att underlätta arbetsrehabilitering. Den sökande ska när som helst vara beredd att avbryta studierna för att påbörja erbjudet arbete.

Vid yrkesutbildningar på gymnasienivå bör personen undersöka möjligheten till finansiering genom Arbetsförmedlingen eller genom studiemedel det vill säga studielån eller studiebidrag.

En individ som har fått beviljat studiestartstöd från CSN ska kunna erhålla kompletterande försörjningsstöd. Se kriterier för studiestartstöd på <http://www.csn.se/partner/2.1527/2.1529/2.1543/1.1855/>

Makar/sammanboende där ena parten studerar med studiemedel kan erhålla kompletterande försörjningsstöd om studierna påtagligt förbättrar möjligheterna till egen försörjning för familjen. Som inkomst räknas då fullt studiemedelsbelopp inklusive bidrag, lån och eventuella tillägglån.

I de ärenden där individen vill studera men inte är berättigad till studiemedel från CSN på grund av tidigare ej uppnådda studieresultat, kan en individuell bedömning göras i det enskilda fallet. Orsaken till varför studieresultaten inte uppnåtts bör utredas och ligga till grund för om undantag för grundregeln ska göras. Hänsyn i bedömningen bör även tas till studiemotivation, förutsättningar för att klara studierna, rimlig tidsram (1-4 månader) för att uppnå studieresultat för att åter vara berättigad studiemedel. En studieplan från lärosätet ska redovisas.

Ekonomiskt bistånd under studier utan krav på att söka lånedel från CSN kan i undantagsfall beviljas efter individuell prövning om det föreligger:

Medicinska/sociala skäl – den enskilde kan ges möjlighet att under en termin prova på att studera som högst på gymnasienivå för att underlätta arbetsrehabilitering. Medicinska skäl ska styrkas med läkarutlåtande

Arbetsmarknadsskäl – krav bör inte ställas på att den enskilde avbryter studier som bedöms vara en förutsättning för framtida försörjning.

Godkända studier

En individuell studieplan och antagningsbesked ska uppvisas som underlag för att bevilja studier. Studiemedlets bidragsdel ska alltid sökas (finns ej för SFI). Uppföljning av studieplanen sker terminsvis och omprövning av rätten till bistånd för studierna görs årligen, eller i de fall studieplanen inte fullföljs av olika skäl.

- SFI, Svenska för invandrare till och med nivå D
- Svenska som andra språk på grundläggande nivå (grundskolenivå) och svenska som andraspråk A och B (gymnasienivå)

- Vuxenutbildning som motsvarar grundskolans låg-, mellan- och högstadienivå
- Gymnasiestudier för ungdomar som saknar gymnasiekompetens och varit omhändertagna enligt Sol eller LVU eller saknar föräldrar
- Gymnasiestudier för ungdomar över 20 år som kommit till Sverige som flyktingar och som därför inte hunnit gå klart gymnasiet inom normal studietid

Studieuppehåll i samband med ferier

För att få försörjningsstöd under studieuppehåll/ferier gäller:

- Den studerande ska vara aktivt arbetsökande, och i god tid under terminen söka sommarjobb inför kommande studieuppehåll, sökt feriearbete, ha en fortlöpande kontakt med arbetsförmedlingen och ta anvisat arbete. När studietermen är avslutad ska den studerande stå till arbetsmarknadens förfogande, vilket innebär att vara inskriven som arbetsökande på Arbetsförmedlingen.
- Har den studerande fått sommarjobb feriearbete ska han eller hon i första hand begära förskott på lön. Om det inte är möjligt och lönen utbetalas i slutet av arbetsperioden kan det bli aktuellt att försörjningsstödet beviljas mot återbetalning av intjänad lön.
- Om den studerande inte får arbete ska bör personen anvisas praktik eller annan kompetenshöjande insats.
- Bedöms den studerande ha rätt till ekonomiskt bistånd efter terminens slut har han eller hon rätt till detta från och med dagen efter terminens slut. Studiemedlet betalas ut i förskott och av studiemedelsbeskedet framgår för vilken period pengarna är avsedda att räcka.
- Vid beräkning av rätten till försörjningsstöd ska studiemedlet inte beräknas räcka under en längre period än vad som framgår av studiemedelsbeskedet. Har den studerande andra inkomster, exempelvis ex vis av arbete, kan ett eventuellt normöverskott räknas som inkomst vid ansökan.
- I det fall normöverskott föreligger ska en bedömning ske av om akut nödsituation föreligger. Reducerat försörjningsstöd kan beviljas under sådana omständigheter för att undanröja nödsituation.
- Vid bedömning och beräkning av ekonomiskt bistånd för familjer där den ene studerar och den andre är arbetslös ska familjens gemensamma inkomster och kostnader räknas och en eventuell komplettering beviljas för hela hushållet.

Ledighet för personer som deltar i SFI-studier

Frånvaro/ledighet med full ersättning

- Inskolning av barn i förskola/skola maximalt 10 dagar/per barn.
- Flytt maximalt, en dag.
- Läkarbesök, de timmar besöket tar, dock maximalt en dag.
- Sjukdom/dödsfall/begravning som rör make/maka/sambo/partner, barn, syskon, föräldrar, mor- och farföräldrar, svärson, svärdotter, barnbarn samt barn och föräldrar till den sökandes make/maka/sambo/partner, maximalt tre dagar, eller fem dagar om den enskilde måste åka utomlands.
- Utlandsvistelse i syfte att hämta barn som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning, maximalt fem dagar.
- Egen angelägenhet av särskild vikt, maximalt tre sammanhängande dagar.

Sjukfrånvaro eller annan giltig frånvaro

- Läkarintyg krävs efter fem dagars sjukdom. (arbetsdagar)
- Vid upprepad sjukfrånvaro krävs läkarintyg från första dagen.
- Vid vård av barn krävs läkarintyg efter fem arbetsdagar.
- Anhörigvård läkarintyg krävs.
- Rätt till tio dagars ledighet vid barnafödelse.

Barn som är familjehemsplacerade/släktingplacerad

Om familjen som barnet bor hos, uppbär försörjningsstöd och får arvode för sitt uppdrag ska arvodet räknas som inkomst. Barnet ska inte ingå i hushållets norm och omkostnadsdelen för barnet ska inte medräknas som inkomst.

Egna företagare

Egen företagare har i normalfallet inte rätt till ekonomiskt bistånd. Kontroll om sökande har ett företag kan göras på: handelsregistret, på <http://www.ratsit.se/> (Upplysningen är kostnadsfri) eller Infotorg.

Krav ska ställas på att företaget avregistreras eller är vilande om inte den sökande kan försörja sig genom sitt företag. Om företaget är avregistrerat eller vilande, ska den enskilde styrka att det är inaktivt, ställa sig till arbetsmarknadens förfogande och skriva in sig på arbetsförmedlingen för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd. *Det åvilar den sökande att inkomma med underlag som visar att företaget är avregistrerat eller vilande. Inkommer inga sådana handlingar ska beslut fattas utifrån att företaget är aktivt.*

Undantag kan göras i följande fall:

- Behovet av bistånd är kortvarigt (högst tre månader), därefter ger firman åter inkomster.
- Företagaren har uppburit aktivitetsstöd från arbetsförmedlingen under sex månader och det finns utsikter att företaget ger inkomster inom en snar framtid (högst tre månader).
- Verksamheten i firman ger en viss inkomst och den sökande bedöms inte vara möjlig att placera på lönearbetsmarknaden. *Bedömning ska göras i samråd med arbetsförmedlingen.*

Starta-egget-bidrag från Arbetsförmedlingen räknas som en arbetsmarknadsåtgärd. Under den period sådant bidrag utgår, kan kompletterande ekonomiskt bistånd beviljas till hushållets försörjning.

Personer med fria yrken

Sökande med fria yrken (konstnärer, författare, artister, frilans etcetera) har ofta F- skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa, det vill säga de ska vara inskrivna på arbetsförmedling och söka alla tillgängliga lämpliga arbeten.

Långvarigt bidragsberoende

Långvarigt bidragsberoende är

- personer yngre än 25 år som har fått ekonomiskt bistånd i sex månader eller mer under en 12-månadersperiod
- personer 25 år eller äldre som har fått ekonomiskt bistånd i 10 månader eller mer under en 12-månadersperiod.

Personer med långvariga ekonomiska problem kan behöva rådgivning och stöd för att kunna förändra sin situation. Budgetrådgivning kan vara ett mycket viktigt inslag i stödet till den enskilde. I de fall det finns stora skulder kan skuldsanering enligt Lag om skuldsanering vara aktuellt.

Genomförandeplan

För människor som bedöms bli beroende av ekonomiskt bistånd längre tid än tre månader ska en genomförandeplan upprättas. Genomförandeplanen syftar till att tydliggöra planeringen för hur den enskilde ska bli självförsörjande. Socialtjänsten har ansvaret för upprättandet av och uppföljningen av genomförandeplanen så länge personen har kontakt med socialtjänsten.

Utländska medborgare

En utländsk medborgare, med undantag från vissa EU-medborgare och deras anhöriga, får inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader från inresan utan att ha uppehållstillstånd.

Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök är inte berättigade till försörjningsstöd, utan ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet.

För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresan. Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t ex turister, affärsresande och säsong-arbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger endast rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Vänder sig personen till socialtjänsten efter mer än tre månader i landet och personen saknar uppehållstillstånd och har inte heller ansökt om uppehållstillstånd, är socialtjänsten enligt utlänningsförordningen skyldig att underrätta polismyndigheten. Skyldigheten inträder första gången en nämnd vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst, t ex registrerar en ansökan om ekonomiskt bistånd. Socialnämnden bör också uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om ett uppehållstillstånd. Ansöker personen inte om uppehållstillstånd kan det möjligen bli aktuellt med bistånd i avvaktan på avvisning eller utvisning.

Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

Kommunen har det yttersta ansvaret i de fall behovet inte kan tillgodoses inom LMA, det vill säga endast sådana kostnader som inte omfattas av LMA. Personerna har ett eget ansvar att i första hand ansöka enligt LMA och erhålla ett beslut, innan försörjningsstöd prövas. Personen kan ansöka om särskilt bidrag enligt LMA för exempelvis spädbarnsutrustning, vinterkläder, glasögon, kosttillskott och handikappsutrustning.

Möjligheter till boende via Migrationsverkets förläggningar finns inom LMA, sökande ska i första hand hänvisas att ordna med boende genom Migrationsverket.

Om personer har haft ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på ett år eller kortare tid, har de möjlighet under förlängning/omprövningstiden att åter få dagersättning från Migrationsverket enligt LMA.

EU-medborgare

Allmän orientering

För en EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem under vissa förutsättningar. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgares rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Norge och Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt omfattar i vissa avseenden också medborgare från Schweiz, EU-medborgare kan vistas i Sverige utan uppehållstillstånd i upp till tre månader.

Upphållsrätt

Reglerna om uppehållsrätt är endast tillämpliga på EU-medborgare som reser till eller uppehåller sig i en annan medlemsstat än den de själva är medborgare i och därigenom utnyttjar den fria rörligheten. Upphållsrätt grundas inte på något formellt myndighetsbeslut utan uppehållsrätten inträder när de i lagen uppställda villkoren för olika kategorier av EU-medborgare är uppfyllda. Omvänt har en person inte uppehållsrätt om villkoren inte är uppfyllda. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar. Den som uppfyller kraven för uppehållsrätt och därmed har rätt att vistas i Sverige längre än tre månader har även rätt till likabehandling. Det innebär samma rättigheter och skyldigheter som övriga svenska medborgare och socialtjänstlagen ska tillämpas fullt ut.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om han eller hon:

- är arbetstagare eller egen företagare i Sverige
- har kommit till Sverige för att söka arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning
- är inskriven som studerande vid en erkänd utbildningsanstalt i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjnings samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige, eller

- har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna som gäller i Sverige.

Med familjemedlem avses make/maka eller sambo. Med familjemedlem avses vidare släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är under 21 år eller är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. En registrerad partner jämställs med make. Det skall noteras att familjemedlemmar inte behöver vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

En EU-medborgare som har vistats lagligt i Sverige utan avbrott under minst fem år och under denna tid haft uppehållsrätt kan ansöka om permanent uppehållsrätt hos Migrationsverket

Personer som flyttar från ett annat land till Sverige och planerar att bo här i mer än ett år bör normalt vara folkbokförd här. Skatteverket ansvarar för folkbokföring. För att en EU-medborgare ska kunna bli folkbokförd ska denne kunna antas ha uppehållsrätt i minst ett år. En EU-medborgare som är arbetslös kan ha uppehållsrätt, men kan inte bli folkbokförd på den grunden.

Upphållskort

En EU-medborgares familjemedlem som inte är EU-medborgare (3:e-landsmedborgare) ska ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket senast tre månader efter ankomsten till Sverige. Ett bevis om registrering och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart.

Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. För att betraktas som arbetstagare ska arbetet utföras åt någon annan, personen ska vara under dennes arbetsledning och arbetet ska ske mot ersättning. Arbetet som utförs ska anses vara sådant som normalt hör hemma på arbetsmarknaden och i den omfattningen att det inte är marginellt och sidoordnat. Svartarbete ger inte uppehållsrätt.

Om arbetstagaren drabbas av tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom eller olycksfall behåller personen sin ställning som arbetstagare och uppehållsrätt under tiden som han eller hon inte kan arbeta. En EU-medborgare som har uppehållsrätt som arbetstagare behåller sin uppehållsrätt om han eller hon blir ofrivilligt arbetslös efter mer än ett års anställning och har anmält sig som arbetssökande vid Arbetsförmedlingen. En EU-medborgare som fullgjort en tidsbegränsad anställning som varit kortare än ett år eller blir ofrivilligt arbetslös inom de första tolv månaderna av en anställning behåller sin uppehållsrätt under sex månader.

Om den enskilde själv väljer att avsluta sin anställning behåller denne inte sin ställning som arbetstagare. För att ha uppehållsrätt måste denne istället uppfylla de kriterier som gäller för arbetssökande.

Upphållsrätten förutsätter att en arbetstagare kan visa intyg om anställning eller liknande. En EU-medborgare med uppehållsrätt som arbetstagare har samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För rätt till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda.

Arbetssökande

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om han eller hon är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. EU-domstolen har fastslagit att sex månader normalt sett är en tillräcklig tid för att den arbetssökande ska ha en verklig möjlighet att hitta ett arbete, men att det under vissa omständigheter kan röra sig om längre tid. Det finns ingen absolut tidsgräns för hur länge en EU-medborgare kan betraktas som arbetssökande. Avgörande är om den arbetssökande verkligen söker arbete och om det finns en verklig möjlighet att få en anställning. Det måste avgöras från fall till fall.

Vistelsebegreppet och socialtjänstens regler om kommunens yttersta ansvar samt den enskildes rätt till bistånd innebär att en individuell prövning måste göras om bistånd skall utgå och i vilken omfattning. En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till försörjningsstöd. En individuell bedömning måste dock alltid göras i det enskilda fallet, där hänsyn bl.a. skall tas till vistelsetidens längd och avsikten med vistelsen. *Se avsnitt Övrigt försörjningsstöd- skäligena kostnader, Akuta hjälpbehov.*

För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

Icke yrkesverksamma personer

Vissa studerande och personer, (till exempel pensionärer) som har tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och en heltäckande sjukförsäkring har uppehållsrätt. En EU-medborgare, som lagligen vistas i Sverige vid biståndsbedömningen, ska i princip behandlas på samma sätt som en svensk medborgare under samma förutsättningar. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd skall utges.

Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel som turister eller affärsresande, och som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem. Det skall noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuella för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetsökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas till exempel om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt socialtjänstlagen.

Etableringslagen (2010:197) Etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2017:820)

Nyanlända flyktingar och anhöriga som omfattas av etableringslagen och inte har någon egen försörjning ska få ekonomiskt stöd från staten. Det finns dock fall där kommuner även framöver måste stå för försörjningsstöd. En nyanländ som har en etableringsplan och som deltar i aktiviteter som ingår i planen har rätt till etableringsersättning från staten. Rätten omfattar personer som har fyllt 20 men inte 65 år och som har varit bosatta i Sverige högst ett år efter första folkbokföringsdatum i en kommun.

Ersättningen är lika för alla överallt i landet. Den är också individuell, vilket innebär att den inte påverkas av inkomsterna hos andra personer i hushållet. Arbetsförmedlingen beslutar om etableringsersättningen och Försäkringskassan betalar ut den.

Etableringsplanen bör upprättas inom två månader från det att personen har fått uppehållstillstånd. I särskilda fall kan det dröja upp till tolv månader innan planen är upprättad. Under den tid som individen medverkar till att planen upprättas utgår en reducerad etableringsersättning som motsvarar 75 % av full etableringsersättning förutsatt att personen inte har bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. Ersättningen är 231 kronor och betalas ut fem dagar per kalendervecka i efterskott.

En nyanländ som deltar i aktiviteter enligt sin etableringsplan på heltid har rätt till full etableringsersättning. Det motsvarar 308 kronor per dag, fem dagar per kalendervecka och betalas ut månadsvis i efterskott. Har individen en etableringsplan på deltid – 25, 50 eller 75 procent – reduceras etableringsersättningen till motsvarande nivå av maxbeloppet (77, 154 respektive 231 kronor).

En nyanländ som förvärvsarbetar inom etableringsplanen, får ersättning som motsvarar den tid som han eller hon inte arbetar utan deltar i aktiviteter i planen. En nyanländ som förvärvsarbetar på heltid under sex månader skrivs ut från etableringen.

En nyanländ som varit frånvarande kan få etableringsersättningen nedsatt. Rätten till etableringsersättning upphör när etableringsplanen slutar att gälla.

Förordningen (2017:820) om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare ersätter tidigare etableringslagen (2010:197) och trädde i kraft årsskiftet 2017/2018. Syftet med det nya regelverket är att

försöka underlätta och påskynda nyanlända invandras etablering i arbets- och samhällslivet. Den nya lagen reglerar i huvudsak det statliga ansvaret för etableringsinsatser. De nyanlända blir anvisade till det arbetsmarknadspolitiska programmet etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare. En anvisning till etableringsprogrammet får göras för en individ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare som är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen. Lagen gäller för nyanlända invandrare som har fyllt 20 år men inte 65 år och som har ett uppehållstillstånd, för att se vilka som omfattas av lagen, se § 1- 3. Förordningen (2017:820) innehåller även bestämmelse om programmets innehåll och hur länge en nyanländ får ta del av etableringsinsatser. Det har också införts en utbildningsplikt samt har kraven på individen tydliggjorts i förhållande till varning eller avstängning från sin ersättning under en kortare eller längre tid. Handläggningen av etableringsersättningen har flyttats från Arbetsförmedlingen till Försäkringskassan. Av förordningen 15§ anges tiden för hur länge en individ kan få ta del av etableringsinsatserna.

Tilläggsförmåner utöver etableringsersättning

Nyanlända som har rätt till etableringsersättning kan få tilläggsförmåner: etableringstillägg respektive bostadsersättning. Försäkringskassan är både beslutande och utbetalande myndighet. Tilläggsförmånerna betalas ut tillsammans med etableringsersättningen. *Se ytterligare information på:*
<https://www.forsakringskassan.se/myndigheter/arbetsformedlingen/forsakring>

Vissa får särskild dag ersättning i "glappet"

Det uppstår ett "glapp" i ersättningen till individen mellan det att uppehållstillstånd beviljas till första utbetalning av etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner. Kan individen inte ordna sin försörjning på annat sätt under detta "glapp" så kan han/hon ha rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen. För en mindre andel nyanlända finns dock en särskild dag ersättning från Migrationsverket under "glappet". Det gäller nyanlända som deltar i aktiviteter enligt en etableringsplan och som fortfarande vistas vid en mottagningsenhet hos Migrationsverket. Uppskattningsvis kommer detta att handla om ett par hundra nyanlända varje år.

Den särskilda dag ersättningen ligger på samma nivå som dag ersättning för asylsökande enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Den särskilda dag ersättningen har regeringen infört eftersom rätten till ordinarie dag ersättning enligt LMA upphör när en nyanländ deltar i insatser enligt en etableringsplan och därmed har rätt till etableringsersättning.

Ersättning efter att etableringsplanen är slut

Om individen inte är självförsörjande när etableringsplan och etableringsersättning upphör, och inte kan få sin försörjning tryggad på annat sätt, hänvisas personen till kommunens ekonomiska bistånd. Kommunerna får ingen särskild ersättning för dessa kostnader. De ska täckas av ordinarie schablonersättning (10 §).

Kommuner kan dock återsöka kostnader för personer som inte kan försörja sig på grund av sjukdom eller ett funktionshinder som de hade när de först togs emot i en kommun eller som annars har ett direkt samband med deras situation som skyddsbehövande (19 § första stycket punkt 3). Kommunerna kan återsöka dessa kostnader så länge individen inte är svensk medborgare.

Socialnämnden

Riktlinjer för Förmedlingsmedel

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden föreslås anta socialförvaltningens förslag till Riktlinjer för förmedlingsmedel.

Sammanfattning av ärendet

Socialnämnden har upprättat förslag till nya riktlinjer för förmedlingsmedel. Detta för att ge bättre och tydligare stöd till socialsekreterarna för rättssäker handläggning. Socialtjänstlagen är en ramlag som reglerar rätten till bistånd. Lagen definierar inte vilka insatser en person med ett behov av stöd har rätt till.

Socialnämnden fastställer på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen ska tillgodose en individs behov av förmedlingsmedel när det inte kan tillgodoses på annat sätt.

Målet med förmedlingsmedel är att hjälpa den enskilde att på sikt själv ta hand om och kontrollera sin ekonomi.

Ärendets handlingar

- Förslag till Riktlinjer för förmedlingsmedel.

Ärendebeskrivning

Myndighetsutövning utgår från socialtjänstlagen (2001:453) och socialtjänstförordningen (2001:937). I 4 Kap 1§ socialtjänstlagen (SoL) står det att den som inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Syftet är att den enskilde genom biståndet ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Socialnämnden fastställer på vilket sätt och i vilken omfattning kommunen ska tillgodose en individs behov av förmedlingsmedel när en enskild av olika anledningar inte kan klara att sköta sin ekonomi på egen hand och om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Katrineholms kommuns riktlinjer för förmedlingsmedel utgår från lagar och förordningar.

En enskilde kan han/hon hos socialnämnden ansöka om hjälp med att hantera sin ekonomi. Den enskilde kan då beviljas förmedlingsmedel, vilket innebär att den enskild lämnar en fullmakt till socialnämnden på sin inkomst, t ex lön eller pension. Den enskilde får då hjälp med att bland annat betala räkningar och att dennes

Stab

inkomster förmedlas till individen enligt upprättad genomförandeplan/överenskommelse med sin socialsekreterare.

Målet med förmedlingsmedel är att hjälpa den enskilde att på sikt själv ta hand om och kontroller sin ekonomi.

Socialförvaltningens bedömning

Socialtjänstlagen är en ramlag som reglerar rätten till bistånd. Lagen definierar inte vilka insatser en person med behov av stöd har rätt till. En kommun har möjlighet att genom politiska riktlinjer tydliggöra hur man i första hand bedömer att socialtjänstlagen ska tolkas, vad gäller rätten till bistånd. Vanligen innebär detta att riktlinjerna beskriver vad som ska föreligga i ett ärende för att rätten till bistånd ska anses uppfylld för en viss insats. Riktlinjer för förmedlingsmedel upprättas ifrån gällande lagar och förordningar för att ge bättre och tydligare stöd till socialsekreterarna för rättssäker handläggning.

Ola Nordqvist
Förvaltningschef

Beslutet skickas till:
Akten

Riktlinjer för Förmedlingsmedel

Antagen av socialnämnden den XX juni 2018

Innehåll

Bakgrund	3
Lagstiftning	3
Socialtjänstlagen 4 kapitel 1§	3
Dokumentationsskyldighet.....	3
Handelsbalken- Syslomannaskap 18 kapitel	3
Godmanskap.....	3
Syfte och mål	4
Handläggning.....	4
Genomförandeplan och uppföljning	4
Pågående förmedlingsärenden	5

Bakgrund

När en enskild av olika anledningar inte klarar att sköta sin ekonomi på egen hand, kan han/hon hos socialnämnden ansöka om hjälp med att hantera sin ekonomi. Den enskilde kan då beviljas förmedlingsmedel, vilket innebär att den enskilde lämnar en fullmakt till socialnämnden på sin inkomst, t ex. lön eller pension. Den enskilde får då hjälp med att bland annat betala räkningar och att dennes inkomster förmedlas till individen enligt upprättad genomförandeplan/överenskommelse med sin socialsekreterare.

Lagstiftning

Socialtjänstlagen 4 kapitel 1§

I 4 kap. 1§ i socialtjänstlagen (SoL) står det att den som inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Syftet är att den enskilde genom biståndet ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

En ansökan om förmedlingsmedel ska prövas som ett biståndsärende enligt 4 kap. 1 § SoL. Om socialnämnden kommer fram till att rätt till förmedlingsmedel föreligger ska beslut fattas enligt 4 kap 1 § SoL. Om denna rätt inte föreligger ska socialnämnden, liksom i andra biståndsärenden, fatta ett avslagsbeslut samt lämna besvärshänvisning.

Dokumentationsskyldighet

Den dokumentationsskyldighet som finns reglerad för socialtjänstens verksamhet i 11 kap. 5 och 6 §§ i SoL gäller även för förmedlingsmedel. Detta innebär att löpande anteckningar ska föras, regler om insyn i akten och rätten att anteckningar förda till akten ska tillämpas. Arbetet ska också präglas av kvalitet och säkerhet enligt 3 kap. 3§ i SoL. Handläggning och verkställighet av förmedlingsmedel ska ske på samma sätt som för allt övrigt bistånd inom socialtjänsten.

Dokumentation ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om de enskilde. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktigt ska detta dokumenteras enligt 11 kap. 5§ SoL.

Handelsbalken- Sysslomannaskap 18 kapitel

Det finns bestämmelser i handelsbalken om sysslomannaskap som berör förmedlingsmedel. Det innebär att socialtjänsten har en redovisningsskyldighet, som innebär att inkomster och utgifter ska redovisas till den enskilde samt att betalningar ska styrkas med verifikationer.

När uppdraget upphör ska en slutredovisning lämnas. Om det då skulle föreligga brister i hanteringen av den enskildes egna medel kan sysslomannaskapet bli ersättningsskyldig. Det framgår också i skrivelsen att den enskilde har dispositionsrätt till sina egna medel och därför är det viktigt att en skriftlig överenskommelse finns om hur medlen ska disponeras.

Godmanskap

Socialnämnden har en skyldighet enligt 5 kap. 3§ i socialtjänstförordningen (SoF) att anmäla till överförmyndaren om bedömning görs att den enskilde har behov av god man. Regler om god man finns i 11 kap. föräldrabalken (FB). Det framgår där att om någon på grund av sjukdom, psykisk

störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom, eller sörja för person ska rätten besluta om att anordna godmanskap åt den enskilde.

En ansökan om god man kan också göras av den enskilde. Om den enskilde ej har möjlighet att ansöka själv t.ex. på grund av sjukdom kan en anhörig göra en ansökan om god man men då krävs att det finns läkarintyg som styrker behovet.

Syfte och mål

I 4 kap. 1§ i SoL står det att den som inte kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och för sin livsföring i övrigt. Syftet är att den enskilde genom biståndet ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Målet med förmedlingsmedel är att hjälpa den enskilde att på sikt själv ta hand om och kontrollera sin ekonomi.

Handläggning

Ansökan om förmedlingsmedel ska prövas som ett biståndsärende enligt 4 kap. 1§ SoL.

I *utredningen* som ligger till grund för beslutet utreds möjligheten om behovet kan tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska i första hand hänvisas till banken för att se över möjligheten till betalningsförmedling, registrera betalning av fakturor via autogiro, få hjälp via anhöriga och kontakta kommunens budget- och skuldrådgivare.

Om socialnämnden kommer fram till att rätt till förmedlingsmedel föreligger ska *beslut* fattas enligt 4 kap. 1§ i SoL. Om rätten till förmedlingsmedel ej föreligger och behovet kan tillgodoses på annat sätt ska ett avslagsbeslut fattas och en besvärshänvisning lämnas till den enskilde. Beslut om förmedlingsmedel är tidsbegränsat och innefattar en period på sex månader. Den tiden ska aktivt användas för att stödja den enskilde i att utveckla förmågan att klara sin livsföring och att hantera sina egna medel.

Om det visar sig att den enskilde är i fortsatt behov av förmedlingsmedel kan en ny period på sex månader beviljas. Det är viktigt att ansökan om god man tas i beaktning i de förmedlingsärenden som beviljas flera gånger. Den enskildes behov av hjälp kan då vara mer långvarig och mer omfattande att en god man kan vara mer lämplig för att tillgodose den enskildes behov. Stor restriktivitet ska alltid iaktas då det gäller att bevilja den enskilde förmedlingsmedel.

Genomförandeplan och uppföljning

I samband med att ett förmedlingsmedel beviljas ska en *överenskommelse/genomförandeplan* upprättas med den enskilde. En genomförandeplan ska innehålla mål för förmedlingsmedlet och hur den enskilde på bästa sätt ska kunna återta ansvaret för sin ekonomiska planering.

Genomförandeplanen ska även innehålla en överenskommelse om vilka räkningar som ska betalas från socialtjänsten samt hur och när betalningar till den enskilde ska göras. Genomförandeplanen ska också innehålla en överenskommelse om vem som ansvarar för vad och när en uppföljning ska ske.

Uppföljning ska göras var tredje månad där socialtjänsten tillsammans med den enskilde ska se om någon förändring skett och om utformningen av genomförandeplanen bör ändras utifrån de nya förutsättningarna. Syftet med uppföljningar är också att se om målet/målen för insatsen uppnåtts. Under uppföljning ska genomförandeplanen granskas och revideras utifrån ändrade förutsättningar och behov hos den enskilde. Om behovet av förmedlingsmedel kvarstår kan en ny sex månads period beviljas.

Budgetrådgivning är i dagsläget kostnadsfritt hos kommunen och bör därmed vara en obligatorisk del i planeringen. En budgetrådgivare ger den enskilde råd om hur man ska lägga upp sin budget och instruerar i hur man bör prioritera och betala sina räkningar. Budgetrådgivaren kan också hjälpa den enskilde att ansöka om skuldsanering om behov finns.

Pågående förmedlingsärenden

Alla ekonomiska transaktioner verkställs i verksamhetssystemet Treserva. Den enskilde kan följa samtliga inbetalningar och utbetalningar på sitt förmedlingskonto. Socialtjänsten måste enligt lag erbjuda redovisning genom avstämning varje månad. Den enskilde kan då erhålla ett skriftligt och muntligt kontobesked med saldoredovisning. Den enskilde ska informeras både skriftligt och muntligt att hon/han när som helst kan ändra överenskommelsen eller avsluta insatsen samt att hon/han har rätt att ta del av vad som skrivs i journalen.

SOCIALFÖRVALTNINGEN

Datum
2018-06-05

Vår beteckning
SOCN/2018:52 -
759

Ledning

Vår handläggare

Linda Qvarnström

Ert datum

Er beteckning

Socialnämnden

Handlingsplan för socialförvaltningens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialförvaltningen föreslår socialnämnden att godkänna handlingsplan för Socialförvaltningens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Sammanfattning av ärendet

Hedersrelaterat våld och förtryck kan te sig på många olika sätt: fysiskt, psykiskt, sexualiserat eller genom andra våldstyper, precis som våld i nära relation generellt. Det inkluderar även könsstympning, påtvingad abort, tvångsgifte och påtvingat eller understött självmord. Motivet till varför våldet utövas skiljer hedersrelaterat våld och förtryck från annat våld genom att grunden är att upprätthålla en familjs eller släkts heder. Hedern innehas framför allt av män men riskeras genom kvinnors och flickors faktiska eller påstådda beteende. Att bryta mot normerna inom en hederskontext ställer höga krav på individen och således också på samhället att ställa upp med stöd och skydd till den som utsätts.

Syftet med Socialförvaltningens handlingsplan är att anställda inom förvaltningen ska ha god kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck. Kunskapen ligger till grund för att förebygga våldet och förhindra upprepning. De som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck ska ges adekvat stöd och hjälp utifrån behov. Kompetensen ska öka inom socialtjänsten, arbetet ska utvecklas, samordnas och genomföras i enlighet med lagstiftning och styrdokument.

Ärendets handlingar

- Handlingsplan för Socialförvaltningens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Ola Nordqvist
Förvaltningschef

Beslutet skickas till:
Akten

Handlingsplan för Socialförvaltningens arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck

Socialförvaltningen
2018-2020

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	3
1.1.	Regler för handlingsplanen.....	3
1.2.	Kvalitetssäkring	3
2	Syfte.....	3
3	Mål.....	3
3.1.	Målgrupper	4
4	Hedersrelaterat våld och förtryck	4
4.1	Familjepyramiden	4
4.1.1	<i>Den dubbla rollen - offer och förövare</i>	5
4.2	Hederskulturens normer	5
4.2.1	<i>HBTQ-personer och särskild utsatthet</i>	6
4.3	Religionens betydelse	6
4.4	Det svenska samhället som förstärkare av hedersförtryck.....	6
4.5	Tvångs gifte.....	6
4.6	Kvinnlig könsstympning	6
5	Ansvar och samverkan.....	7
5.1	Kommunens ansvar	7
5.1.1	<i>Relationsvåldsteamet</i>	7
5.2	Landstingets ansvar	8
5.3	Polisens ansvar	8
5.4	Åklagarmyndighetens ansvar	8
6	Resultatmål	9
	Källförteckning.....	12
	Bilaga 1 – PATRIARK	13

1 Inledning

Det finns få studier gällande omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck. Enligt en uppskattning av UNFPA (United Nations Population Fund) begås 5000 hedersmord varje år. WHO (World Health Organization) uppskattar att 39 000 flickor under 18 år gifts bort varje dag och att 700 miljoner av världens idag vuxna kvinnor giftes bort som barn. WHO uppskattar också att 125 miljoner flickor och kvinnor lever med konsekvenser av könsstympning (Länsstyrelsen Östergötland, 2018).

Hedersrelaterat våld och förtryck kan te sig på många olika sätt: fysiskt, psykiskt, sexualiserat eller genom andra våldstyper, precis som våld i nära relation generellt. Det inkluderar även könsstympning, påtvingad abort, tvångsgifte och påtvingat eller understött självmord (Kropp, Belfrage och Hart, 2013). Motivet till varför våldet utövas skiljer hedersrelaterat våld och förtryck från annat våld genom att grunden är att upprätthålla en familjs eller släkts heder. Hedern innehas framför allt av män men riskeras genom kvinnors och flickors faktiska eller påstådda beteende. Att bryta mot normerna inom en hederskontext ställer höga krav på individen och således också på samhället att ställa upp med stöd och skydd till den som utsätts.

1.1. Regler för handlingsplanen

Handlingsplanen ska godkännas av socialförvaltningens ledningsgrupp och fastställas av socialnämnden i Katrineholms kommun. Handlingsplanen följs upp och revideras vid behov i slutet av varje år. Versionsbeteckningen ska uppdateras och ändringen ska tydligt framgå i det reviderade dokumentet. Handlingsplanen ska vara känd och förankrad hos all personal i organisationen. Lämplig kommunikationskanal för detta är socialförvaltningens avdelningsmöten. Ansvariga för implementering av handlingsplanen är socialförvaltningens avdelningschefer.

1.2. Kvalitetssäkring

För att säkerställa att socialförvaltningens verksamheter uppfyller de mål som handlingsplanen satt upp är kvalitetssäkringsarbetet viktigt. Kvalitetssäkring av denna handlingsplan sker genom att:

- Handlingsplanens mål och aktiviteter ska integreras i socialförvaltningens styrnings- och ledningssystem i samband med socialförvaltningens verksamhetsplanering.
- Relationsvårdsteamet följer upp handlingsplanen i december varje år. Vid behov görs en revidering av handlingsplanen.

2 Syfte

Syftet med Socialförvaltningens handlingsplan är att anställda inom förvaltningen ska ha god kännedom om hedersrelaterat våld och förtryck. Kunskapen ligger till grund för att förebygga våldet och förhindra upprepning. De som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck ska ges adekvat stöd och hjälp utifrån behov. Kompetensen ska öka inom socialtjänsten, arbetet ska utvecklas, samordnas och genomföras i enlighet med lagstiftning och styrdokument.

3 Mål

Det övergripande målet är att hedersrelaterat våld och förtryck ska upphöra i Katrineholm. Våldsutsatta ska erbjudas råd, stöd och hjälp av god kvalitet. Genom samverkan och samarbete mellan myndigheter och organisationer ska arbetet utvecklas och resurserna användas optimalt.

Kunskaps- och kompetensnivån ska vara hög och anpassad till verksamheternas inriktning och innehåll. Detta gäller alla verksamheter inom socialtjänstens ansvarsområden.

3.1. Målgrupper

Handlingsplanens målgrupp är de vuxna kommuninvånare som är eller har varit utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck samt barn och ungdomar som upplever och/eller upplevt hedersrelaterat våld och förtryck.

4 Hedersrelaterat våld och förtryck

”Hedersrelaterat våld och förtryck, liksom mäns våld mot kvinnor generellt, har sin grund i kön, makt, sexualitet och kulturella föreställningar om dessa. När det gäller hedersrelaterat våld och förtryck är kontrollen av flickors och kvinnors sexualitet central och starkt knuten till kollektivet. I hederstänkandet står föreställningar om oskuld och kyskhet i fokus och familjens rykte och anseende ses som avhängigt flickors och kvinnors faktiska eller påstådda beteende. Detta förhållande kan vara mer eller mindre uttalat och kontrollen kan sträcka sig från vardagliga former av begränsningar i flickors och kvinnors liv som berör exempelvis klädval, socialt umgänge och rörelsefrihet till livsval som utbildning, jobb och giftermål och skilsmässa. I sin mest extrema form resulterar hederstänkandet i hot om våld, våld och dödligt våld.” (Skr. 2007/08:39).

Att uppmärksamma hedersrelaterat våld och förtryck innebär inte att anse att våld i hederns namn är allvarligare än mäns våld mot kvinnor eller våld i nära relation generellt. Däremot har de som utsätts för hedersrelaterat våld särskilda behov som Socialförvaltningen behöver vara medveten om för att kunna tillgodose dessa. Alla måste bemötas som individer samtidigt som samhället måste våga se de strukturer som följer av en hederskontext. Socialförvaltningens ansvar att tillgodose behovet av stöd och hjälp för de som utsätts för våld kräver särskild kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck (Länsstyrelsen Östergötland, 2008).

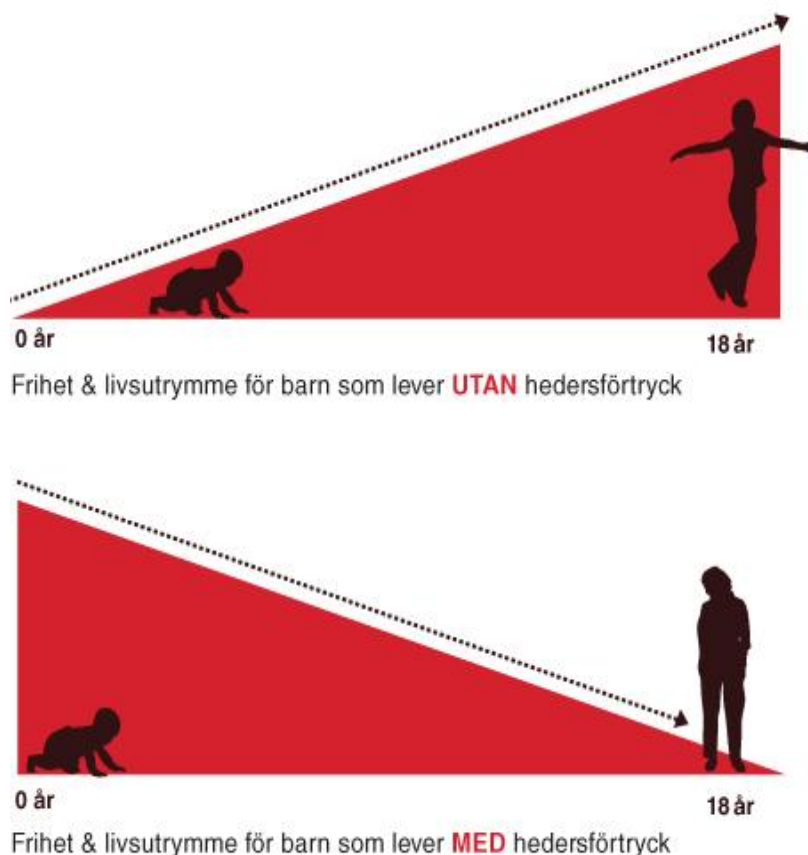
4.1 Familjepyramiden

Familjer där hedersrelaterat våld och förtryck finns kan liknas vid en pyramid. Pyramiden har flera nivåer där pappan befinner sig i toppen och har den avgörande makten i familjen. Pappan är även familjens representant i kontakterna utåt. Flickorna återfinns längst ned i pyramiden. Män har generellt mer makt inom en hederskontext, något som också gör avtryck i barnuppfostran. Pojkar har således ofta mer frihet än sina systrar. Kvinnorna förväntas istället att ta ansvar för det obetalda hushållsarbetet samt för barnen (Länsstyrelsen Östergötland, 2008).

Familjepyramiden ingår även i en annan pyramid, släktpyramiden. Därigenom har familjens medlemmar ett ansvar att förhålla sig inte bara till den egna familjen utan också till andra släktingar. Familjen har därför ansvar över sina medlemmar och dess trygghet i fråga om ekonomi, värderingar och det sociala livet, något som i sin tur medför att den enskilda familjemedlemmen har få privata angelägenheter (ibid.).

Bilden nedan illustrerar hur det är att växa upp utom kontra inom en hederskontext. Utan hedersförtrycket har barn mindre frihet ju yngre de är och självbestämmandet ökar med åldern, barnen förbereds för ett självständigt vuxenliv och vuxnas inflytande minskar, något som överensstämmer med Föräldrabalken 6 kap. 1 § och 11 §. Inom en hederskontext minskar barns,

i synnerhet flickors, självbestämmande med åldern och kontrollen ökar, individen underordnas kollektivet (dinarattigheter.se, 2018).

4.1.1 Den dubbla rollen - offer och förövare

Gränsen mellan offer och förövare är inte alltid så tydlig: pojkar som växer upp i en hederskontext kan ha i uppgift att kontrollera att deras kvinnliga familjemedlemmar följer normerna för ett hedersamt beteende. Att inte utöva kontrollen kan också vara förenat med våld. Även att uppleva våld i familjen, riktat mot andra familjemedlemmar, innebär en utsatthet som kan ha långtgående påverkan på det psykiska välmåendet (Socialstyrelsen, 2013).

4.2 Hederskulturens normer

Inom en hederskontext utgör kyskheter och oskuld centrala värden. Varje individ inom familjen bidrar till familjens heder men ansvaret är olika fördelat. Männen heder handlar framförallt om ekonomi och kontroll över familjen medan kvinnors heder främst är kopplad till sexualitet; kvinnan ska bevara sin oskuld till inträde i äktenskapet och således behöver kvinnor och mäns umgänge begränsas. Familjens rykte står ständigt på spel varför kontroll är nödvändigt för att undvika ryktesspridning som skadar familjen/släktens heder. Alla drabbas av vanäran vilket leder till att samtliga i familjen uppbär ett ansvar för varandras beteende. Om kvinnan/flickan anses ha dragit skam över familjen behöver felsteget rättas genom straff socialt eller fysiskt. Förövaren/na å sin sida uppmanas eller tvingas till att utföra bestraffningen som sanktioneras och/eller planeras av kollektivet (Länsstyrelsen Östergötland, 2008; Socialstyrelsen, 2013).

4.2.1 HBTQ-personer och särskild utsatthet

HBTQ-personer är en särskilt utsatt grupp relaterat till hedersrelaterat våld. Inom en hederskontext är heterosexualitet den enda tänkbara sexualiteten vilket leder till att de som avviker från detta riskerar att utsättas för våld eller exkluderas ur familjen. Även en normbrytande könsidentitet är otänkbar i dessa sammanhang. HBTQ-personer riskerar att utsättas för omvändelseförsök genom att träffa en religiös ledare i ursprungslandet eller genom bortgifte med någon av motsatt kön. Att växa upp med dessa normer kan också leda till att synen på HBTQ-personer som sjuka internaliseras hos de som bryter mot normerna (Socialstyrelsen, 2013).

4.3 Religionens betydelse

Forskning på hedersrelaterat våld och förtryck visar att det inte finns någon koppling till någon specifik religion (NCK, 2011). Ibland använder utövarna av våld i heders namn religion som ursäkt men forskning visar att hedersrelaterat våld är rotat i kulturella, moraliska och sociala traditioner och har samband med en konservativ syn på könsroller (Kropp, Belfrage och Hart, 2013).

4.4 Det svenska samhället som förstärkare av hedersförtryck

Att flytta till ett nytt land medför många svårigheter, särskilt för familjer med bakgrund i en starkt patriarkal och konservativ kontext som flyttar till Sverige där individer har starka rättigheter. Att komma till något annorlunda kan leda till att behovet av att bevara den egna gruppens identitet växer. Det kan även leda till förändringar i maktbalansen inom familjen, då barn ofta lär sig språket snabbare och har lättare att integreras i samhället genom skolan. Då fäder tidigare haft rollen som ansiktet utåt för familjen samt att de vuxna blir beroende av barnens språkkunskaper i relation till myndigheter kan föräldrarnas förlust av auktoritet leda till restriktioner som inte varit nödvändiga i ursprungslandet. Även att barnen blir mer medvetna om sina rättigheter kan leda till att föräldrarnas behov av kontroll ökar. Utöver den egna familjen kan den utökade familjen, utomlands och i Sverige, också kräva att familjen ska bevara traditioner och värderingar för att inte medföra ryktesspridning som skadar hedern (Länsstyrelsen Östergötland, 2008).

4.5 Tvångsgifte

Äktenskap ska ingås med fri vilja av båda parter och parterna behöver vara över 18 år för att det ska vara lagligt i Sverige. Med äktenskap menas även informella äktenskap, så som traditionella och religiösa där parterna anses ha skyldigheter och rättigheter gentemot varandra. Vilsedande äktenskapsresa en brottslig handling samt att planera inför ett tvångsgifte. Tvångsäktenskap samt barn- och kusinäktenskap är viktiga komponenter för att bevara oskuldsnormer och upprätthålla kollektivets heder. Både pojkar och flickor är utsatta för tvångsgifte i liknande utsträckning (Schlytter och Rexvid, 2016).

4.6 Kvinnlig könsstympning

”Med kvinnlig könsstympning avses ingrepp som innebär att större eller mindre delar av de yttre kvinnliga könsorganen avlägsnas eller skadas utan att det finns någon medicinsk grund för ingreppet.” (Socialstyrelsen 2013:21). Orsakerna till att könsstympning utförs är olika, i vissa

områden används religion som en anledning, i andra ses övergreppet som en initiationsrit som ingång till vuxenvärlden samt att könsstympning används för att minska kvinnlig sexualdrift. Gemensamt för de som utövar könsstympning är att det sker inom kvinnornas sfär: det är främst kvinnor som upprätthåller traditionen i form av planering och beslut samt att många kvinnor utför övergreppet. Av stor vikt för könsstympningens förekomst är det sociala trycket att upprätthålla hedern genom oskuld och renlighet. Det finns även familjer som tar avstånd från traditionen (NCK, 2011). I Sverige är könsstympning olagligt (Socialstyrelsen, 2013).

Inom forskningen finns det olika uppfattningar om huruvida könsstympning ska ses som en del i hedersrelaterat våld och förtryck (Socialstyrelsen, 2013). Katrineholms kommun har valt att inbegripa könsstympning i sitt arbete mot våld i hederns namn i enlighet med Länsstyrelsen i Östergötland som har regeringsuppdrag att arbeta riktat mot hedersrelaterat våld och förtryck.

5 Ansvar och samverkan

Polisen, åklagaren, brottsoffermyndigheter, kriminalvården, socialtjänsten och sjukvården samt länsstyrelsen har särskilt ansvar att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Även andra aktörer och ideella organisationer, t.ex. kvinnojouren har en viktig roll i detta arbete.

Behovet av kunskap om hedersrelaterat våld och dess förtecken är av stor vikt hos alla myndigheter som kommer i kontakt med de som utsätts. Om ärendet inte hanteras varsamt kan det få allvarliga konsekvenser och därför krävs goda kunskaper och bra rutiner. I FN:s resolution 55/66 om avskaffande av brott mot kvinnor i hederns namn, fastslår att en bristande förståelse av grundorsakerna till mäns våld mot kvinnor och brott i hederns namn förhindrar möjligheterna att motverka våldet (FNs generalförsamling, 2001).

5.1 Kommunens ansvar

Kommunen har det yttersta ansvaret för att alla som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver (2 kap. 2 § SoL), såsom omsorg, vård och service, upplysningar, råd, ekonomisk hjälp och annat bistånd (3 kap. 1 § SoL).

Socialtjänstens ansvar regleras i Socialtjänstlagen (2001:453) (SoL). Det är en ramlag som ger kommunerna relativt stor frihet att anpassa verksamheten efter de lokala förutsättningarna. Den 1 juli 2007 skärptes socialtjänstlagen i syfte att tydliggöra kommunens ansvar för att ge stöd och hjälp till brottsoffer (5 kap. 11 § socialtjänstlagen). Ändringarna innebär att kommunen särskilt ska beakta att våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld kan vara i behov av stöd och hjälp.

En grund för socialtjänstens arbete är principen om människors lika värde och allas rätt till trygghet, vård och omsorg. De övergripande mål och grundläggande värderingar för socialtjänsten regleras i portalparagrafen 1 kap. 1 § SoL.

5.1.1 Relationsvåldsteamet

Socialförvaltningens öppenvård har ett relationsvåldsteam där insatser riktade till våldsutsatta barn och vuxna samordnas. Relationsvåldsteamet samordnar även Socialförvaltningens övergripande arbete kring våld i nära relation vilket omfattar förvaltningens handlingsplaner, förvaltningsövergripande kompetensutveckling och omvärldsbevakning. Relationsvåldsteamet samordnar även ett hedersteam med representanter från stora delar av förvaltningen för att arbeta med frågan.

5.2 Landstingets ansvar

Hälso- och sjukvårdens ansvar är att upptäcka och identifiera våld i nära relation. Hela sjukvården kan komma i kontakt med personer som utsatts för våld, exempelvis akutvården, kvinnokliniken, psykiatri, barnmorskemottagningen och familjeläkarmottagningarna. Sjukvårdens personal har ansvar för att känna igen, förstå våldet samt informera om möjligheten till stöd hos Relationsvåldsteamet.

Landstinget har program för sjukvårdens arbete med personer utsatta för våld i nära relation. Det har även ett handlingsprogram till stöd vid misstanke om barn som far illa. Gemensamt för dessa är att öka kunskapen och förbättra beredskapen kring kvinnor och barn som utsätts för våld.

Landstinget kan vara behjälpligt med att dokumentera skador hos våldsutsatta. Personal har även ett ansvar att ställa frågan om våldsutsatthet i anamnesen samt anmäla oro för barn enligt 14 kap. 1 § SoL.

Det förekommer att unga kvinnor söker hjälp hos vården för att få ett så kallat "oskultsintyg" eller för att de känner en oro på grund av press att blöda på bröllopsnatten utifrån myten om mödomshinnan och därför vill genomgå en operation för att konstruera en hinna. Då vården under inga omständigheter kan tillmötesgå önskemål gällande intyg eller operation är det viktigt att möta upp kvinnornas oro och bekräfta dem i sina rättigheter.

5.3 Polisens ansvar

Många brott, allt från ofredande till mord, kan vara aktuella. Utöver andra våldsbrott är även äktenskapstvång, vilseledande till tvångsäktenskapsresa och könsstympning brott kopplade till hedersrelaterat våld. Även försök, förberedelse, stämpling samt underlåtenhet att avslöja eller förhindra brott är straffbart, detta gäller även om brotten begås utanför Sveriges gränser. Polisen har också ett ansvar att utreda hedersrelaterat våld och förtryck skyndsamt för att minska risken för represalier mot den utsatta. Polisen har också ansvar att rapportera oro för barn som far illa enligt 14 kap 1 § SoL samt att informera de som utsatts för möjligheterna till stöd inom Relationsvåldsteamet.

5.4 Åklagarmyndighetens ansvar

Åklagarens ansvar inbegriper att leda polisens brottsutredning, fatta beslut om åtal ska väckas samt att föra talan i domstol. Åklagaren har även ett ansvar att förmedla information gällande utredning samt varför utredning läggs ned samt om möjliga skadeståndsanspråk. Brott relaterade till hedersrelaterat våld och förtryck faller under allmänt åtal.

6 Resultatmål

Vision: Ingen ska utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck

Delmål: Att alla som arbetar på socialförvaltningen ska ha kunskap kring hedersrelaterat våld och förtryck

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Socialnämnden ska implementera handlingsplanen i organisationen.	Gå igenom handlingsplanen på APT på respektive avdelning	Avdelningscheferna	2018
All personal ska ha god kompetens gällande hedersrelaterat våld och förtryck	All personal ska få grundläggande utbildning rörande hedersrelaterat våld och förtryck	Relationsvåldsteamet	Kontinuerligt
Det ska finnas rutiner inom arbetsgrupperna barn, unga, vuxna samt i öppna insatser rörande att fråga klienter och/eller uppmärksamma och bemöta hedersvåld	Utforma rutiner inom hedersteamet	Enhetschefer för respektive arbetsgrupp	2018
Det ska finnas rutiner inom samtliga arbetsgrupper rörande att fråga klienter och/eller uppmärksamma och bemöta hedersvåld	Utforma rutiner inom hedersteamet	Enhetschefer för respektive arbetsgrupp	2020
Att det ska finnas personal med kompetens att genomföra riskbedömningar enligt standardiserade metoder	När kompetensbortfall sker ska det kompenseras genom adekvat utbildning.	Relationsvåldsteamet	Kontinuerligt
All personal inom Socialförvaltningen ska hålla sig ajour med kunskapsläget, rutinerna samt juridiska förändringar	Deltagarna i hedersteamet ska förmedla det som delges på möten till respektive arbetsgrupp	Relationsvåldsteamet	Kontinuerligt

Kompetensen gällande hedersrelaterat våld ska kartläggas	Hela förvaltningen	Relationsvårdsteamet och staben	2018
--	--------------------	---------------------------------	------

Delmål: Barn i familjer där hedersrelaterat våld och förtryck förekommer ska särskilt uppmärksammas och erbjudas stöd och hjälp på Socialförvaltningen

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Barn och ungas behov av skydd och stöd ska bedömas enligt kvalitetssäkrade metoder	Utforma frågor för att synliggöra våldsutsatthet i en förhandsbedömning. Rutiner ska finnas angående kontakt med vårdnadshavare. Utredning ska göras enligt vedertagna metoder.	Socialsekreterare som arbetar med barn/Barn, unga, vuxna	2018 Kontinuerligt
Barn och unga ska erbjudas stöd utifrån behov	Socialsekreterare för Barn och unga informerar om möjligheten att få stödinsatser för barnen Socialsekreterare utreder och beslutar om bistånd/åtgärd	Socialsekreterare som arbetar med barn/Barn, unga, vuxna	Kontinuerligt
Barn och unga ska erbjudas trappansamtal		Öppenvården	Kontinuerligt

Delmål: Personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck ska få ett gott bemötande av kompetent personal och erbjudas ett samlat stöd och skydd utifrån sina behov.

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Våldsutsatta erbjuds akut adekvat skydd utifrån deras våldsutsatthet	Genomföra riskbedömning, vid behov ska skyddat boende erbjudas	Vuxenhandläggare, ekonomiskt bistånd om det är aktuellt med ekonomiskt stöd	Kontinuerligt
Våldsutsatta erbjuds behovsanpassat stöd enskilt eller i grupp	Bedömning av insats görs i samråd med vuxenhandläggare, vid biståndsinsats. Vid öppet intag gör Relationsvårdsteamet den bedömningen.	Relationsvårdsteamet	Kontinuerligt

Delmål: Information om mänskliga rättigheter och svensk lagstiftning till människor som tillhör riskgrupper för att utsättas respektive utöva hedersrelaterat våld och förtryck

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Att människor tillhörande riskgrupper ska ha kunskap om deras rättigheter och skyldigheter samt möjligheterna att söka stöd	Utarbeta samarbete med samhällsinstanser som möter målgruppen samt hålla regelbundna föreläsningar	Relationsvåldsteamet	2020

Övrigt

Resultatmål	Aktivitet	Ansvarig	Tidsram
Undersöka om det finns adekvata insatser till utövare	Omvärldsbevakning och söka kunskap hos verksamheter med gedigen erfarenhet av arbete mot heder.	Relationsvåldsteamet	2020
Upprätthålla samverkan med andra förvaltningar, myndigheter och frivilligorganisationer	Samverkansmöten två gånger per termin	Relationsvåldsteamet	Kontinuerligt
Öka kompetensen om hedersrelaterat våld och förtryck i Socialnämnden	Boka in ett tillfälle för kompetensutveckling.	Avdelningschefen för öppenvården	2018

Källförteckning

FNs generalförsamling (2001). Resolution 55/66. *Working towards the elimination of crimes against women committed in the name of honour.*

Länsstyrelsen Östergötland (2008). *Våld i hederns namn: handbok för skola och socialtjänst om skyldigheten att se och hjälpa utsatta.* ([2. rev. uppl.]). Linköping: Länsstyrelsen Östergötland.

Nationellt centrum för kvinnofrid (2011). *Kvinnlig omskärelse/könsstympling i Sverige: en kunskaps- och forskningsöversikt.* (1. uppl.) Uppsala: Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK), Uppsala universitet.

Schlytter, Astrid & Rexvid, Devin (2016). *Mäns heder: att vara både offer och förövare.* 1. uppl. Lund: Studentlitteratur

Skr. 2007/08:39 *Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck och våld i samkönade relationer.*

Socialstyrelsen (2013). *Vänd dem inte ryggen: utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck.* Stockholm: Socialstyrelsen.

Bilaga 1 – PATRIARK

PATRIARK är ett evidensbaserat riskbedömningsinstrument utarbetat av fil.dr. P. Randall Kropp, fil.dr. Henrik Belfrage och fil.dr. Stephen D. Hart. Instrumentet är särskilt framtaget för att bedöma hot- och riskbild när det kommer till hedersrelaterat våld. Även PATRIARK är uppdelad i tre delar:

1. Typ av hedersrelaterat våld: bedömaren ska undersöka våldsutövarens motiv och hur våldet har sett ut, huruvida våldet har ökat i frekvens över tid etc.
2. Psykosociala problem: våldsutövarens status i samhället samt psykiska och fysiska mående beskrivs.
3. Sårbarhetsfaktorer hos offret: här undersöks den våldsutsattas grad av ambivalens, livssituation samt motivation att ta emot stöd och hjälp.

Utföraren av riskbedömningen ska även ge förslag på potentiella riskscenarion och hur riskerna ska hanteras.

Socialnämnden

Dataskyddsbud för socialnämnden

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att utse Svitlana Jelisic till dataskyddsbud för socialnämnden.

Att finansiering sker inom befintlig ram för kommunledningsförvaltningen.

Sammanfattning av ärendet

I samband med att dataskyddsförordningen träder i kraft den 25 maj 2018 behöver ett dataskyddsbud utses och anmälas till Datainspektionen.

Katrineholm kommun har tillsammans med Vingåker, Flen, Strängnäs, Gnesta och Oxelösunds kommuner beslutat att skapa en gemensam funktion som dataskyddsbud. Ombudet gäller för samtliga nämnder, kommunala bolag samt kommunalförbund.

Flen är värdkommun och arbetsgivare för det gemensamma dataskyddsbudet. Kostnaden fördelas mellan samtliga kommuner baserat på invånarantal. Kostnaden för Katrineholms kommun uppgår till 201 600 kr per år och finansieras via kommunledningsförvaltningens budget. Beslut om dataskyddsbud fattas i respektive nämnd och styrelse. Respektive nämnd och styrelse ansvarar även för att anmäla dataskyddsbudet till Datainspektionen.

Uppdrag och ansvar för dataskyddsbudet och kommunerna regleras genom avtal.

Ärendets handlingar

Ärendebeskrivning

Dataskyddsförordningen eller General Data Protection Regulation (GDPR) träder i kraft inom EU:s samtliga medlemsländer den 25 maj 2018. En EU-förordning blir direkt tillämplig i medlemsländerna till skillnad från EU-direktiv. Genom att nya regler träder i kraft upphör nuvarande personuppgiftslag (PuL). Syftet med den nya förordningen är att skydda fysiska personers integritet vid behandling av personuppgifter samt att det ska vara fritt flöde av personuppgifter inom EU.

Den nya förordningen bygger på tidigare regler på området, men innehåller också en del nyheter. En nyhet är att varje personuppgiftsansvarig som är en myndighet måste

Stab

utse ett dataskyddsbud. Tidigare PuL-ombud var frivilliga för kommunerna. PuL-ombudens uppdrag avslutas genom att PuL upphör att gälla när dataskyddsförordningen träder i kraft.

Dataskyddsbud kan vara en anställd i den egna verksamheten eller så kan uppgiften utföras med stöd av ett tjänsteavtal. Inom kommunen är varje myndighet (styrelse eller nämnd) personuppgiftsansvarig. Därför ska varje styrelse och nämnd utse dataskyddsbud för sin myndighet.

Ett dataskyddsbud ska informera och ge råd och stöd till de personuppgiftsansvariga och till de anställda som hanterar personuppgifter om deras skyldigheter enligt dataskyddsförordningen och andra dataskyddsbestämmelser. Vidare ska dataskyddsbud övervaka efterlevnaden, hjälpa till att ta fram riktlinjer och policys på området, samarbeta med tillsynsmyndigheten Datainspektionen och vara kontaktperson till de som är registrerade. Uppgifterna för dataskyddsbud kan utföras av en eller flera personer i grupp.

Arbetet med att förteckna personuppgiftsbehandlingar, bestämma ändamål och syfte med behandlingen, göra inventeringar för att se vilka lagliga grunder myndigheten har för sin behandling av personuppgifter landar in på varje nämnd och styrelse. Dataskyddsbudets uppgift är att övervaka detta arbete och att ge råd och stöd, men inte att utföra t ex förteckningar och inventeringar.

Ann Godlund
Enhetschef

*Beslutet skickas till:
Flens kommun
Svitlana Jelisic
Datainspektionen
Akt*

Månadsrapport

Socialnämnden

Maj 2018

Innehållsförteckning

1	Drift.....	3
1.1	Helårsprognos.....	3
1.2	Åtgärder som är inräknade i helårsprognosen.....	4

1 Drift

1.1 Helårsprognos

Socialförvaltningen har för verksamhetsåret 2018 fortsatt stora utmaningar. De tre stora utmaningarna är höga kostnader för försörjningsstöd, höga kostnader för externa placeringar samt kostnader för inhyrda socionomkonsulter. Den avgörande orsaken till att kostnaderna för externa placeringar har ökat beror på ett ökat antal allvarliga anmälningar. Framförallt har behovet av dygnet runt-omsorg ökat markant. Gällande kostnaderna för försörjningsstöd har antalet hushåll som erhåller ersättning minskat men kostnader för ekonomiskt bistånd har inte gjort det i samma utsträckning. Anledningen är stora familjer i behov av stöd. Socialförvaltningen har upprättat en intern åtgärdsplan för att sänka verksamhetens kostnader och således behålla budget i balans.

Åtgärder kopplade till externa placeringar: Socialförvaltningen har påbörjat en översyn av samtliga externa placeringar. Syftet är att kartlägga behovet av stöd på individuell såväl som på övergripande nivå. Detta för att se över möjligheter till anpassning av interna insatser inom socialförvaltningens egen verksamhet. Det kan röra sig om utökade öppenvårdsinsatser samt anpassade lösningar på hemmaplan för både barn unga och vuxna. Dessutom sker en översyn av upphandling och samordning av HVB-placeringar, samt ett samverkansavtal med BUP vid placeringar. Ett länsövergripande samarbete kring barn och unga med komplexa vårdbehov har arbetats fram och är färdigt för beslut i Länsstyrgruppen. Ett arbete för att samverka med landsting och vård- och omsorgsförvaltningen kring barn och unga med komplexa vårdbehov är påbörjat.

Åtgärder kopplade till försörjningsstöd: Tillsammans med Viadidakt och Samhällsbyggnadsförvaltningen utveckla och effektivisera arbetsformer som säkerställer ett tydligt arbetsmarknadsperspektiv i kommunens arbete med försörjningsstödstagare. Översyn av alla ärenden inom försörjningsstöd pågår.

Fortsatt arbete i våra samverkansgrupper TRIS (Tidig Rehabilitering I Samverkan) och RIGA (Rätt Insats Gemensamt ansvar) för de personer som av olika anledningar står långt ifrån arbetsmarkanden och inte har rätt att del av ersättning från Försäkringskassan. Översyn av subventionerade anställningar är också nödvändigt för att fler personer ska komma i egen försörjning.

Med anledning av omorganisation inom Arbetsförmedlingen behöver socialförvaltningen hitta nya vägar för samarbete, vilka kommer att startas upp under maj månad. Arbetsförmedlingen är en viktig samverkanspart i arbetet kring att minska kostnader för försörjningsstöd.

Samtliga åtgärdsplaner ovan kräver nära samverkan med interna och externa samverkansparter. Rapport kring åtgärdsplanen när det gäller försörjningsstöd och externa placeringar kommer att lämnas till kommunstyrelsen månadsvis.

Åtgärder kopplade till personalförsörjning: Socialförvaltningen har som mål att ta fram en plan för utfasning av socionomkonsulter. I och med ett ökat antal inkomna ärenden och nystartade utredningar, framförallt under april månad, är bedömningen dock att utfasningen inte kommer att lyckas fullt under 2018. Socialförvaltningens bedömning är att utfasningen av socionomkonsulter måste ske succesivt och gå hand i hand med en god arbetsmiljö och att skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar personalförsörjning.

Övriga åtgärder: Socialförvaltningen planerar även att se över verksamhetens arbetsprocesser för att förenkla och bli mer tillgängliga för brukare och klienter. Exempelvis genom ett fortsatt utvecklingsarbete med digitalisering av ansökningar för ekonomiskt bistånd kopplat till vårt

verksamhetssystem, digitalt stöd för klienter inom missbruksvården och taligenkänning för att förenkla journalskrivande och därigenom frilägga mer tid för klienten. Arbete sker i samråd med CGI, leverantör av verksamhetssystemet Treserva samt kommunens IT-enhet.

Prognosen helår 2018 utgår från budget för år 2018. Den största avvikelsen mot budget, till och med april månad, är på socialförvaltningens myndighetsutövning. Avdelningen tampas med stora kostnadsdrivare så som HVB placeringar, försörjningsstöd och konsulter men avdelningen förväntas även erhålla ersättning från Migrationsverket i sådan omfattning att de utökade kostnader för året kommer täckas av extern finansiering, framför allt från Migrationsverket. För mera detaljer kring detta hänvisas till tertialrapporten som bifogas till nämnden.

1.2 Åtgärder som är inräknade i helårsprognosen

Myndighet

Två barnutredare har sagt upp sig under maj månad. En slutar i augusti och den andra i juli. Tre handläggare (en barnutredare samt två från mottagningen) har meddelat att de ska få barn under hösten. Vi vet också att det är fler handläggare som aktivt söker nya arbeten.

Budget- och skuld: Att orka. Att kunna hålla rimliga väntetider, vilket vi har i dag. Det är bra att fler ansöker om hjälp, men det innebär också att antal ärenden inte går ner, tvärtom, det är fortsatt högtryck avseende antal personer som ansöker om skuldsanering, enligt lag. Under föregående år (2017) inkom det drygt 19 000 skuldsaneringsansökningar, detta avser hela riket. Se verksamhetsrapport avseende år 2017, gällande Katrineholms och Vingåkers kommuner. Prognosen för år 2018 är likartad som för föregående år. Beviljandegraden gällande den vanliga skuldsaneringslagen var 63 %. 37 % fick således avslag på sin ansökan. Vad som händer med de 37 % som får avslag pratas det väldigt lite om. Vad gäller den s.k. F-skuldsaneringslagen är det relativt få som ansöker och än mindre som blir beviljade. Det negativa med så många ansökningar är att KFM:s handläggningstider är och blir mycket långa, detta trots resurstillskott.

Mottagningen på ekonomiskt bistånd har under april månad flera samtal från studerande som har studieuppehåll under sommaren. Vi hänvisar till de sommarvikariat som ännu finns ute på arbetsförmedlingen och på Katrineholms kommuns hemsida. Kommer det att komma ansökningar från studerande på gymnasier eller högskolenivå som ska fortsätta studera till hösten kommer de att bli erbjudna kompetenshöjande insatser på Viadidakt under tre veckor. Deltagande krävs för att ha rätt till ekonomiskt bistånd.

Utmaningen att få kontakt med arbetsförmedlingen för att ställa frågan om personers planering alternativt att vi ska aktualisera personerna på Viadidakt kvarstår.

Många helgdagar i maj påverkar arbetet. Lika stor arbetsmängd utförs på mindre tid.

Enheten för ekonomiskt bistånd har varit delaktiga i mottagande av en kvotfamilj som blivit placerade i Katrineholms kommun. Det har varit en utmaning då det i dagsläget inte finns någon upparbetad rutin eller tydligt ansvarsfördelning vid mottagandet av kvot flyktingar. Vi har löst detta utifrån bästa förmåga, men det kräver tid från socialsekreterares ordinarie uppdrag.

Att schemalägga personalen under sommaren för Akutboendet.

Sysselsättning för boende i kategoriboendet som har aktivitetsersättning/pension.

Utredarna för sociala kontrakt har börjat planera framåt och följa upp äldre pågående ärenden gällande sociala kontrakt. Genom uppföljningarna har vi funnit några klienter som vi anser vara redo att överta hyreskontraktet för lägenheten, varefter kontakt har tagits med aktuell

fastighetsägare för diskussion omkring detta. Olika fastighetsägare har olika förhållningssätt till huruvida klienten tillåts att överta hyreskontraktet. Vi har börjat göra uppföljningar av hyresskulder/ skulder. Vi har svårigheter att få nya lägenhetskontrakt från fastighetsägare, endast hos fastighetsägaren KFAB har vi ett litet inflöde av nya lägenheter. Vi har även möjlighet att flytta in klienter i redan befintliga lägenheter när klienter väljer att flytta.

Ett problem som vi ofta stöter på är att boenden inom träningsboende/socialt kontrakt inte är motiverade till att ta tag i sina skulder, exempelvis genom att upprätta kontakt med budget- och skuldrådgivare. Det försvårar kraftigt möjligheten till övergång till eget hyreskontrakt, vilket är målet med insatsen. Hur motiverar vi klienter som redan har en beviljad/pågående insats till att ta tag i sin skuldproblematik?

Vi har också generellt problem med klienter som har en ovilja att följa upprättat avbetalningsplan för skulder till Socialförvaltningen.

Ärenden

Uppgifter om ärendeinflödet för ekonomiskt bistånd under maj saknas.

Ärendeinflödet var fortsatt högt under maj månad när det gäller inledda barnutredningar. Vi har under maj gjort fler placeringar än tidigare, både enligt SoL och enligt LVU.

I maj har det inkommit 24 ansökningar/anmälningar. Ärendeinflödet på vuxen sidan har också ökat jämfört med tidigare men det är inte lika stor ökning som på barnsidan.

Det har även varit ett högre tryck på vår beredskap under maj jämfört med maj förra året.

Ensamkommandegruppen: 1 ny-gammalt ärende återaktualiseras. 1 avslutat ärende. 3 omplaceringar. 6 st ungdomar som är ekb står i kö till Klivets stödboende. 1 st i kö till Kollektivet. 5 st överväganden.

Barnhandläggare: 2 nya ärenden. 18 st överväganden har gjorts under månaden. 7 st umgängen med placerade barn.

Familjehemsgruppen: Inget att rapportera utöver att vi ser en ökad efterfrågan på kontaktpersoner. Familjehemsförfrågningar är mer konstant.

Familjerätt: 4 nya, 3 avslutade och totalt 8 pågående samarbetsamtal under månaden. 12 faderskapsärenden, 1 Vårdnadsutredning samt 4 snabbupplysningar. 1 utredning avseende SFV samt 1 avtalsskrivning. Familjerättsgruppen går även in och gör S-protokollen gällande faderskap då medarbetare från Staben är sjukskriven.

Budget- och skuld har 22 stycken ärenden i kö. 10 st kom inte på sitt inbokade besök!

Pågående ärenden: $94 + 73 = 167$ skuldsaneringar. $9 + 4 = 13$ övriga ärenden, som frivilliga skuldsaneringar, ackord, omprövningar, överklaganden, budgetarbete etc.

Inkomna nya ärenden under maj månad: $9 + 8 = 17$ skuldsaneringar och 1 övrig. Totalt 18 st.

Avslutade ärenden under maj månad: $3 + 5 = 8$ skuldsaneringar, $0 + 0 = 0$ övriga, som frivilliga skuldsaneringar, budgetrådgivning etc. $0 + 2$ har avbrutit!

Antal besök under maj månad: $41 + 33 = 77$ st.

Boendecoacher tr. boende har fått in 1 ny klient och avslutat 5 klienter. Vi har totalt 30 klienter och 50 hembesök i månaden.

Boendecoacher kat. boende: 4 boende i kategori-boendet under maj. 3 boende under maj månad i modulerna.

Inflödet till utredarna för sociala kontrakt har minskat jämfört med föregående månad. Vi har

just nu 144 pågående ärenden, varav 100 träningsboenden/sociala kontrakt. Ärendeinflödet är oförändrat. Ett opåbörjat ärende. Det har inkommit 6 nya ansökningar under maj månad. Beviljandefrekvensen är oförändrad. Totala antalet ärenden är 144 stycken. För april 2018 var antalet pågående ärenden 148 stycken.

Inga förfrågningar om hyresgaranti har inkommit under maj månad.

Under maj månad har 6 stycken varningsbrev skickats till klienter. Innan varningsbrev skickas ut, skickas två påminnelsebrev ut till klienten.

Förbättringar/framtid

Fem handläggare har varit på uppföljningsseminarium "Se barnet".

Verksamhetsledare på enheten blir invald i den nationella styrgruppen för Skolfam. Positivt att kommunen blir del av den centrala organisationen kring Skolfam.

Projektledare Kerstin Thuresson har varit och informerat om projekt MIKA som startar upp i juni. Deltagare kommer att rekryteras via arbetsmarknadsenheten Viadidakt. Några socialsekreterare som har personer som idag går på SFI i sina tankat som lämpliga deltagare.

Enhetschef tillsammans med några av övriga enhetschefer och verksamhetsutvecklare har påbörjat en tvådagarsutbildning i systematisk uppföljning som anordnas av FOU.

Fortsatt arbete under månaden i arbetsgruppen för det gemensamma uppdraget med Viadidakt och samhällsbyggnadsförvaltningen att minska antalet personer som är beroende av ekonomiskt bistånd. Genomgång av statistik och aktuella personers orsakskoder som är beroende av ekonomiskt bistånd har påbörjats. Planering av att genomföra ett studiebesök i Borås. Där kommer förvaltningschef, avdelningschef, enhetschef, en verksamhetsledare och 3 socialsekreterare att delta + personel från Viadidakt, samhällsbyggnadsförvaltningen och en representant från AF.

Det har klarlats under månaden att TUNAS verksamhet kommer att upphöra. Den verksamheten har riktats till personer med psykiska besvär. Anledningen till att verksamheten upphör är att arbetsförmedlingen och Försäkringskassan inte vill vara delaktiga i verksamheten. Som jag ser det har verksamheten fångat upp en målgrupp som vi tidigare inte har kunnat erbjuda insatser. Tunas upparbetade verksamhet och kunskap försöker tas tillvara. Förvaltningschefer i Flen, Katrineholm och Vingåker + Viadidakts förvaltningschef har träffats för att diskutera en framtid för verksamheten i någon form.

Det samma gäller för den samverkan som funnit i TRIS (Tidig rehabilitering i samverkan). Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan visar ett mycket svalt intresse för att fortsätta i dagen upparbetade forum. LSG har gett till styrgruppen i TRIS i uppdrag att tillsätta en arbetsgrupp för att diskutera hur samverkan kan utformas i framtiden. Nästa Styrgrupps möte är bokat i juni månad.

Gemensamt "frukostmöte" med socialsekreterare och coacher på Viadidakt har genomförts 23/5 där gemensamma samverkans frågor tas upp.

Budget-och skuld har en önskan om att kunna arbeta mer förebyggande. Är dock fortfarande en ansträngd arbetssituation, inte minst med tanke på vilka som kommer till oss i dag, jämfört med tidigare. Ärendena idag är som tidigare många, men som regel mer långvariga och mer komplicerade än tidigare.

Utredarna av sociala kontrakt har börjat planera framåt och börjat följa upp äldre pågående ärenden. Vi planerar och har påbörjat att succesivt kalla äldre pågående ärenden där det ej är en

insats med boendecoach på uppföljningsmöte, och därefter planera in ett hembesök i klienternas hem.

Vi har börjat att löpande göra uppföljningar av hyresskulder/ skulder. Planeringen framöver är att skulder som gäller boende kommer att skickas kontinuerligt till Kronofogden. Rådande bostadsbrist skapar svårigheter att tillgodose behovet av träningsboenden. Frågan hur skulder som kvarstår när klienten har avslutat sitt träningsboende/socialt kontrakt ska hanteras, diskuteras flitigt inom enheten. Ett generellt önskemål om en mer central skuldhantering inom kommunen finns här.

Personal

Under maj månad har vi anställt en vuxenutredare på den vakanta tjänsten. Vi har även anställt en barnutredare som börjar i augusti, vilket är en utökning av gruppen.

Vi har även anställt två stycken studenter som kommer att arbeta på vår enhet under sommaren.

Rekryteringsprocessen för familjehemssekreterartjänsten avslutas under månaden. En person har erbjudits tjänst med start i slutet av augusti månad.

En konsult, barnhandläggare, avslutar sitt uppdrag på enheten. I dagsläget har enheten en konsult i tjänst.

Åtta personer ur personalgruppen har varit till Örebro på föreläsning ”Att bygga relationer med personer som har kognitiva begränsningar – intellektuella funktionsnedsättningar, ADHD och autism” den 11/4. Föreläsningen var på Campus Universitetssjukhuset i Örebro. En inbjudan som ges till arbetsplatser som slutit PUC – avtal med Socialt arbete vid Örebro universitet.

Några socialsekreterare var även på föreläsning av Miland Mohammadi anordnat av Landstinget Sörmland, Integrationslyftet.

Hela arbetsgruppen har bjudits på smörgåstårta vid APT 11/5. Detta för att tacka medarbetarna för ett bra och engagerat arbete med de personer som är beroende av ekonomiskt bistånd vilket har medfört en minskning av ärenden sedan förra året med cirka 100 stycken.

Personal som varit sjukskriven till viss del har under april börjat arbeta heltid. En vikariats anställning har avslutas under månaden på egen begäran av den anställde. Just nu försöker vi klara oss med en person kort i väntan på att en person kommer tillbaka från föräldraledighet i oktober.

Under sommaren kommer tre socionomstuderade att arbeta i arbetsgruppen som semestervikarier. Vi har även anställt en person som haft utbildningstjänst under året från juni när hennes utbildning är klar och året ut.

Tre utredare sociala boenden varav en är mer riktad till avtalshantering och besiktningsfrågor

Utbildningar/föreläsningar:

Fyra medarbetare deltog på en föreläsning anordnad av Flyktingmedicinskt centrum. Tre medarbetare har deltagit i kommunens Introduktion för nyanställda.

Övrigt

SIP:ar Fyra stycken inom BUV och BUF två stycken.

Under maj månad hölls en informationskväll för familjehem med utländsk bakgrund och som har EKB barn/ungdomar placerade hos sig samt för gode män. Det var god uppslutning då tolv familjehem kom, totalt 20 personer.

Den 22 maj bjöds samtliga våra familjehem in till en familjehemskväll i Flen, det bjöds på

föreläsning och fika. Det var Flens kommun som stod för inbjudan. Trevligt och givande med samverkan mellan kommunerna.

Familjehemsgruppens medarbetare deltar på Katrinesholms marknad där de har ett bord och marknadsför sig i syfte att rekrytera nya familjehem. I anslutning till Katrinesholms marknad är det även en halvsidas artikel om socialförvaltningens behov av familjehem.

Flera medarbetare från enheten deltar i Pride-paraden som anordnas i Katrinesholm.

För budget- och skuld är det viktigt med uppföljningar och att sätta mål för verksamheten och att man arbetar med de nationella rekommendationerna och framtagna vägledning.

Ny jourlägenhet som är inflyttningsklar. Det finns nu två tillgängliga jourlägenheter.

Utredare sociala kontrakt har en ständigt pågående dialog behövs med fastighetsägare för att bryta inlåsnings-effekten för de som bor i träningsboende och sociala kontrakt. Övergången från träningsboende/ sociala kontrakt till eget hyreskontrakt är viktigt och fokus ska ligga på individens förmåga/ situation istället för att det är begränsat till tidsangivelser. Exempel är KFAB där individer behöver bo två år innan övergång till eget hyreskontrakt, och Heimstaden som inte accepterar övergång till eget hyreskontrakt. Individer hålls kvar i utanförskap och det finns inlåsnings-effekter. Det är inte bra och det blir tungarbetat med långa tidsintervaller för individer och socialförvaltning.

Den administrativa assistenten är staben behjälplig med att ha lite koll på leverantörsfakturor med mera på grund av sjukdom på staben. Det har anställts en ny person från och med 1 juni, ska då visa henne hur levreskontrakt är uppbyggd i Agresso vid några tillfällen.

Öppenvården

Under maj månad har Mercur anordnat en anhörighelg med sex deltagare, haft en föreläsning om *Beroendesjukdomen ur ett familjeperspektiv* i Tallåsaulan, där 150 personer deltog, samt ett frukostseminarium för arbetsgivare med information om vilken hjälp som finns att tillgå när det finns misstanke om missbruk hos en medarbetare. 13 chefer deltog på det seminariet. Vidare har Mercur intervjuats av Allers och Sörmlandsbygden om anhörigproblematik, samt deltagit i P4 Sörmland om arbetet med behandling för spelmissbruk. Mercur har även föreläst om sin verksamhet för en läns-gemensam samverkansgrupp där primärvård, Försäkringskassa och kommuner deltog. I Mercurs grupper har deltagandet ökat jämfört med tidigare månad.

Sammanlagt är det 20 stycken som ingår i primär, förlängd och eftervård och fler väntas komma från Värnäs. Samsyn kring behov av medicinering under pågående behandling har lett till förändrade regler hos aktörer i vårdkedjan. Mercur och Värnäs tillämpar nu samma regler, vilket är viktigt. Detta blev tydligt i det arbete förvaltningen genomför med att genomlysna vårdkedjan för vuxenplaceringar.

På Ungdomsenheten har det fältande/ uppsökande arbetet ökat på dagtid då vädret blivit varmare. Ungdomarna rör sig mer ute och det har framkommit indikationer på att ungdomar börjar röra sig mellan skolorna och det skapar en del oroligheter. Ungdomsbehandlarna arbetade under Valborgsnatten då det av tradition kan förekomma mycket ungdomar ute och förkomma en del alkohol. Det visade sig vara en hel del ungdomar ute och det var flera som sökte upp ungdomsbehandlarna för att prata. Det förekom även några berusade ungdomar där samverkan med vårdnadshavare och polis togs. Under maj har Ungdomsenheten bokat in informationsbesök hos alla årskurs 6 och 7 i tätorten. Syftet är att inför sommarlovet presentera ungdomsbehandlarna, verksamheten och hur man får kontakt. Enhetens nya inriktning mot unga anhöriga är det 10 ungdomar mellan 14- 20 år, 9 flickor och en pojke. Fyra av dem deltar i grupp.

I relationsvårdsteamet har man hållit i extern samverkan (bland annat deltagare från akuten, primärvården, psykiatrin, frivården, skolhälsovården, polisen, socialtjänsten) med fokus på sexuellt våld. I Eskilstuna har ett projekt i ämnet blivit permanentat till verksamhet, "teamet för sexuellt våldsutsatta". Karin Arnholm från verksamheten föreläste om ämnet och verksamheten. Under maj har relationsvårdsteamet haft nio nybesök med våldsutsatta. Två våldsutövare har pågående behandling.

I slutet av maj genomförde IVO (inspektionen för vård och omsorg) inspektion på Klivet stödboende, Kollektivet HVB och Vallmovillan HVB. Temat för inspektionen var innehållet i vården där man bland annat tittade på genomförandeplaner. Inspektionerna kommer att återkopplas av IVO under juni.

Under maj har Öppenvården och enheten Sociala boenden påbörjat ett samarbete med föreningen Kamratstödet. Syftet är att nå personer som gjort behandling, är ensamma, har samsjuklighet och inte är har rätt till daglig verksamhet eller av olika andra skäl är i behov dagligt socialt stöd. Ambitionen är att kamratstödet ska utöka tillgängligheten och utveckla stödet. För att få till ett sådant samarbete pågår för närvarande ett arbete med att se om IOP (idéburen offentligt partnerskap) kan vara en möjlighet.

Stab

Under våren deltog socialnämndens alkoholhandläggare vid en gemensam tillsyn med samhällsbyggnadsförvaltningen. I samband med detta tog alkoholhandläggaren spritprover på tio serveringsställen i Katrineholm. Provsvarerna har nu kommit in från Tullverket gällande de spritprover som togs, för alla utom en. De provsvar som har kommit in var utan anmärkning.

I december avslog socialnämnden Pinchos ansökan om stadigvarande serveringstillstånd. Beslutet överklagades. Domen från Förvaltningsrätten har inkommit och gav Katrineholms kommun rätt att inte bevilja serveringstillstånd till tidigare franchisetagare för Pinchos. Under maj har ett stadigvarande serveringstillstånd beviljats för nya sökanden till Pinchos.

Tertialrapport 2018

Socialnämnden

Tertial 1 2018

Innehållsförteckning

1	Förvaltningsberättelse	3
1.1	Sammantagen bedömning med åtgärdsplan	3
1.2	Volymutveckling	4
1.3	Framåtblick	5
2	Målredovisning	6
2.1	Tillväxt, jobb och egen försörjning	6
2.2	Attraktiva boende- och livsmiljöer	6
2.3	Utbildning	6
2.4	Omsorg och trygghet	6
2.5	Kultur, idrott och fritid	7
2.6	Hållbar miljö	7
2.7	Ekonomi och organisation	7
3	Personalredovisning	8
3.1	Personalnyckeltal	8
4	Ekonomisk redovisning	9
4.1	Ekonomiskt utfall enligt driftsredovisningen inkl helårsprognos	9
4.2	Ekonomiskt utfall enligt investeringsredovisningen inkl helårsprognos	9
5	Särskilda uppdrag	10
5.1	Uppdrag från Övergripande plan med budget	10

1 Förvaltningsberättelse

1.1 Sammantagen bedömning med åtgärdsplan

Socialförvaltningen har för verksamhetsåret 2018 fortsatt stora utmaningar. De tre stora utmaningarna är höga kostnader för försörjningsstöd, höga kostnader för externa placeringar samt kostnader för inhyrda socionomkonsulter. Den avgörande orsaken till att kostnaderna för externa placeringar har ökat beror på ett ökat antal allvarliga anmälningar. Framförallt har behovet av dygnet runt-omsorg ökat markant. Gällande kostnaderna för försörjningsstöd har antalet hushåll som erhåller ersättning minskat men kostnader för ekonomiskt bistånd har inte gjort det. Anledningen är stora familjer i behov av stöd. Socialförvaltningen har upprättat en intern åtgärdsplan för att sänka verksamhetens kostnader och således behålla budget i balans.

Åtgärder kopplade till externa placeringar

Socialförvaltningen har påbörjat en översyn av samtliga externa placeringar. Syftet är att kartlägga behovet av stöd på individuell såväl som på övergripande nivå. Detta för att se över möjligheter till anpassning av interna insatser inom socialförvaltningens egna verksamhet. Det kan röra sig om utökade öppenvårdsinsatser samt anpassade lösningar på hemmaplan för både barn unga och vuxna. Dessutom sker en översyn av upphandling och samordning av HVB-placeringar, samt ett samverkansavtal med BUP vid placeringar. Ett länsövergripande samarbete kring barn och unga med komplexa vårdbehov har arbetats fram och är färdigt för beslut i Länsstyrgruppen. Ett arbete för att samverka med landsting och vård- och omsorgsförvaltningen kring barn och unga med komplexa vårdbehov är påbörjat.

Åtgärder kopplade till försörjningsstöd

Tillsammans med Viadidakt och Samhällsbyggnadsförvaltningen utveckla och effektivisera arbetsformer som säkerställer ett tydligt arbetsmarknadsperspektiv i kommunens arbete med försörjningsstödstagare. Översyn av alla ärenden inom försörjningsstöd pågår.

Fortsatt arbete i våra samverkansgrupper TRIS (Tidig Rehabilitering I Samverkan) och RIGA (Rätt Insats Gemensamt ansvar) för de personer som av olika anledningar står långt från arbetsmarknaden, är sjukskrivna och nollklassade hos försäkringskassan. Översyn av subventionerade anställningar är också nödvändigt för att fler personer ska komma i egen försörjning.

Med anledning av omorganisation inom Arbetsförmedlingen behöver socialförvaltningen hitta nya vägar för samarbete, vilka kommer att startas upp under maj månad. Arbetsförmedlingen är en viktig samverkanspart i arbetet kring att minska kostnader för försörjningsstöd.

Samtliga åtgärdsplaner ovan kräver nära samverkan med interna och externa samverkansparter. Rapport kring åtgärdsplanen när det gäller försörjningsstöd och externa placeringar kommer att lämnas till kommunstyrelsen månadsvis.

Åtgärder kopplade till personalförsörjning

Socialförvaltningen har som mål att ta fram en plan för utfasning av socionomkonsulter. I och med ett ökat antal inkomna ärenden och nystartade utredningar, framförallt under april månad, är bedömningen dock att utfasningen inte kommer att lyckas fullt under 2018.

Socialförvaltningens bedömning är att utfasningen av socionomkonsulter måste ske succesivt och gå hand i hand med en god arbetsmiljö och att skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar personalförsörjning.

Övriga åtgärder

Socialförvaltningen planerar även att se över verksamhetens arbetsprocesser för att förenkla och bli mer tillgängliga för brukare och klienter. Exempelvis genom ett fortsatt utvecklingsarbete

med digitalisering av ansökningar för ekonomiskt bistånd kopplat till vårt verksamhetssystem, digitalt stöd för klienter inom missbruksvården och taligenkänning för att förenkla journalskrivande och därigenom frilägga mer tid för klienten. Arbete sker i samråd med CGI, leverantör av verksamhetssystemet Treserva samt kommunens IT-enhet.

1.2 Volymutveckling

Volymmått	Utfall 2017	Utfall tertial 2018	Prognos 2018
Antal hushåll som beviljats ekonomiskt bistånd, genomsnitt per månad	643	598	650
Antal ensamkommande barn och unga	156	71	100
Antal utnyttjade vård dygn i familjehem, ensamkommande barn och unga	21822	4933	15 000
Antal utnyttjade vård dygn i stödboende/HVB, ensamkommande barn och unga	16819	1847	10 000
Antal utnyttjade vård dygn i familjehem, barn och unga exkl ensamkommande	21018	7164	20 000
Antal utnyttjade vård dygn på institution, barn och unga exkl ensamkommande	4060	2204	6 000
Antal utnyttjade vård dygn på institution, vuxna	7387	2322	6 000
Antal utnyttjade vård dygn på Vårnäs, öppet intag	1225	200	1 100
Antal pågående insatser, kontaktfamiljer/kontaktpersoner	84	65	100
Antal kvinnofridsärenden	110	40	100
Antal sociala kontrakt	103	101	120
Antal stadigvarande serveringstillstånd	28	28	30
Antal inkomna aktualiseringar	3617	1 604	4 000
Antal startade utredningar	1679	710	2 000
Antal avslutade utredningar	1836	614	2 000
Antal pågående utredningar	2196	1056	3 000

Kommentar till volymutveckling

När det gäller utvecklingen av försörjningsstöd så fortsätter minskningen av antalet bidragsberättiga hushåll. Däremot minskar inte det utbetalade försörjningsstödet i samma takt. Anledningen till detta är att antalet stora familjer med många barn ökat.

Antalet ensamkommande barn och unga har minskat betydligt, dels har flera av dessa fyllt 21 år och avslutats. De som har fyllt 18 år och varit asylsökande har förts över till Migrationsverkets boenden. Detta påverkar inte kostnaderna då dessa ärenden varit återsökningsbara.

Antalet pågående utredningar har ökat och håller trenden i sig utifrån tertialen så kommer

prognosen för 2018 ligga på en ökning på cirka 50 %. Då flera av dessa utredningar har föregåtts av allvarliga anmälningar om missbruk, relations-, heders- och uppfostringsvåld så ligger trenden för antalet vårdtygn för barn och unga på en ökning med 40 %. Vår förhoppning är att vi kan bromsa denna eventuella ökning med lösningar kopplat till vår öppenvård på hemma plan.

1.3 Framåtblick

Antalet anmälningar, ansökningar och startade utredningar ökar inom socialförvaltningen. Många anmälningar har varit av allvarlig karaktär och resurskrävande både vad gäller personal i utredningsarbetet samt kostnader för insatser och placeringar. Från mars till april ökade antalet utredningar med cirka 100 % och trenden in i maj håller i sig.

Säkerställandet av den ordinarie bemanning, framförallt inom myndighetsutövningen, är en fortsatt prioriterad utmaning inom socialförvaltningen. Verksamheten har under många år haft stora svårigheter att rekrytera socionomer och den nuvarande lösningen med inhyrda socionomkonsulter innebär mycket höga kostnader för förvaltningen. En plan för utfasning av socionomkonsulter har därför tagits fram, men bedömningen är att utfasning inte är möjlig i samma takt som planerat och behovet kommer att kvarstå även efter 2018. Många av de nyanställda socionomerna inom socialförvaltningen kommer direkt från utbildning och har behov av inskolning. Dessutom kommer socialstyrelsens med krav på att handläggare som utför uppgifter inom den sociala barn- och ungdomsvården ska ha högskolekompetens i form av socionomexamen ökade kraven på socialförvaltningens kompetensförsörjning ytterligare.

Förslaget till nya gymnasielagen som det skall beslutas om i riksdagen 7 juni kommer att påverka vårt arbete med ensamkommande, ca 10 individer kan bli aktuella. Det är många oklarheter i den nya lagstiftningen vilket lagrådet påtalat. Planeringen är att det kommer att genomföras ändringar i befintlig ersättningsförordning (2010:1122) så att denna grupp omfattas, dvs. kommunen kommer för de som folkbokför sig att få den vanliga schablonen för nyanlända (133 200 kr) och 750 kr/dygn fram till första kalenderhalvåret som den unge fyller 20 år under förutsättning att hen har studiehjälp från CSN. När det gäller deras boende kommer det inte att göras någon fördelning av de ungdomar som kan omfattas av de nya gymnasireglerna, utan de väljer själva var de vill bosätta sig och söka utbildning efter uppehållstillstånd. De kommer inte att omfattas av bosättningslagen, utan är att betrakta som vuxna egenbosatta.

2 Målredovisning

2.1 Tillväxt, jobb och egen försörjning

Lägesrapport

Socialnämnden, Viadidaktnämnden och Samhällsbyggnadsförvaltningen har i övergripande plan med budget ett särskilt uppdrag att gemensamt utveckla och effektivisera arbetsformer som säkerställer ett tydligt arbetsmarknadsperspektiv i kommunens arbete med försörjningsstödtagare. Detta arbete är påbörjat och pågår enligt planering. En genomlysning av alla försörjningsstödsärenden kopplat till insatser via Viadidakt pågår även. Ett samarbete kommer även att påbörjas med Borås kommun som kommit långt fram inom detta område. En översyn av subventionerade anställningar och samarbete med det lokala näringslivet ingår även i uppdraget.

2.2 Attraktiva boende- och livsmiljöer

Lägesrapport

Socialförvaltningens arbete med bostadsförsörjning för utsatta grupper tenderar att öka. Ett akutboende för hemlösa med missbruksproblem har startats upp. Arbetet med boende för samsjukliga (missbruk, somatisk och psykisk ohälsa) pågår under ledning av en extern konsult. Intervjuer och en workshop är genomförda och ett förslag kommer att presenteras efter sommaren.

Socialförvaltningen ser behov av en initierad dialog om bostadspolitisk gällande utsatta gruppers behov av bostad och socialförvaltningens ansvar för detta.

2.3 Utbildning

Lägesrapport

Behovet av SkolFam (systematiskt arbete med placerade barns skolgång i samverkan med BIF) har ökat, dock kan vi inte ta emot fler elever då arbetet sker inom ordinarie verksamhet. Behov av ytterligare resurser inför 2019 är nödvändiga om vi ska nå fler placerade elever.

2.4 Omsorg och trygghet

Lägesrapport

Arbetet med boende för samsjukliga (missbruk, somatisk och psykisk ohälsa) pågår under ledning av en extern konsult, intervjuer och en workshop är genomförda och ett förslag kommer att presenteras efter sommaren. Detta arbete sker i samverkan med Vård-och omsorgsförvaltningen.

Arbetet med sociala insatsgrupper SIG har i sitt nya intag mött en svårare grupp, ett behov av en samordnare för verksamheten har påtalats av både kommun och polis. Kommer att diskuteras på nästa styrgrupp.

Förslaget till nya gymnasielagen som det skall beslutas om i riksdagen 7 juni kommer att påverka vårt arbete med ensamkommande, ca 10 individer kan bli aktuella. Det är många oklarheter i den nya lagstiftningen vilket lagrådet påtalat. Planeringen är att det kommer att genomföras ändringar i befintlig ersättningsförordning (2010:1122) så att denna grupp omfattas, dvs. kommunen kommer för de som folkbokförs sig att få den vanliga schablonen för nyanlända (133 200 kr) och 750 kr/dygn fram till första kalenderhalvåret som den unge fyller 20 år under

förutsättning att hen har studiehjälp från CSN. När det gäller deras boende kommer det inte att göras någon fördelning av de ungdomar som kan omfattas av de nya gymnasireglerna, utan de väljer själva var de vill bosätta sig och söka utbildning efter uppehållstillstånd. De kommer inte att omfattas av bosättningslagen, utan är att betrakta som vuxna egenbosatta.

En översyn av Socialförvaltningens insatser inom öppenvården är påbörjat så att dessa insatser matcha behoven. Detta som ett led i att öka kvalitén och minska kostnaderna

2.5 Kultur, idrott och fritid

2.6 Hållbar miljö

2.7 Ekonomi och organisation

Lägesrapport

Förslaget till nya gymnasielagen som det skall beslutas om i riksdagen 7 juni kommer att påverka vårt arbete med ensamkommande, ca 10 individer kan bli aktuella. Det är många oklarheter i den nya lagstiftningen vilket lagrådet påtalat. Planeringen är att det kommer att genomföras ändringar i befintlig ersättningsförordning (2010:1122) så att denna grupp omfattas, dvs. kommunen kommer för de som folkbokför sig att få den vanliga schablonen för nyanlända (133 200 kr) och 750 kr/dygn fram till första kalenderhalvåret som den unge fyller 20 år under förutsättning att hen har studiehjälp från CSN. När det gäller deras boende kommer det inte att göras någon fördelning av de ungdomar som kan omfattas av de nya gymnasireglerna, utan de väljer själva var de vill bosätta sig och söka utbildning efter uppehållstillstånd. De kommer inte att omfattas av bosättningslagen, utan är att betrakta som vuxna egenbosatta.

Den nya läns gemensamma socialjouren kommer att starta den 1 oktober 2018. Osäkert med kostnadsbilden, vi räknar med en något högre kostnad under första året för att sedan anpassas till behov av insatser under följande år. I uppdraget ligger att ta fram ett jourfamiljehem och digital signering för socialnämndernas ordförande.

När det gäller attraktiv arbetsgivare så har socialförvaltningen har genomfört olika rekryterings- och studentaktiviteter. Bland annat deltog nämnden i studenteventet samt har fortsatt arbetet med utbildningstjänster under året för att inspirera socionomer till att söka sig till arbeten inom det sociala området, framförallt inom myndighetsutövning. Vi ser över VFU-avtalen och ämnar teckna ett nytt med Linköpings universitets socionomutbildning. Det nya socionomkravet har inte förenklat detta arbete, vi slåss nu med andra kommuner från 1 februari för att kunna anställa socionomer i den sociala barnvården. Vi har också en länsövergripande plan att vidareutbilda icke-socionomer för detta arbete fram till sommaren 2019 då dispensreglerna upphör.

En utvärdering av marknadstillägget för socionomer inom den sociala barnvården är påbörjad.

3 Personalredovisning

3.1 Personalnyckeltal

	Mätdatum/ mätperiod	Tertial 2018			Tertial 2017		
		Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män
Andel månadsanställda som arbetar heltid	30/4	95,8 %	98,1 %	88,6 %	96,5 %	96,2 %	97,2 %
Andel månadsanställda som har en heltidsanställning men har valt att arbeta deltid	30/4	2,8 %	1,9 %	5,7 %			
Genomsnittlig sysselsättningsgrad för månadsanställda som arbetar deltid	30/4	68 %	83 %	61 %	67 %	65 %	75 %
Antal pågående rehabärenden	15/4	7			6		
Antal ärenden på rehabbevakning	15/4	11			8		
Total sjukfrånvaro	1/12-28/2	7,0 %	6,9 %	7,5 %	5,8 %	6,3 %	4,6 %
andel av total sjukfrånvaro som avser långtidssjukfrånvaro (60 dagar eller mer)	1/12-28/2	32,5 %	19,1 %	72,3 %	37,3 %	33,4 %	53,3 %
Sjukfrånvaro tillsvidareanställda	1/12-28/2	6,9 %	6,4 %	8,6 %	5,9 %	6,2 %	5,2 %

Kommentar till personalnyckeltal

Sjuktalen inom socialförvaltningen har ökat något under årets första fyra månader. Bedömningen är att ökningen delvis beror på ett fåtal långtidssjukskrivningar som inte är arbetsrelaterade och delvis på att korttidsfrånvaron ökat under februari månad. Korttidsfrånvaro på grund av förkylningar och influensa tenderar generellt sett att vara som högst under denna period för att sedan minska under sommarhalvåret. Då det är få män anställda inom socialförvaltningen ger enstaka sjukfall stort utslag i statistiken.

4 Ekonomisk redovisning

4.1 Ekonomiskt utfall enligt driftsredovisningen inkl helårsprognos

Driftsredovisning, nettoresultat (tkr)				
Socialförvaltningen	Utfall per 30/4 2018	Budget per 30/4 2018	Avvikelse	Prognos helår 2018
varav nämnd	-406	-396	-10	+/- 0
varav ledning	-4 449	-4 547	+98	+/- 0
varav staben	-2 437	-3 482	+1 046	+/- 0
varav myndighetsutövning	-53 022	-43 487	-9 535	+/- 0
varav öppenvårdsavdelningen	-6 281	-6 671	+390	+/- 0
Totalt	-66 595	-58 583	-8 012	0

Kommentar till driftredovisning

Prognosen helår 2018 utgår från budget för år 2018.

Den största avvikelsen mot budget, till och med april månad, är på socialförvaltningens myndighetsutövning. Avdelningen tampas med stora kostnadsdrivare så som HVBplaceringar, försörjningsstöd och konsulter men avdelningen förväntas även erhålla ersättning från Migrationsverket i sådan omfattning att de utökade kostnader för året kommer täckas av extern finansiering, framför allt från Migrationsverket.

4.2 Ekonomiskt utfall enligt investeringsredovisningen inkl helårsprognos

Investeringsredovisning, nettoresultat (tkr)				
Socialförvaltningen	Utfall per 30/4 2018	Budget per 30/4 2018	Avvikelse	Prognos helår 2018
Digitalisering och E-tjänst	0	-100	100	+/- 0
Möbler och inventarier ny våning	0	-133	133	400
Arbetsmiljöinvesteringar	-11	-200	189	+/- 0
Totalt	-11	-433	422	+400

Kommentar till investeringsredovisning

Investeringen för möbler inventarier ny våning på 400tkr för år 2018, kommer att användas under år 2019 när ombyggnationen av socialförvaltningen är klar.

5 Särskilda uppdrag

5.1 Uppdrag från Övergripande plan med budget

Uppdrag	Kommentar
 Ökad säkerhet och trygghet	2018-05-11 Fortsatt arbete med Sociala insatsgrupper i samverkan med polis och aktuella förvaltningar. Trygghetsskapande åtgärder genom fältverksamhet på stan och vid utsatta skolområden. Planera ombyggnation av Socialförvaltningens lokaler för att öka säkerheten och förbättra arbetsmiljön.
 Verksamhetsutveckling genom digitalisering och e-tjänster	2018-05-15 Fortsatt utvecklingsarbete med digitalisering, exempelvis av ansökningar för ekonomiskt bistånd kopplat till vårt verksamhetssystem, digitalt stöd för klienter inom missbruksvården och taligenkänning för att förenkla journalskrivande och därigenom frilägga mer tid för klienten. Detta sker i samråd med CGI vår leverantör av verksamhetssystemet Treserva och kommunens IT-enhet.
 Minska sjukfrånvaron, delmål högst 6 procent sjukfrånvaro	2018-05-15 Tyvärr har sjukfrånvaron ökat i förvaltningen pga. 3-4 långtidssjukskrivningar som inte är arbetsrelaterade. Den höga siffran för mån härrör från två mån som är och varit långtidssjukskrivna, då vi har få män i verksamheten så får vi detta utslag. Under februari ökade kortidsfrånvaron kraftigt pga. upprepade förkylningar och influensa

KATRINEHOLMS KOMMUN**Socialförvaltningen DELEGATIONSPROTOKOLL**

Serveringstillstånd/tillsyn enligt alkohollagen

Period: 2018-04-01-2018-06-01

Datum	Avser	Beslut och lagrum	Delegat
2018-04-27	Tillfälligt serveringstillstånd Allmänheten, Harrys	Tillstånd 8 kap 2 § AL	Linda Fager/Alkoholhandläggare Socialförvaltningen
2018-04-20	Tillfälligt serveringstillstånd Allmänheten, CGL Event	Tillstånd 8 kap 2 § AL	Linda Fager/Alkoholhandläggare Socialförvaltningen
2018-05-16	Tillfälligt serveringstillstånd Allmänheten, CGL Event	Tillstånd 8 kap 2 § AL	Linda Fager/Alkoholhandläggare Socialförvaltningen
2018-05-30	Tillfälligt serveringstillstånd Slutet sällskap, Restaurang Parken	Tillstånd 8 kap 2 § AL Tillstånd	Linda Fager/Alkoholhandläggare Socialförvaltningen

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Stab

Datum
2018-06-05

Vår beteckning

Vår handläggare
Madelene Sönerfors

Ert datum

Er beteckning

Socialnämnden

Meddelanden

Socialförvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden lägger anmälan av meddelanden till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Utdrag ur socialnämndens diarium över handlingar för perioden 2018-05-09 – 2018-06-05. Förteckning över handlingarna finns på socialförvaltningen, Västgötagatan 18, Katrineholm.

Madelene Sönerfors
Nämndsekreterare